

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών
Επιστημών

Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών

Π.Μ.Σ. Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Κατεύθυνση: Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Πολιτική (Πρόγραμμα
Jean Monnet)

Επιβλέπουσα: Επίκουρη Καθηγήτρια Όλγα Τσόλκα

Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Θεόδωρος Ρέντζιος

(Α.Μ. 1215Μ046)

Αθήνα, Νοέμβριος 2016

Διπλωματική Εργασία με θέμα:

«Ζητήματα εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης:
Η αρχή του διττού αξιοποίνου και οι λόγοι άρνησης εκτέλεσης
του εντάλματος»

Δήλωση μη Λογοκλοπής και ανάληψης προσωπικής ευθύνης

Ο Θεόδωρος Ρέντζιος, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Ζητήματα εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης: Η αρχή του διττού αξιοποίνου και οι λόγοι άρνησης εκτέλεσης του εντάλματος» αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή / και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο ΔΗΛΩΝ

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ.....	11
ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΝΤΑΛΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.	11
1.Τα στάδια εξέλιξης της συνεργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ποινικές υποθέσεις.	11
1.1. Συνθήκη του Μάαστριχτ	12
1.2.Συνθήκη του Άμστερνταμ.....	13
1.3.Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων	14
1.4.Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (Συνθήκη της Λισαβόνας).....	15
2.Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (ΕΕΣ).	16
2.1. Η γέννηση του ΕΕΣ.....	16
2.2. Χαρακτηριστικά του θεσμού.....	17
2.2.1.Η έννοια του ΕΕΣ – Οι ρυθμίσεις της απόφασης - πλαίσιο.	17
2.2.2.Οι βασικές καινοτομίες που εισήγαγε η απόφαση - πλαίσιο.....	18
2.3. Ο ελληνικός νόμος ενσωμάτωσης (Ν.3251/2004).	22
ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ	24
Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΟΥ ΔΙΤΤΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΝΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΜΨΗ ΤΟΥ ΩΣ ΟΡΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΕΣ.	24
1.Προσέγγιση της έννοιας της αρχής.....	24
2.Η αρχή του διττού αξιοποίνου στο ΕΕΣ.	26
2.1.Στην απόφαση - πλαίσιο.....	26
2.1.1.Κανόνας: Δυνητική άρνηση εκτέλεσης σε περίπτωση έλλειψης διττού αξιοποίνου.	26
2.1.2.Η εξαίρεση: κάμψη του διττού αξιοποίνου.	27
2.2. Στο ν. 3251/2004.	29
2.2.1.Ο κανόνας: μη εκτέλεση σε περίπτωση έλλειψης του διττού αξιοποίνου. .	29

2.2.2.Η εξαίρεση: κάμψη του διττού αξιοποιύνου.	30
2.3. Ζητήματα συμβατότητας της κατάργησης του διττού αξιοποιύνου με θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος και της ΕΕ.	31
2.3.1.Η προβληματική περί της παραβίασης ή μη του Συντάγματος.	31
2.3.2.Μη παραβίαση των θεμελιωδών αρχών της ΕΕ: Η νομολογία του ΔΕΕ.	34
2.4.Ζητήματα ερμηνείας του καταλόγου των εγκλημάτων.	38
2.4.1.Συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση.	38
2.4.2.Τρομοκρατία.	39
2.4.3.Εμπορία Ανθρώπων.	40
2.4.4.Σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία.	41
2.4.5.Παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών.	42
2.4.6.Παράνομη διακίνηση όπλων, πυρομαχικών και εκρηκτικών.	42
2.4.7.Δωροδοκία.	43
2.4.8.Καταδολίευση, συμπεριλαμβανομένης της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά την έννοια της σύμβασης της 26ης Ιουλίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.	43
2.4.9.Νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος.	44
2.4.10.Παραχάραξη, περιλαμβανομένης της κιβδηλείας του ευρώ.	44
2.4.11.Εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο.	45
2.4.12.Εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του παράνομου εμπορίου απειλούμενων ζωικών ειδών και του παράνομου εμπορίου απειλούμενων φυτικών ειδών και φυτικών ποικιλιών.	45
2.4.13.Παροχή βοήθειας για την παράνομη είσοδο και διαμονή.	45
2.4.14.Ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, βαρεία σωματική βλάβη.	46
2.4.15.Παράνομο εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και ιστών.	47
2.4.16.Απαγωγή, παράνομη κατακράτηση και ομηρία.	47
2.4.17.Ρατσισμός και ξενοφοβία.	48

2.4.18.Οργανωμένες ή ένοπλες κλοπές.	48
2.4.19.Παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης.	49
2.4.21.Αθέμιτη προστασία έναντι παράνομου περιουσιακού οφέλους, εκβίαση.	50
2.4.22.Παράνομη απομίμηση και πειρατεία προϊόντων.	50
2.4.23.Πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων και εμπορία πλαστών.	51
2.4.24.Παραχάραξη μέσων πληρωμής.	51
2.4.25.Λαθρεμπόριο ορμονικών ουσιών και άλλων αυξητικών παραγόντων.	52
2.4.26.Λαθρεμπόριο πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών.	52
2.4.27.Εμπορία κλεμμένων οχημάτων.	53
2.4.28.Βιασμός.	53
2.4.29.Εμπρησμός με πρόθεση.	54
2.4.30.Εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ).	55
2.4.31.Αεροπειρατεία και πειρατεία.	55
2.4.32.Δολιοφθορά.	56
2.5.Η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης ως όρου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου.	57
ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ.	59
ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΡΝΗΣΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΕΣ.	59
1.Οι λόγοι άρνησης εκτέλεσης στην απόφαση – πλαίσιο.	59
1.1.Υποχρεωτικοί και δυνητικοί λόγοι μη εκτέλεσης.	59
2.Οι λόγοι μη εκτέλεσης στο ν. 3251/2004.	65
2.1.Υποχρεωτικοί και δυνητικοί λόγοι μη εκτέλεσης.	65
3.Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την αρχή ne bis in idem.	66
3.1.Ερμηνευτική προσέγγιση της αρχής ne bis in idem στο πλαίσιο της ΕΕ.	66
3.2.Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την αρχή ne bis in idem στην απόφαση - πλαίσιο.	70

3.3.Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την αρχή ne bis in idem στο ν.3251/2004.	72
4.Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την ιδιότητα του εκζητουμένου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης.	73
4.1.Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την ιδιότητα του εκζητουμένου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης στην απόφαση - πλαίσιο.	75
4.2. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την ιδιότητα του εκζητουμένου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης στο ν. 3251/2004.	76
4.3.Η συνταγματικότητα της παράδοσης ημεδαπών.	79
4.3.1. Συνταγματικές ενστάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.	79
4.3.1.1.Στην Πολωνία.	80
4.3.1.2.Στη Γερμανία.	80
4.3.1.3.Στην Κύπρο.	82
4.3.2.Η συνταγματικότητα της παράδοσης ημεδαπών στην Ελλάδα.	83
Επίλογος – Συμπερασματικές Παρατηρήσεις.....	90
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:	94
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ	94
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	101
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	103

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μέσα από αυτές τις γραμμές αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς την επιβλέπουσα τη διπλωματική μου εργασία, Επίκουρη Καθηγήτρια κα Όλγα Τσόλκα, η οποία, καθόλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών μου, μου παρείχε πολύτιμη συνδρομή και ανεκτίμητη βοήθεια για την εκπόνηση της παρούσας, μέσω των εύστοχων και εποικοδομητικών υποδείξεων, προτάσεων και παρατηρήσεών της για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.: Άρθρο

ΑΔΣΠΥ: Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις

ΑΚ: Αστικός Κώδικας

ΑΠ: Άρειος Πάγος

Βλ.: Βλέπε

Γεν.: Γενικός

ΓερμΣ: Γερμανικό Σύνταγμα

ΔΕΕ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΔΕΚ: Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Δηλ.: Δηλαδή

ΔΠΔ: Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

ΔΣΑΠΔ: Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων

Εδ.: Εδάφιο

ΕΔΔΑ: Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΠ: Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

ΕΕΣ: Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης

ΕΚ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ΕΣΕ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Έκδοσης

ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα

Εκδ.: Εκδόσεις

Επιμ.: Επιμέλεια

Επ.: Επόμενα (-ες)

ΕΣΔΑ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Εφ: Εφετείο

Europol: European Police Office

Frontex: Frontières extérieures

ΚΕΠΠΑ: Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας

ΚΠΑΑ: Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας

ΚΠΔ: Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

ΚπολΔ: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

Μετάφρ.: Μετάφραση

Ν.: Νόμος

Ό. π.: Όπως παραπάνω

Παρ.: Παράγραφος

Περ.: Περίπτωση

Περίλ.: Περίληψη

ΠΚ: Ποινικός Κώδικας

ΠοινΔικ: Ποινική Δικαιοσύνη

ΠοινΛ: Ποινικός Λόγος

ΠοινΧρ: Ποινικά Χρονικά

ΠολΚΠΔ: Πολωνικός Κώδικας Ποινικής Δικονομίας

ΠολΣ: Πολωνικό Σύνταγμα

Πρβλ.: Παράβαλε

Σ.: Σύνταγμα

ΣΔΕΥ: Συνεργασία στη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις

ΣΕΕ/Α: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (στην εκδοχή μετά το Άμστερνταμ)

ΣΕΕ/Μ: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (στην εκδοχή μετά το Μάαστριχτ)

ΣΕΕ/Λ: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (στην εκδοχή μετά τη Λισαβόνα)

ΣΕΚ: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα

Σελ.: Σελίδα

ΣΕΣΣ: Σύμβαση Εφαρμογής Συμφωνίας Σένγκεν

Σκ.: Σκέψη

ΣΛΕΕ: Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΠΣ: Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν

Στ.: Στοιχείο

Συμβ: Συμβούλιο

Τ.: Τόμος

Τελ.: Τελικό

Υπερ: Υπεράσπιση

Υποσ.: Υποσημείωση

Υποστ.: Υποστοιχείο

ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης

ΧΕΑΔ: Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης

ΧΘΔΕ: Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ένωσης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εφαρμόζεται στο πλαίσιο της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων, στο πεδίο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις (άρθρα 82-86 ΣΛΕΕ) και θεσπίστηκε με την απόφαση - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ. Συνιστά έναν θεσμό που εγγολώνει βαθύτερα την ευρωπαϊκή ιδέα, σε έναν νευραλγικό μάλιστα τομέα όπου η κρατική κυριαρχία μέχρι σήμερα ήταν δεδομένη κι αποκλειστική, όπως αυτός του ποινικού δικαίου. Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα επιδιώξουμε αρχικά στο πρώτο μέρος να αναλύσουμε τις ιδιαιτερότητες του θεσμού αυτού, με βασικό έρεισμα την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης που συνιστά τη θεμελιώδη αρχή που το διέπει.

Εν συνεχεία, στο δεύτερο μέρος, θα εξετασθεί επισταμένως η αρχή του διττού αξιοποιίνου, η οποία, μολονότι συνιστά γενικό κανόνα στο θεσμό της έκδοσης, στην περίπτωση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης κάμπτεται για 32 κατηγορίες εγκλημάτων και γι' αυτό και απασχόλησε τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία, ενώ παράλληλα θα επιχειρήσουμε να εξετάσουμε την όλη διαδικασία, τόσο από τη μεριά του κράτους έκδοσης του εντάλματος, όσο και από αυτή του κράτους εκτέλεσής του.

Τέλος, στο τρίτο μέρος της παρούσας θα εξετασθούν και οι λόγοι άρνησης (δυνητικοί και υποχρεωτικοί) εκτέλεσης του εντάλματος από πλευράς του κράτους εκτέλεσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην έκδοση ημεδαπών, καθώς και στη θεμελιώδη αρχή *ne bis in idem*, υπό το πρίσμα και της μεταφοράς της ανωτέρω απόφασης - πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη, όπως αυτή έλαβε χώρα με το σχετικό νόμο ενσωμάτωσης, το Ν.3251/2004. Κατόπιν αυτών, θα ακολουθήσει και η εξαγωγή συμπερασμάτων, καθώς και μια συνολική κριτική αποτίμηση του θεσμού.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΝΤΑΛΜΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ.

1. Τα στάδια εξέλιξης της συνεργασίας των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ποινικές υποθέσεις.

Στις 25 Μαρτίου 1957, οπότε και ιδρύθηκαν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), τα κράτη μέλη επικεντρώθηκαν αποκλειστικά σε οικονομικά θέματα, καθώς έκριναν ότι δεν ήταν απαραίτητη η θεσμοθέτηση κοινών δράσεων στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, δεδομένου ότι σε εκείνη τη χρονική περίοδο δεν είχαν δημιουργηθεί ακόμη οι κατάλληλες συνθήκες¹.

Τα ζητήματα της ποινικής δικαιοσύνης επιλύονταν στο πλαίσιο κυβερνητικών συνεδριάσεων που λειτουργούσαν εκτός των νομοθετικών δομών της τότε Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΚ), με πιο χαρακτηριστικό θεσμό διακυβερνητικής συνεργασίας τις ομάδες εργασίας TREVI (αρκτικόλεξο των λέξεων Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence). Οι ομάδες αυτές συγκροτήθηκαν πρώτη φορά το Δεκέμβριο του 1975, συνέρχονταν σε επίπεδο κυβερνητικών αξιωματούχων των κρατών μελών ανά τακτά χρονικά διαστήματα και είχαν σκοπό τη συγκρότηση κοινής πολιτικής κατά της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος².

Το πρώτο βήμα για τη δημιουργία μίας θεσμοθετημένης συνεργασίας στον τομέα των ποινικών υποθέσεων έγινε με την υπογραφή της συμφωνίας του Σένγκεν το 1985, η οποία τέθηκε σε ισχύ με την υπογραφή της Σύμβασης για την εφαρμογή της συμφωνίας του Σένγκεν (ΣΕΣΣ) το 1990. Η Σύμβαση αποσκοπούσε στην κατάργηση των ελέγχων στα σύνορα μεταξύ των κρατών που την υπέγραψαν και στην ενίσχυση των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορά τους. Παράλληλα, περιείχε μια σειρά μέτρων, σχετικά με τη συνεργασία σε αστυνομικές και ποινικές υποθέσεις, όπως το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (ΣΠΣ), δυνάμει του οποίου, οι αστυνομικές

¹Κυριτσάκη Ιωάννα, *Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και η αρχή του διττού αξιοποιίνου*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2009, σελ. 9.

²Σαχπεκίδου Ευγενία, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2011, σελ. 84, υποσημ. 47.

αρχές των κρατών που είχαν υπογράψει τη Σύμβαση μπορούσαν να καταρτίσουν έναν κατάλογο προσώπων που ήταν επικίνδυνα για την δημόσια ασφάλεια και να εμποδίζουν τη μετακίνηση των προσώπων αυτών³.

1.1. Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Το 1992, με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ⁴ θεσμοθετήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), η οποία ως μόρφωμα συμπεριέλαβε την υφιστάμενη ήδη ΕΟΚ, που συνέθετε τον πρώτο πυλώνα, το χώρο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), που αποτέλεσε το δεύτερο πυλώνα και τον τρίτο πυλώνα, ο οποίος έλαβε τον τίτλο «Συνεργασία στη Δικαιοσύνη και στις Εσωτερικές Υποθέσεις» (ΣΔΕΥ).

Η αναφορά για πρώτη φορά σε κείμενο της Συνθήκης στη συνεργασία σε αστικές και ποινικές υποθέσεις κρίθηκε επιβεβλημένη, λόγω της εισαγωγής του θεσμού της ευρωπαϊκής ιθαγένειας. Βασική έκφραση του θεσμού είναι η χορήγηση δικαιώματος εισόδου και διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών της οικογένειας τους στο έδαφος των κρατών μελών, ανεξάρτητα από την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα υποδοχής. Ωστόσο, αυτή η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων θα επέτρεπε την ανάπτυξη διασυνοριακής εγκληματικότητας.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν άλλαξε την αντίληψη ότι το ποινικό δίκαιο ανήκει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών και όχι στην αρμοδιότητα της Ένωσης και της Κοινότητας. Παρόλα αυτά, η Ένωση υιοθέτησε συμβάσεις για την εναρμόνιση των κανόνων του ουσιαστικού ποινικού δικαίου που αφορούσαν παραδείγματος χάριν τις περιπτώσεις απάτης κατά του προϋπολογισμού της Ένωσης⁵ καθώς και Κοινές Δράσεις για την εναρμόνιση μεταξύ άλλων της διακίνησης ναρκωτικών⁶, του οργανωμένου εγκλήματος⁷, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας⁸ και άλλων μορφών της διεθνούς εγκληματικότητας. Σημαντική εξέλιξη ήταν και η

³Σαχπεκίδου, ό.π., σελ. 330, υποσημ. 73.

⁴Η Συνθήκη υπογράφηκε στις 07-02-1992 στην ομώνυμη πόλη της Ολλανδίας και τέθηκε σε ισχύ την 01-11-1993.

⁵Πράξη του Συμβουλίου της 26-07-1995, ΕΕ C 316, 27-11-1995, σελ. 48-58.

⁶Κοινή Δράση 96/750/ΔΕΥ της 17-12-1996, ΕΕ L 342, 31-12-1996, σελ. 6-8.

⁷Κοινή Δράση 98/733/ΔΕΥ της 21-12-1998, ΕΕ L 351, 29-12-1998, σελ. 1-3.

⁸Κοινή Δράση 96/443/ΔΕΥ της 15-07-1996, ΕΕ L 185, 24-07-1996, σελ. 5-7.

υπογραφή της σύμβασης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Europol⁹).

1.2.Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Με την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ¹⁰ συνεχίστηκε η εξέλιξη της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και ποινικές υποθέσεις στους κόλπους της Ένωσης και της Κοινότητας. Οι καινοτομίες της νέας Συνθήκης ήταν ότι αρχικώς τα θέματα θεωρήσεων, ασύλου και μετανάστευσης μεταφέρθηκαν στον πρώτο πυλώνα, ενώ παράλληλα ο νέος τρίτος πυλώνας περιελάμβανε ένα ισχυρότερο μοντέλο συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, έχοντας ως στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου «Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης¹¹», ο οποίος ως όρος εισήχθη πανηγυρικά για πρώτη φορά με την παραπάνω Συνθήκη¹².

Ο νέος τρίτος πυλώνας έλαβε τον τίτλο «Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις» (ΑΔΣΠΥ) και οι στόχοι του είχαν πεδίο αναφοράς τον πολίτη της Ένωσης¹³. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, στόχος ήταν η στενότερη συνεργασία μεταξύ των αστυνομικών και δικαστικών αρχών σε ποινικές υποθέσεις και ως κατάλληλο μέσο επίτευξης θεωρήθηκε η προσέγγιση των κανόνων του ποινικού δικαίου στα κράτη μέλη. Πάντως, η προσέγγιση των κανόνων δικαίου ως μέσο στενότερης συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις προκάλεσε έντονες ανησυχίες στο εσωτερικό των κρατών μελών, επειδή για πρώτη φορά το ποινικό δίκαιο, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το σκληρό πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας, υπήχθη έστω και μερικώς, στις εξουσίες της Κοινότητας και της Ένωσης¹⁴.

Στον καινούργιο τρίτο πυλώνα τα νομικά εργαλεία για την επίτευξη των παραπάνω στόχων σύμφωνα με το άρθρο 34 ΣΕΕ/Α ήταν: οι κοινές θέσεις, οι αποφάσεις - πλαίσιο με σκοπό την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών

⁹Πράξη του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1995, ΕΕ C 316, 27-11-1995. Για την ίδρυση της Ευρώπης, την πορεία της και όσα ισχύουν σήμερα βλ. Σαχπεκίδου, ό.π., σελ.86 και § 12 IV Δ3.

¹⁰Υπογράφηκε στις 02-10-1997 στην ομώνυμη πόλη της Ολλανδίας και τέθηκε σε ισχύ την 01-05-1999.

¹¹Άρθρο 2, σημείο δ' της ΣΕΕ/Α.

¹²Καρανικόλας Σπύρος, *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, σελ.133.

¹³Άρθρο 29 ΣΕΕ/Α.

¹⁴Σαχπεκίδου, ό.π., σελ. 88.

διατάξεων, οι αποφάσεις και οι συμβάσεις¹⁵. Στο Δικαστήριο της Ένωσης (που τότε ονομαζόταν ΔΕΚ) δόθηκε η αρμοδιότητα να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις επί του κύρους και της ερμηνείας των αποφάσεων - πλαίσιο και των αποφάσεων¹⁶. Το Συμβούλιο ήταν αρμόδιο για την λήψη των παραπάνω μέτρων μετά από πρωτοβουλία της Επιτροπής ή ενός κράτους μέλους και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε συμβουλευτικό ρόλο.

1.3. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων.

Το 1998, στη Σύνοδο του Κάρντιφ¹⁷ ζητείται από το Συμβούλιο ο καθορισμός του πεδίου εφαρμογής «για μια μεγαλύτερη αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων¹⁸» προς το σκοπό της καταπολέμησης του διασυνοριακού εγκλήματος. Για την ικανοποίηση του αιτήματος, το Συμβούλιο και η Επιτροπή εκπονούν Πρόγραμμα δράσης¹⁹, στο οποίο αναφέρουν ως ένα από τα ληπτέα μέτρα την «έναρξη της διαδικασίας προκειμένου να διευκλυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις²⁰».

Το καθοριστικό, όμως, βήμα έγινε λίγο καιρό μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Άμστερνταμ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων οργάνωσε τον Οκτώβριο του 1999 συνάντηση στο Τάμπερε της Φινλανδίας, όπου εξέφρασε τη βούλησή του για πλήρη χρήση των δυνατοτήτων που του προσέφερε η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Τα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Τάμπερε²¹ αποτέλεσαν τον οδικό χάρτη για την επίτευξη του Χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης για τα επόμενα πέντε χρόνια. Παρόλο που το Συμβούλιο

¹⁵ Από τις πράξεις αυτές οι σημαντικότερες ήταν οι αποφάσεις-πλαίσιο, για τις οποίες η Συνθήκη ρητά απέκλειε την ανάπτυξη άμεσων αποτελεσμάτων, σε αντίθεση με τις Οδηγίες. Το ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ) όμως αργότερα, στην υπόθεση C-105/2003, Ποινική δίκη κατά Pupino, καθιέρωσε την αρχή της σύμφωνης με το κείμενο και το σκοπό της απόφασης - πλαίσιο ερμηνείας του εθνικού δικαίου. Βλ. σκ. 43 της απόφασης.

¹⁶ Άρθρο 35 παρ. 1 ΣΕΕ/Α.

¹⁷ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Κάρντιφ της Ουαλίας - Συμπεράσματα Προεδρίας, 15 και 16 Ιουνίου 1998. Ανακτήθηκε 13/10/2016, από http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-98-150_el.htm

¹⁸ Παράγραφος 39 των Συμπερασμάτων της Προεδρίας του Κάρντιφ.

¹⁹ ΕΕ C 19 της 23/01/1999, σελ. 1-15.

²⁰ Βλ. σημείο 45 στοιχείο στ. του Προγράμματος.

²¹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε της Φινλανδίας - Συμπεράσματα Προεδρίας, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999. Ανακτήθηκε 13/10/2016 από http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-99-14_el.htm

θεώρησε αναγκαία τη σύγκλιση των νομικών συστημάτων των κρατών μελών για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος²², η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων θεωρήθηκε ο «ακρογωνιαίος λίθος²³» για τη δικαστική συνεργασία τόσο σε αστικές όσο και ποινικές υποθέσεις²⁴. Ειδικότερα για το θεσμό της έκδοσης, το Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη έπρεπε γρήγορα να αντικαταστήσουν τις από το 1995 και 1996 Συνθήκες για την έκδοση μεταξύ των κρατών μελών²⁵ με ένα σύστημα απλής μεταγωγής, σεβόμενα όμως πάντα τα δικαιώματα των κατηγορουμένων και κυρίως το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Για το λόγο αυτό κάλεσε την Επιτροπή να καταρτίσει ένα σχέδιο μέτρων για την εφαρμογή της παραπάνω αρχής στις ποινικές υποθέσεις²⁶.

1.4. Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (Συνθήκη της Λισαβόνας).

Με τη Συνθήκη αυτή²⁷ επήλθαν σημαντικές αλλαγές στο μάρφωμα της Ένωσης, καθώς η τελευταία αντικατέστησε και διαδέχθηκε την ΕΚ. Επιπλέον, καταργήθηκαν οι τρεις πυλώνες, αναγνωρίστηκε νομική προσωπικότητα στην ΕΕ,

²²Παρ. 48 των Συμπερασμάτων της Προεδρίας του Τάμπερε.

²³Παρ. 33, 35-37 των Συμπερασμάτων της Προεδρίας του Τάμπερε.

²⁴Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων τέθηκε αρχικά σε εφαρμογή στον τομέα της εσωτερικής αγοράς με την υπόθεση C-8/74 (Dassoville), ενώ καθιερώθηκε με τη γνωστή υπόθεση Casis de Dijon (C- 120/78). Τα κράτη μέλη πρέπει, ακόμα και όταν δεν έχει επιτευχθεί εναρμόνιση των κανόνων, να δέχονται σε κυκλοφορία στη δική τους αγορά τα προϊόντα που έχουν παραχθεί νόμιμα σε ένα κράτος μέλος, εκτός των περιπτώσεων που δικαιολογούνται περιορισμοί, χωρίς τα προϊόντα να υποβάλλονται σε συμπληρωματικούς ελέγχους. Βλ. σχετικά Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 40-41, Massimo Fichera, The European Arrest Warrant and the Sovereign State: A Marriage of Convenience?, *European Law journal*, 15.1, January 2009, pp. 73-74, Möstl Markus, Preconditions and limits of mutual recognition, *Common Market law Review*, 47, 2010, p. 406.

²⁵Η πρώτη είναι η Σύμβαση για τη απλούστευση της διαδικασίας έκδοσης μεταξύ των κρατών μελών, που καταρτίστηκε στις 10 Μαρτίου 1995 (ΕΕ C 78, 30-03-1995, 2-11), είχε επικουρικό και συμπληρωματικό χαρακτήρα σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση έκδοσης (ΕΣΕ) του Συμβουλίου της Ευρώπης (σ.σ. υπογράφηκε στις 13-12-1957, συμπληρώθηκε με δύο πρόσθετα πρωτόκολλα των ετών 1975 και 1978 και κυρώθηκε στην Ελλάδα με το ν.4165/1978), ενώ δεν τροποποιούσε ούτε έθιγε την εφαρμογή ευνοϊκότερων ρυθμίσεων που περιλαμβάνονταν σε διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, οι οποίες αφορούσαν το ίδιο θέμα. Η δεύτερη Σύμβαση για την έκδοση υπογράφηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 1996 στο Δουβλίνο (ΕΕ C 313, 23-10-1996, σελ. 11 επ.) και επέφερε σημαντικές αλλαγές και αποκλίσεις από τις διατάξεις της ΕΣΕ του 1957, δεν αντικατέστησε όμως την ΕΣΕ και τις άλλες πολυμερείς συμφωνίες, αλλά τις συμπλήρωνε. Βλ. λεπτομέρειες Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 84.

²⁶Βλ. σχετικά Mitsilegas Valsamis, *EU Criminal Law*, Oxford: Portland, OR Hart Pub., 2009, σελ.117, Deen - Racsmany Zsyzsanna, The European Arrest Warrant and the Surrender of Nationals Revisited: The Lessons of Constitutional Challenges, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 14.3, 2006, pp. 271-306, και Κυριτσάκη, ό.π., σελ.42-43.

²⁷Υπογράφηκε στη Λισαβόνα στις 13-12-2007 και τέθηκε σε ισχύ την 01-12-2009.

τροποποιήθηκαν η ΣΕΕ και η ΣΕΚ και η τελευταία μετονομάστηκε σε «Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ²⁸)». Αναφορικά δε με τις διατάξεις της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας, η Συνθήκη της Λισαβόνας επιβεβαιώνει την προτίμηση στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, η οποία ρητά ορίζεται θεμέλιο της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις²⁹ και θεσπίζει, προς το σκοπό διευκόλυνσης της αμοιβαίας αναγνώρισης, τη δυνατότητα ελάχιστης εναρμόνισης ουσιαστών πτυχών της ποινικής δικονομίας και του ουσιαστικού ποινικού δικαίου των κρατών μελών³⁰. Επιπλέον, προβλέπει και τη δυνατότητα σύστασης Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την καταπολέμηση των αδικημάτων που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, με παράλληλη δυνατότητα επέκτασης των αρμοδιοτήτων της Εισαγγελίας³¹.

2. Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης (ΕΕΣ).

2.1. Η γέννηση του ΕΕΣ.

Η υιοθέτηση του ΕΕΣ αποτέλεσε το πρώτο και πιο σημαντικό μέτρο εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης σε ποινικές υποθέσεις. Ουσιαστική βέβαια, ρόλο στην επιτάχυνση των διαδικασιών για την υιοθέτησή του έπαιξαν τα τρομοκρατικά χτυπήματα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 στις ΗΠΑ. Το κλίμα ανασφάλειας που δημιουργήθηκε στην παγκόσμια κοινότητα οδήγησε το Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 2001³² στην πολιτική συμφωνία για την έκδοση της απόφασης - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ για το ΕΕΣ³³ μετά από πολύ σύντομη διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια³⁴.

²⁸ Σαχπεκίδου, ό.π., σελ. 113-126.

²⁹ Άρθρα 67 παρ. 3, 70 και 82 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

³⁰ Άρθρα 67 παρ. 3, 82 παρ. 2 και αντιστοίχως 83 ΣΛΕΕ.

³¹ Άρθρα 69 επ. ΣΕΕ/Λ και αντιστοίχως άρθρο 86 ΣΛΕΕ. Βλ. αναλυτικότερα Μουζάκη Διονύσιο, *Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ.89-90.

³² Συγκεκριμένα, στις 06/07-12-2001.

³³ Απόφαση - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών. ΕΕ L 190, 18-07-2002, 1- 20

³⁴ Βλ. Mitsilegas, ό.π., σελ. 120.

Ειδικότερα, 10 ημέρες μετά τις τρομοκρατικές πράξεις η Επιτροπή κατέθεσε την πρότασή της για το ΕΕΣ. Η απόφαση - πλαίσιο συμφωνήθηκε από τα 15 τότε κράτη μέλη της Ένωσης, ομόφωνα, δυνάμει του τότε άρθρου 34 παρ. 2 της ΣΕΕ. Λόγω όμως των ανατροπών που επέφερε το ΕΕΣ, το οποίο ουσιαστικά κατήργησε το θεσμό της έκδοσης³⁵, υπήρξαν αρκετές διαφορετικές προσεγγίσεις και συγκρούσεις μεταξύ των αντιπροσωπειών των κρατών μελών και τελικά η απόφαση πλαίσιο υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο των Υπουργών Δικαιοσύνης στις 13 Ιουνίου 2001³⁶.

2.2. Χαρακτηριστικά του θεσμού.

2.2.1. Η έννοια του ΕΕΣ – Οι ρυθμίσεις της απόφασης - πλαίσιο.

Το ΕΕΣ ερείδεται στη «μαγική εφεύρεση³⁷» της αμοιβαίας εμπιστοσύνης των δικαστικών διαδικασιών. Πράγματι, μέσω ενός εντύπου, μια εθνική δικαστική πράξη οδηγεί στη σύλληψη και κράτηση ενός προσώπου σε άλλο κράτος μέλος. Ο όρος «ευρωπαϊκό» είναι μάλλον «συμβολικός³⁸», καθώς το ένταλμα δεν εκδίδεται από κάποιο ευρωπαϊκό δικαστικό όργανο, αλλά από τη δικαστική αρχή ενός κράτους μέλους³⁹. Ειδικότερα, κατά το σχετικό ορισμό, *το ΕΕΣ είναι δικαστική απόφαση κράτους μέλους της ΕΕ για τη σύλληψη ή παράδοση του εκζητουμένου προσώπου από ένα άλλο κράτος μέλος προς το σκοπό άσκησης ποινικής δίωξης εναντίον του ή εκτέλεσης μιας επιβληθείσας ποινής ή μέτρου ασφαλείας, που εκτελείται στη βάση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων*⁴⁰. Πρόκειται δηλ. για

³⁵Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Προομίου της απόφασης - πλαίσιο: «Ο στόχος που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, να αποτελέσει ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, συνεπάγεται την κατάργηση της έκδοσης μεταξύ των κρατών μελών και την αντικατάσταση της από σύστημα παράδοσης μεταξύ δικαστικών αρχών».

³⁶Βλ. αναλυτικότερα Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 43-45.

³⁷Βλ. Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης: Οι ρυθμίσεις του ν. 3251/2004 και η μετάβαση από την έκδοση στην «παράδοση», *ΠοινΔικ*, 2004, σελ. 1295. Βλ. αναλυτικότερα Τσόλκα Όλγα, Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: Ένα «φιλόδοξο» μέσο για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *ΠοινΧρ* NB, 2002, σελ. 103-111. Επιπλέον, βλ. ΣυμβΕφαθ 25/2007 (ΝΟΜΟΣ): «το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν έχει αυθυπαρξία, αλλά προϋποθέτει την ύπαρξη εκτελεστής δικαστικής απόφασης, εντάλματος σύλληψης ή άλλης συναφούς διάταξης δικαστικής αρχής στο κράτος μέλος έκδοσής του, που αποτελεί το αναγκαίο υπόβαθρο για τη θεμελίωση και την έκδοσή του».

³⁸Βλ. σχετικά σε Καρανικόλα, ό.π., σελ. 23.

³⁹Βλ. αναλυτικά Τσόλκα, ό.π., σελ. 103-111.

⁴⁰Άρθρο 1 §§1,2 Απόφασης – Πλαίσιο. Βλ. Sievers Julia, *Managing diversity: The E.A.W. and the potential of mutual recognition as a mode of governance in EU Justice and Home Affairs*, Bremen:

κρατική πράξη που στρέφεται είτε κατά προσώπων που έχουν καταδικαστεί (σε ποινή ή μέτρο ασφαλείας), είτε κατά προσώπων τα οποία ήδη διώκονται ποινικώς ή ακόμα και προσώπων που δε διώκονται ακόμα. Αφορά, επομένως, καταδίκους, κατηγορουμένους, αλλά και απλούς υπόπτους! Η εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων σημαίνει ότι κάθε εθνική δικαστική αρχή θα πρέπει να αποδέχεται αιτήματα μιας δικαστικής αρχής ενός άλλου κράτους μέλους για την παράδοση ενός προσώπου, με ελάχιστες μάλιστα διατυπώσεις, όπως θα εξηγηθεί και στη συνέχεια.

Το ΕΕΣ αναφέρεται εξίσου σε ημεδαπούς ή αλλοδαπούς και αφορά εγκληματικές πράξεις ορισμένης απαξίας (καταδίκες διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων μηνών ή δίωξη για έγκλημα με ποινή τουλάχιστον ένα έτος κατά το ανώτατο όριο της⁴¹). Η παρ. 2 του άρθρου 2 της απόφασης – πλαίσιο περιλαμβάνει μια λίστα 32 κατηγοριών εγκλημάτων, για τις οποίες, εάν τιμωρούνται στο κράτος έκδοσης με ποινή στερητική της ελευθερίας ή μέτρο ασφαλείας, το ανώτατο όριο των οποίων είναι τουλάχιστον τρία έτη, ο εκζητούμενος παραδίδεται χωρίς έλεγχο του διπλού αξιοποιούν και τις οποίες θα εξετάσουμε ενδελεχώς στη συνέχεια. Για τα υπόλοιπα εγκλήματα τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν την αρχή αυτή⁴². Το άρθρο 3 ορίζει τους υποχρεωτικούς και το άρθρο 4 τους δυνητικούς λόγους άρνησης εκτέλεσης του εντάλματος. Το άρθρο 5 αναφέρει τις ειδικότερες εγγυήσεις του κράτους έκδοσης, ενώ το άρθρο 6 τις ειδικότερες προϋποθέσεις που μπορεί να ισχύουν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Το άρθρο 7 ορίζει τις αρμόδιες δικαστικές αρχές, ενώ το άρθρο 8 οριοθετεί το ρόλο των κεντρικών αρχών. Μετά την περιγραφή του περιεχομένου και του τύπου του εντάλματος στο άρθρο 9, ακολουθούν λεπτομερείς κανόνες της διαδικασίας που ακολουθεί, χρονικά όρια που πρέπει να τηρηθούν και άλλα ζητήματα, όπως η δίωξη και συνακόλουθη έκδοση για έτερα αδικήματα (άρ. 10-30). Οι τελικές διατάξεις (31-35) αφορούν ζητήματα ισχύος και ενσωμάτωσης της απόφασης - πλαίσιο στο εσωτερικό των κρατών μελών.

2.2.2. Οι βασικές καινοτομίες που εισήγαγε η απόφαση - πλαίσιο.

University of Bremen, 2007. Ανακτήθηκε 15/09/2016 από www.unc.edu/euce/eusa2007/papers/sievers-j-08i.pdf.

⁴¹Άρθρο 2 παρ.1 της απόφασης - πλαίσιο.

⁴²Άρθρο 2 παρ. 4 της απόφασης - πλαίσιο.

Υπό το σύστημα της έκδοσης, η απόφαση για το αν θα εκδοθεί ή όχι ένα πρόσωπο απαιτεί να προηγηθεί μια μακρόχρονη και σύνθετη διαδικασία. Αρχικά, τα δικαστήρια της χώρας όπου βρίσκεται ο εκζητούμενος καλούνται να αποφανθούν για την έκδοσή του ή μη. Η τελική απόφαση, ωστόσο, λαμβάνεται από τις πολιτικές αρχές, οι οποίες αποδέχονται ή απορρίπτουν το σχετικό αίτημα με καθαρά πολιτικά κριτήρια. Πάντως, το αίτημα για έκδοση πολλές φορές δε γίνεται αποδεκτό, επειδή οι νομικές διαδικασίες ή οι δικαστικές αποφάσεις δεν τυγχάνουν πάντοτε αμοιβαίας αποδοχής.

Τα εμπόδια αυτά παρακάμπτονται με το ΕΕΣ, που διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την ταχεία και επιτυχή ολοκλήρωση της διαδικασίας, καθώς καταργεί το διοικητικό/πολιτικό στάδιο της έκδοσης, εις βάρος όμως των αρχών και των εγγυήσεων που διέπουν παραδοσιακά τον τελευταίο⁴³. Ο θεσμός της έκδοσης αγγίζει θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών ως εντονότατη μορφή παρέμβασης στην προσωπική τους ελευθερία, γι' αυτό και η ειδικότερη ταυτότητά του κρίνεται πάντοτε σε συνδυασμό με τις επιμέρους εγγυήσεις που προβλέπονται γι' αυτόν⁴⁴. Ειδικότερα, οι εγγυήσεις που περιχαράκωνουν το θεσμό της έκδοσης κινούνται συνήθως σε δύο επίπεδα: αφενός σ' αυτό των προϋποθέσεων έγκρισης ενός αιτήματος έκδοσης ή των πιθανών λόγων άρνησής της και αφετέρου σ' αυτό της διαδικαστικής υλοποίησής της. Με το πρώτο επίπεδο έχουν συνδεθεί παραδοσιακά εγγυήσεις όπως αυτή του διπλού αξιοποιήσιμου, της άρνησης έκδοσης ημεδαπών, της απαγόρευσης έκδοσης για πολιτικά εγκλήματα, της αρχής της ειδικότητας, καθώς και της αρχής *ne bis in idem*, ενώ ιδιαίτερα σημαντικές είναι βέβαια και οι εγγυήσεις του καθαρά διαδικαστικού επιπέδου, το οποίο συνδέεται αυτονόητα με τις δυνατότητες ουσιαστικής άμυνας του προσώπου έναντι μιας τόσο επαχθούς γι' αυτό πράξης όπως είναι η έκδοσή του στο στάδιο που αυτή πλέον υλοποιείται.

Είναι σαφές ότι η απόφαση - πλαίσιο, με τις αλλαγές που επέφερε στο καθεστώς της έκδοσης, συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα της ποινικής

⁴³Βλ. Μυλωνόπουλο Χρίστο, *Ποινικό δόγμα και διεθνοποίηση της ποινικής δικαιοσύνης. Πρόοδος η Οπισθοδρόμηση;* Ανακτήθηκε 30/09/2016 από <http://www.mylonopoulos.gr/media/files/9-%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CF%8C%CE%B3%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82.docx>

⁴⁴Βλ. σχετικά Χρυσικό Δημοσθένη, *Η έκδοση ως θεσμός του ποινικού δικαίου. Ανάλυση και ερμηνεία υπό το πρίσμα της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2003, σελ. 36 επ., 373 επ. και 406.

δίωξης που ασκήθηκε από ένα κράτος μέλος (ή στην εκτέλεση ποινής που επιβλήθηκε από αρχή αυτού), όταν ο εκζητούμενος βρίσκεται εκτός των γεωγραφικών του ορίων, εντός όμως της ΕΕ. Δε φαίνεται, πάντως, να εμποδίζει τη νέα δίωξη και για άλλο αδίκημα, κατά τη διάρκεια της δίωξης ή της έκτισης ποινής, για την οποία εκδόθηκε. Κι αυτό γιατί στα πλαίσια του ΕΕΣ ο κανόνας της ειδικότητας, η οποία από ουσιαστική άποψη αποτελεί προϋπόθεση για την αποδοχή του αιτήματος της έκδοσης από το εκζητούμενο κράτος, ενώ από δικονομική άποψη περιορίζει την ποινική δικαιοδοσία του εκζητούντος κράτους, μόνο κατ' αρχήν ισχύει. Κάμπτεται δε σε επτά περιπτώσεις⁴⁵.

Επιπρόσθετα, η αρχή της απαγόρευσης της έκδοσης για πολιτικά εγκλήματα ή για πράξεις συναφείς σε πολιτικά εγκλήματα, απαγορεύει την έκδοση όταν η αξιόποινη πράξη, για την οποία ζητείται η παράδοση του εκζητουμένου θεωρείται από το εκζητούμενο κράτος ως πολιτικό έγκλημα. Περαιτέρω όμως, από την εν λόγω αρχή, απορρέει και η μη παράδοση του εκζητουμένου, όταν θεωρηθεί, από το αιτούμενο κράτος, ότι η παράδοσή του αποσκοπεί στη δίωξή του, στην πραγματικότητα, για τα εθνικά, πολιτικά, θρησκευτικά ή και φυλετικά του φρονήματα, παρόλο που τυπικά φέρεται στο αίτημα της παραδόσεως ως κοινός εγκληματίας.

Στην κατεύθυνση της προστασίας στο άτομο που αντιμετωπίζει πολιτικές δίωξεις υπό το πρόσχημα ενός εγκλήματος του κοινού ποινικού δικαίου, κινείται η απόφαση – πλαίσιο για το ΕΕΣ, η οποία ορίζει στην υπ' αριθμ. 12 αιτιολογική της σκέψη ότι: *«καμία από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης- πλαισίου δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε να απαγορεύει την άρνηση παράδοσης προσώπου για το οποίο έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εφόσον αντικειμενικά στοιχεία δείχνουν ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται προς το σκοπό δίωξης ή τιμωρίας προσώπου λόγω του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της εθνικής καταγωγής, της ιθαγένειας, της γλώσσας, των πολιτικών φρονημάτων ή του γενετήσιου προσανατολισμού του ή ότι η θέση του προσώπου αυτού μπορεί να επιδεινωθεί για οποιοδήποτε από τους προαναφερόμενους λόγους»*. Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω ρύθμιση δεν βρίσκεται στο ίδιο το κείμενο της απόφασης - πλαίσιο, αλλά στο προοίμιο αυτής, εντούτοις σε συνδυασμό με το άρθρο 1 παρ. 3 της απόφασης -

⁴⁵Άρ. 34 Ν. 3251/2004 (νόμος ενσωμάτωσης της απόφασης- πλαισίου), αντίστοιχο του άρθρου 27 της απόφασης - πλαίσιο για το ΕΕΣ. Βλ. αναλυτικά για το θέμα αυτό Χρυσικό, ό.π., σελ. 86-91.

πλαίσιο θα μπορούσε να θεμελιώσει έναν αντίστοιχο λόγο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ.

Αναφορικά δε με την αρχή της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπού, σημειώνεται ότι αυτή δεν αναγνωρίζεται επίσημα ως αρχή του δημοσίου διεθνούς δικαίου. Ωστόσο, η παράδοση του εκζητουμένου στο εκζητούν κράτος δύναται να αποκλειστεί, όταν το πρόσωπο αυτό φέρει την εθνικότητα του κράτους στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση. Η εν λόγω αρχή δέχθηκε σημαντική αλλαγή από την απόφαση - πλαίσιο για το ΕΕΣ, αφού κατήγγησε την αρχή της μη εκδόσεως ημεδαπών, όπως θα αναλύσουμε σε μεταγενέστερο μέρος της παρούσας.

Η σημαντικότερη, βεβαίως, εγγυητική αρχή του δικαίου της έκδοσης είναι η αρχή του διττού αξιοποιίνου. Η εν λόγω αρχή υπαγορεύει τον αξιόποινο χαρακτήρα της πράξης για την οποία αιτείται την παράδοση του εκζητουμένου το κράτος έκδοσης του ΕΕΣ, τόσο κατά το δίκαιο του αιτούντος όσο και κατά το δίκαιο του αιτουμένου κράτους. Υπό το νέο νομικό καθεστώς, η αρχή του διττού αξιοποιίνου υπέστη σημαντικότερη συρρίκνωση, καθώς με βάση το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο, *η κατάργηση του ελέγχου της διττής εγκληματικότητας κατέστη υποχρεωτική ως προς 32 απαριθμούμενες κατηγορίες εγκληματικών συμπεριφορών, υπό τον όρο ότι τιμωρούνται στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας ανώτατης διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών και όπως ορίζονται από το δίκαιο του κράτους μέλους έκδοσης του εντάλματος.*

Περαιτέρω, μια ακόμη σημαντική καινοτομία που σχετίζεται με την εκτέλεση του ΕΕΣ είναι η ελαχιστοποίηση των χρονικών περιθωρίων υλοποίησής της. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 17 της απόφασης - πλαίσιο, η εκτέλεση του εντάλματος διενεργείται με τη διαδικασία επείγοντος, σε αντίθεση με το προϋπάρχον καθεστώς, κατά το οποίο η διαδικασία έκδοσης αργούσε υπέρμετρα να ολοκληρωθεί. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που ο εκζητούμενος παρέχει τη συγκατάθεσή του, η απόφαση περί εκτέλεσης λαμβάνεται εντός δέκα ημερών, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις, η οριστική απόφαση λαμβάνεται εντός 60 ημερών από τη σύλληψη του εκζητουμένου, με τη δυνατότητα παράτασης 30 ημερών κατά το μέγιστο. Επιπλέον, περιστέλλεται και ο χρόνος παράδοσης, καθώς, σε περίπτωση θετικής κρίσης των αρμοδίων αρχών, αυτή πρέπει να διενεργηθεί το ταχύτερο δυνατό ή το αργότερο εντός δέκα ημερών από την έκδοση της οριστικής απόφασης για την εκτέλεση του εντάλματος, δυνάμει του άρθρου 23 της απόφασης - πλαίσιο. Η προθεσμία αυτή,

όμως, δύναται να επιμηνυνθεί, αν η παράδοση σε ένα από τα κράτη μέλη παρεμποδίζεται λόγω ανωτέρας βίας.

2.3. Ο ελληνικός νόμος ενσωμάτωσης (Ν.3251/2004).

Η χώρα μας συμμορφώθηκε προς την από 13-6-2002 απόφαση - πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ με το Ν. 3251/2004⁴⁶. Το πρώτο μέρος του Ν. 3251/2004, που αφορά στο ΕΕΣ, διαιρείται σε έξι κεφάλαια: το πρώτο κεφάλαιο (άρθρα 1-3) περιέχει γενικές διατάξεις και ορισμούς, που αφορούν ιδίως το σκοπό και το περιεχόμενο του ΕΕΣ. Στο δεύτερο κεφάλαιο (άρθρα 4-8) ρυθμίζονται τα ζητήματα που συνδέονται με την διαδικασία έκδοσης ΕΕΣ από τις ελληνικές δικαστικές αρχές, ενώ στο τρίτο κεφάλαιο (άρθρα 9-29) καθορίζεται η διαδικασία που διέπει τη εκτέλεσή του, όταν αυτό διαβιβάζεται στις αρμόδιες ελληνικές δικαστικές αρχές από δικαστική αρχή κράτους μέλους της ΕΕ. Το τέταρτο κεφάλαιο (άρθρα 30-32) περιέχει διατάξεις σχετικά με τη διαμεταγωγή του εκζητουμένου, στο δε πέμπτο κεφάλαιο (άρθρα 33-36) ρυθμίζονται ζητήματα που συνδέονται με τα αποτελέσματα της προσαγωγής, ιδίως όσον αφορά τον κανόνα της ειδικότητας, καθώς και τη μεταγενέστερη προσαγωγή του εκζητουμένου σε κράτος μέλος της ΕΕ ή την παράδοσή του σε τρίτο κράτος. Τέλος, το έκτο κεφάλαιο (άρθρα 37-39) περιέχει τελικές και μεταβατικές διατάξεις.

Στο άρθρο 2 Ν. 3251/2004, ορίζεται το περιεχόμενο και ο τύπος του ΕΕΣ. Η δικαστική αρχή εκτέλεσης του ΕΕΣ⁴⁷, αφού αρχικά ελέγξει την εξωτερική νομιμότητα, δηλαδή την νομότυπη έκδοσή του (π.χ. έκδοση του εντάλματος από δικαστική αρχή) - και την εσωτερική νομιμότητά του (π.χ. έκδοση για αξιόποινες πράξεις και ποινές, για τις οποίες επιτρέπεται η παράδοση του εκζητουμένου),

⁴⁶ Ο Νόμος 3251/2004 κατατέθηκε στις 15.6.2004 και ψηφίστηκε στις 24.6.2004.

⁴⁷ Αρμόδια αρχή στη χώρα μας, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 3251/2004 για την παραλαβή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, τη σύλληψη και κράτηση του εκζητουμένου, την εισαγωγή της υπόθεσης στο αρμόδιο δικαστικό όργανο και την εκτέλεση της απόφασης για την προσαγωγή ή μη του εκζητουμένου καθίσταται ο Εισαγγελέας Εφετών, στην περιφέρεια του οποίου διαμένει ο εκζητούμενος. Όταν όμως ο εκζητούμενος είναι αγνώστου διαμονής, δικαιοδοσία έχει ο Εισαγγελέας Εφετών Αθηνών. Σε περίπτωση που ο εκζητούμενος συγκατατίθεται να προσαχθεί στο κράτος έκδοσης, δικαιοδοτικά αρμόδιος να αποφασίσει για την έκδοση απόφασης εκτέλεσης του εντάλματος είναι ο Πρόεδρος Εφετών, στην περιφέρεια του οποίου διαμένει ή συλλαμβάνεται ο εκζητούμενος, ενώ όταν ο εκζητούμενος δεν συγκατατίθεται να προσαχθεί στο κράτος έκδοσης, αρμόδιο είναι το Συμβούλιο Εφετών στην περιφέρεια του οποίου διαμένει ή συλλαμβάνεται ο εκζητούμενος.

οφείλει εν συνεχεία να ερευνήσει αν συντρέχει κάποιος από τους υποχρεωτικούς ή δυνητικούς λόγους άρνησης εκτέλεσης του εντάλματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 1 Ν. 3251/2004, αναγκαία προϋπόθεση για την εκτέλεση του ΕΕΣ είναι η διωκόμενη με αυτό πράξη να συνιστά, ανεξαρτήτως του νομικού της χαρακτηρισμού, *in abstracto* έγκλημα σύμφωνα και με τους ημέτερους ποινικούς νόμους⁴⁸, άποψη την οποία έχει υιοθετήσει και ο Άρειος Πάγος⁴⁹. Περαιτέρω, από το συνδυασμό των άρθρων 2 παρ. 1 εδ. ε' και ζ' του Ν. 3251/2004 και άρθρο 6 παρ. 1 Σ., η εκτέλεση ενός ΕΕΣ συναρτάται προς την τήρηση της υποχρέωσης, εκ μέρους του εκζητούντος κράτους, για ακριβή περιγραφή της διωκόμενης πράξεως.

Οι διατυπωμένοι στον ελληνικό νόμο υποχρεωτικοί λόγοι άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ οριοθετούν τη διατήρηση ενός ελάχιστου πεδίου ελέγχου της αίτησης, ώστε να αποφεύγεται η παροχή δικαστικής συνδρομής σε υποθέσεις ήσσονος ποινικής απαξίας αλλά και με παράλληλο σκοπό την μη απεμπόληση της ποινικής αξίωσης της ελληνικής πολιτείας επί πράξεων τελεσθεισών στην επικράτεια από Έλληνα υπήκοο. Περαιτέρω, στο Ν. 3251/2004 υπήρξε διεύρυνση των λόγων άρνησης εκτέλεσης ενός ΕΕΣ όταν ο σκοπός της δίωξης εκφεύγει του ποινικού χαρακτήρα μιας παραβατικής συμπεριφοράς και μέσω του εντάλματος επιδιώκεται η δίωξη ή τιμωρία του εκζητούμενου προσώπου για λόγους φρονηματικών προσανατολισμών (πολιτικών ή θρησκευτικών) ή λόγων σχετιζομένων με το φύλο ή το γενετήσιο προσανατολισμό, τη φυλή, την εθνοτική καταγωγή και την γλώσσα, την ιθαγένεια ή τη δράση του υπέρ της ελευθερίας. Επίσης, η ελληνική υπηκοότητα του εκζητουμένου αναγορεύεται σε υποχρεωτικό λόγο αρνήσεως εκτελέσεως του εντάλματος, όταν αυτό έχει εκδοθεί προς το σκοπό εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας. Η εκδοχή αυτή θα αναλυθεί διεξοδικότερα στο τρίτο μέρος της παρούσας.

Τέλος, ενόψει των ιδιαιτεροτήτων του ΕΕΣ, το άρθρο 38 του Ν. 3251/2004 προβλέπει ότι αντικαθίστανται στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ οι προηγούμενες διεθνείς συμβάσεις σχετικά με την έκδοση. Συνεχίζουν, όμως, οι συμβάσεις αυτές να ισχύουν στις σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και των τρίτων, ευρωπαϊκών κρατών αλλά μη μελών της Ένωσης. Όμως, συμπληρωματικά

⁴⁸Βλ. Μουζάκη, ό.π., σελ. 497-498.

⁴⁹ΣυμβΑΠ 678/2012 (ΝΟΜΟΣ).

εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 436 επ. ΚΠΔ για την έκδοση, ως προς τα σημεία που δεν προβλέπει ο Ν. 3251/2004⁵⁰.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΟΥ ΔΙΤΤΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΝΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΜΨΗ ΤΟΥ ΩΣ ΟΡΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΕΣ.

1. Προσέγγιση της έννοιας της αρχής.

Η αρχή του διττού αξιοποίνου συνιστά μία από τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου της έκδοσης⁵¹, η οποία μάλιστα, λόγω της συχνότητας εμφάνισής της στις συμφωνίες περί εκδόσεως, θεωρείται από ορισμένους διεθνής εθιμικός κανόνας. Η πρόβλεψη και εφαρμογή της αρχής (ή του όρου) του διττού αξιοποίνου σημαίνει ότι η έκδοση μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον εφόσον η πράξη, για την οποία κατηγορείται ο εκζητούμενος, αποτελεί έγκλημα τόσο κατά το δίκαιο του εκζητούντος, όσο και κατ' εκείνο του εκζητουμένου κράτους. Πρακτικά, εκείνο που επιχειρείται κατά τη διερεύνηση του διττού αξιοποίνου είναι η διακρίβωση της ποινικής ταυτότητας της πράξης, για την οποία ζητείται η έκδοση, κατά τον ποινικό νόμο και των δύο κρατών⁵². Η διακρίβωση αυτή χωρεί σε δυο στάδια:

Κατά το πρώτο στάδιο ερευνάται η συνδρομή του όρου του διττού αξιοποίνου *in abstracto*, εξετάζεται δηλαδή κατά πόσο η πράξη, για την οποία ζητείται η έκδοση, συνιστά έγκλημα και κατά τα δύο δίκαια. Πραγματοποιείται, δηλαδή, μια σύγκριση μεταξύ των δικαίων των δύο συνεργαζόμενων κρατών, ώστε να διαπιστωθεί ότι

⁵⁰Μουζάκης, ό.π., σελ. 457.

⁵¹Στον ελληνικό ΚΠΔ απαντά στο άρθρο 437 περ. α'.

⁵²Βλ. Βαρβιτσιώτη – Μανωλοπούλου Αικατερίνη, *Οι διεθνείς συμφωνίες εκδόσεως εγκληματιών από τις οποίες δεσμεύεται η Ελλάδα*, Τετράδια Διεθνούς Δικαίου, Αθήνα: Σάκκουλα, 1983, σελ.96, με περαιτέρω παραπομπή, Bassiouni Mahmoud Cherif, *International Extradiction and World Public Order*, Leiden: A.W. Sijthoff, 1974, p. 325.

ορισμένη πράξη θεωρείται και από τα δύο αξιόποινη. Δεν πρόκειται, επομένως, κατ' ουσίαν για εφαρμογή και των δύο δικαίων⁵³, αλλά για μια συγκριτική αντιπαράθεση, προκειμένου να διακριβωθεί, εάν και τα δύο κράτη έχουν θεωρήσει την πράξη αποδοκιμαστέα σε τέτοιο βαθμό, ώστε να την τυποποιήσουν σε έγκλημα.

Εφόσον, λοιπόν, επιχειρείται αυτή η σύγκριση μεταξύ των ποινικών διατάξεων των δύο κρατών, εύλογα τίθεται το ερώτημα, εάν ενδιαφέρει ο νομικός χαρακτηρισμός της πράξης ή το εγκληματικό της περιεχόμενο. Όπως παρατηρείται⁵⁴, η απαίτηση και τα δύο δίκαια να αποδίδουν στην πράξη τον ίδιο νομικό χαρακτηρισμό θα δυσχέραινε σημαντικά τη διαδικασία της έκδοσης. Δεν μπορεί, βέβαια, η ανακύπτουσα δυσχέρεια της διαδικασίας να αποτελεί το μόνο κριτήριο για την απάντηση στο παραπάνω ερώτημα, στο βαθμό που συνδέεται με τον περιορισμό ατομικών δικαιωμάτων. Γεγονός, όμως, είναι, ότι η στείρα προσκόλληση στο νομικό χαρακτηρισμό αναιρεί την ουσία της διερεύνησης, η οποία πρέπει να επικεντρώνεται στην ειδική υπόσταση του εγκλήματος, που είναι άλλωστε και εκείνη εκ της οποίας πηγάζει η ιδιαίτερη απαξία της πράξης⁵⁵. Αυτό θα κριθεί από το δικαστή, με σύγκριση των διατάξεων των δύο δικαίων (του εκζητούντος και του εκζητουμένου κράτους).

Κατά το δεύτερο στάδιο ερευνάται η πλήρωση του όρου του διττού αξιοποιούν *in concreto*. Ελέγχεται, δηλαδή, εάν στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει λόγος που αίρει ή αποκλείει το αξιόποινο⁵⁶. Τούτου, δε, νοουμένου *latu sensu*, καθότι περιλαμβάνει οποιονδήποτε νομικό λόγο μπορεί να οδηγήσει σε μη επιβολή της ποινής, όπως για παράδειγμα, η παραγραφή, οι λόγοι άρσης του αδίκου, οι δυνητικοί λόγοι απαλλαγής από την ποινή, οι λόγοι αποκλεισμού του καταλογισμού, η αρχή *ne bis in idem*, η αμνηστία κλπ⁵⁷. Η κρίση περί της *in concreto* πλήρωσης του όρου του διττού αξιοποιούν προϋποθέτει ότι το δικαστήριο του εκζητουμένου κράτους θα υπεισέλθει στην ουσία της υπόθεσης και θα κρίνει

⁵³Βλ. Βασιλακάκη Ευάγγελο, *Το αλλοδαπό δίκαιο στην ποινική δίκη*, Θεσσαλονίκη: Σάκουλα, 1999, σελ. 288-289, καθώς και Χρυσικό, ό.π., σελ. 36, 41.

⁵⁴Βλ. Βασιλακάκη, ό.π., σελ. 294.

⁵⁵*Ibid*, σελ. 294-295: «Η διάταξη του δικαίου του εκζητουμένου κράτους δεν μπορεί να είναι διαφορετική κατά τα αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία της από εκείνη του δικαίου του εκζητούντος κράτους, με βάση την οποία ζητείται η έκδοση: στην αντίθετη περίπτωση θα έχανε κάθε νόημα ο όρος του διπλού αξιοποιούν ως προϋπόθεση για την έκδοση. Δε σημαίνει όμως αυτό ότι απαιτείται και κατά τα δύο δίκαια ο ίδιος ακριβώς νομικός χαρακτηρισμός για την πράξη, για την οποία ζητείται η έκδοση».

⁵⁶*Ibid*, σελ. 300. Στον ελληνικό ΚΠΔ βλ. άρθρο 438 στ. δ'.

⁵⁷*Ibid*, σελ. 307 επ.

όπως ακριβώς θα έκανε, εάν η υπόθεση υπαγόταν στην αρμοδιότητά του («αναλογική μεταστροφή των πραγματικών περιστατικών»⁵⁸).

Η αρχή του διττού αξιοποιίνου αποτελεί ειδικότερη έκφανση της αρχής της αμοιβαιότητας⁵⁹: Εξασφαλίζει ότι το εκζητούμενο κράτος δεν θα υποχρεωθεί να ικανοποιήσει μια αίτηση έκδοσης για έγκλημα για το οποίο δε θα μπορούσε το ίδιο να ζητήσει την έκδοση προσώπου. Δεν αποτελεί, επομένως, «πρόκριμα για την ενεργοποίηση στο δίκαιο της εκδόσεως της αρχής της αμοιβαιότητας»⁶⁰[...], αλλά ούτε και μέσο επίτευξης αυτής: Εφόσον δεν πληρούται ο όρος του διττού αξιοποιίνου, το εκζητούμενο κράτος αρνείται να ικανοποιήσει ορισμένο αίτημα έκδοσης, επειδή υπό τις συνθήκες αυτές δεν μπορεί να υπάρξει αμοιβαιότητα.

Συνακόλουθα, η αρχή του διττού αξιοποιίνου συνδέεται στενότερα με την έννοια της κρατικής κυριαρχίας, αναπόσπαστο κομμάτι της οποίας είναι η ποινική εξουσία, διότι επιτρέπει στο εκζητούμενο κράτος να εμμένει στις αξιολογήσεις του ως προς την τυποποίηση μιας συμπεριφοράς ως εγκλήματος⁶¹ κι έτσι να μην προσφέρει βοήθεια στη δίωξη ενός προσώπου, που τέλεσε πράξη ποινικά αδιάφορη κατά το δίκαιό του.

2.Η αρχή του διττού αξιοποιίνου στο ΕΕΣ.

2.1.Στην απόφαση - πλαίσιο.

2.1.1.Κανόνας: Δυνητική άρνηση εκτέλεσης σε περίπτωση έλλειψης διττού αξιοποιίνου.

Ο κανόνας που θέτει καταρχήν η απόφαση - πλαίσιο σχετικά με το διττό αξιοποιίνο βρίσκεται στο άρθρο 4 παρ. 1⁶²: «Η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ εάν, σε μια από τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο

⁵⁸Ibid, σελ. 301, 303 επ.

⁵⁹Χρυσικός, ό.π., σελ 48.

⁶⁰Ibid, σελ. 39.

⁶¹Βλ. Alegre Susie & Leaf Marisa, Mutual recognition in European judicial cooperation A step too far too soon? Case study – the European arrest warrant, *European Law Journal*, 2004, pp. 208, 214 και Keijzer Nico, *The double criminality requirement*. In Blektoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds.), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005, p. 138.

⁶²Βλ. και Keijzer, ό.π., σελ. 139.

άρθρο 2 παρ. 4, η πράξη λόγω της οποίας εκδίδεται το ΕΕΣ δε συνιστά αξιόποινη πράξη κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης [...]».

Σύμφωνα με την ανωτέρω ρύθμιση, η απαίτηση του διττού αξιοποίνου, ως προϋπόθεση για την παράδοση, επαφίεται, υπό τη μορφή δυνητικού λόγου άρνησης εκτέλεσης, στην κρίση του εκάστου κράτους μέλους, το οποίο μπορεί να αποφασίσει κατά τη διακριτική του ευχέρεια, εάν θα προσκολληθεί σε αυτή την αρχή ως κατάλοιπο αμοιβαιότητας, ή θα ακολουθήσει μια πιο ριζοσπαστική οδό και θα την απεμπολήσει. Επομένως, η απόφαση - πλαίσιο δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αποφασίσουν άπαξ και δια παντός σχετικά με την απαίτηση ή μη του διττού αξιοποίνου, αλλά τους εξασφαλίζει τη δυνατότητα να επιλέξουν τον *ad hoc* τρόπο δράσης τους.

2.1.2. Η εξαίρεση: κάμψη του διττού αξιοποίνου.

Το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο περιλαμβάνει έναν κατάλογο εγκλημάτων, για τα οποία η αρχή του διττού αξιοποίνου κάμπτεται. Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει 32 εγκλήματα επί των οποίων χωρεί η κάμψη, εφόσον, όμως, αυτά τιμωρούνται από το κράτος έκδοσης του ΕΕΣ με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας ανώτατης διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών. Προκειμένου να καμφθεί, δηλαδή, η αρχή του διττού αξιοποίνου, απαιτείται σωρευτικά το έγκλημα να ανήκει στον κατάλογο και να απειλείται στη νομοθεσία του κράτους έκδοσης με το κατώτατο προβλεπόμενο από την απόφαση - πλαίσιο όριο. Ο κατάλογος μπορεί να εμπλουτισθεί με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου ανά πάσα στιγμή⁶³.

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, η κάμψη του διττού αξιοποίνου για ορισμένα εγκλήματα δεν αποτελεί καινοτομία της απόφασης - πλαίσιο. Η δικαιολογητική βάση της κάμψης εντοπίζεται στην ίδια τη βασική ιδέα της ΕΕ και στη δημιουργία ενός ενιαίου χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης⁶⁴. Υπό το πρίσμα αυτό, η επικράτεια όλων των κρατών μελών της ΕΕ θεωρείται ενιαία, κατά τρόπο ώστε να μην έχει πια νόημα ο όρος του διττού αξιοποίνου ως έκφανση της αρχής της αμοιβαιότητας (εξάλλου την αμοιβαιότητα έχει πλέον διαδεχθεί η αμοιβαία

⁶³Άρθρο 2 παρ. 3 απόφασης - πλαίσιο.

⁶⁴Τίτλος V, άρθρα 67 επ. ΣΛΕΕ.

αναγνώριση). Περαιτέρω, η έννομη τάξη των κρατών της ΕΕ διαπνέεται από κοινά ιδεώδη και αρχές⁶⁵. Επομένως, η κάμψη ενέχει την αξιολόγηση ότι η εκτίμηση των κρατών μελών σε σχέση με ορισμένες συμπεριφορές ως επί το πλείστον συμπίπτει⁶⁶.

Πέραν, όμως, όλων αυτών, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η αρχή του διττού αξιοποιούν έρχεται σε αντίθεση προς την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης⁶⁷ και κατά τούτο δεν είναι περίεργο που ήδη με την απόφαση - πλαίσιο γίνεται προσπάθεια κατάργησής της. Είναι γεγονός ότι, εφόσον η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης αντικατέστησε την αμοιβαιότητα και το διττό αξιόποινο αποτελεί έκφανση της τελευταίας, θα ήταν συνεπές εκ μέρους των κρατών μελών να υιοθετήσουν την πλήρη κατάργηση του διττού αξιοποιούν. Έτσι, τα κράτη μέλη εμφανίζονται να φάσκουν και να αντιφάσκουν· μη όντας ακόμη έτοιμα να αποδεσμευθούν πλήρως από την αμοιβαιότητα, κάνουν βήματα προς την εγκατάλειψή της, διατηρώντας παράλληλα ορισμένους δεσμούς με αυτή.

Ειδικότερα, όσον αφορά τον κατάλογο των εγκλημάτων για τα οποία κάμπτεται το διττό αξιόποινο, παρατηρείται ότι πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για τα εγκλήματα που περιλαμβάνονται στο παράρτημα της Σύμβασης Ευροποι⁶⁸ και στα οποία προφανώς εστιάζεται το ενδιαφέρον των κρατών μελών. Τα εγκλήματα αυτά δε στρέφονται κατά λίγων και συγκεκριμένων εννόμων αγαθών, αλλά αντίθετα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών. Στην ουσία, σε ορισμένες περιπτώσεις δεν πρόκειται για μεμονωμένα εγκλήματα, αλλά για κατηγορίες εγκλημάτων.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 7 στ. α', το κράτος εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ εάν *«κατά το δίκαιο του κράτους αυτού θεωρούνται [οι αξιόποινες πράξεις] ότι διεπράχθησαν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης ή σε εξομοιούμενο προς αυτό τόπο»*. Η διάταξη αυτή έχει ερμηνευθεί από τη θεωρία⁶⁹ ως εισάγουσα εξαίρεση⁷⁰ στην υποχρέωση του κράτους εκτέλεσης να εκτελέσει το ΕΕΣ χωρίς διερεύνηση του διττού αξιοποιούν για τα εγκλήματα του καταλόγου. Υποστηρίζεται, δηλαδή, ότι, εφόσον συντρέχουν τα περιγραφόμενα στο άρθρο 4 παρ. 7 στ. α' περιστατικά, το κράτος εκτέλεσης

⁶⁵Βλ. Jescheck Hans-Heinrich, Δυνατότητες και όρια ενός ποινικού δικαίου για την προστασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετάφρ. Λίβου, *ΠοινΧρ ΜΖ*, 1997, σελ. 483.

⁶⁶Βλ. Alegre et al., ό.π., σελ. 208.

⁶⁷Βλ. Χρυσικό, ό.π., σελ. 376.

⁶⁸Βλ. Keijzer, ό.π., σελ. 149.

⁶⁹Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 161, Mitsilegas, ό.π., σελ. 1290.

⁷⁰Keijzer, ό.π., σελ. 161: «[η διάταξη] λειτουργεί ως εξαίρεση στην εξαίρεση που θέτει το άρ. 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο [...]».

δικαιούται να αρνηθεί να εκτελέσει το ΕΕΣ, ακόμη κι αν η πράξη, για την οποία αυτό εξεδόθη, ανήκει στον κατάλογο των πράξεων, για τις οποίες κάμπτεται υποχρεωτικά το διττό αξιόποινο.

Η ερμηνεία αυτή μετριάζει τις συνέπειες της κάμψης του διττού αξιοποίνου, με την εφαρμογή της αρχής της εδαφικότητας, την οποία εισάγει στο σύστημα του ΕΕΣ η συγκεκριμένη διάταξη. Πιο συγκεκριμένα, οι λόγοι μη εκτέλεσης μπορούν να τύχουν εφαρμογής σε όλες τις περιπτώσεις έκδοσης ΕΕΣ, ακόμη κι αν αυτό εκδίδεται για ένα από τα εγκλήματα του καταλόγου. Μη αποδοχή της διαπίστωσης αυτής θα σήμαινε, π.χ., ότι, για τις περιπτώσεις κάμψης του διττού αξιοποίνου, το κράτος εκτέλεσης υποχρεούται να παραδώσει τον εκζητούμενο, ακόμη και αν η πράξη, για την οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ, έχει αμνηστευθεί⁷¹, ή ότι ο εκζητούμενος παραδίδεται υποχρεωτικά ακόμη κι αν κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης είναι, λόγω της ηλικίας του, πρόσωπο μη ποινικώς υπεύθυνο⁷². Κάτι τέτοιο, όμως, είναι προφανές ότι δεν μπορεί να ισχυρισθεί κανείς βάσιμα. Επομένως, οι λόγοι μη εκτέλεσης, τόσο οι υποχρεωτικοί, όσο και οι δυνητικοί, αφορούν όλες ανεξαιρέτως τις πράξεις και εφαρμόζονται κατά τις ειδικότερα τιθέμενες προϋποθέσεις. Κατά συνέπεια, το άρθρο 4 παρ. 7 στ. α' εφαρμόζεται και για τα εγκλήματα του καταλόγου και συνεπώς περιορίζει σε κάποιο βαθμό τις περιπτώσεις εφαρμογής της κάμψης του διττού αξιοποίνου.

2.2. Στο ν. 3251/2004.

2.2.1.Ο κανόνας: μη εκτέλεση σε περίπτωση έλλειψης του διττού αξιοποίνου.

Ο Έλληνας νομοθέτης, μεταγλώττισε το άρθρο 2 §§ 2 και 4 της απόφασης – πλαίσιο στο άρθρο 10 παρ. 1 στ. α' εδ. α', ορίζοντας την πλήρωση του όρου του διττού αξιοποίνου σε καταρχήν απαραίτητη προϋπόθεση της εκτέλεσης οποιουδήποτε ΕΕΣ (in abstracto πλήρωση του όρου του διττού αξιοποίνου). Επί της ουσίας πρόκειται για ένα συγκεκαλυμμένο υποχρεωτικό λόγο μη εκτέλεσης. Εξαίρεση τέθηκε στο εδ. β', κατ' επιταγή του άρθρο 4 παρ. 1 ημιεδ. β' απόφασης - πλαίσιο, για

⁷¹Άρθρο 3 παρ.1 απόφασης – πλαίσιο.

⁷²Άρθρο 3 παρ. 3 απόφασης - πλαίσιο.

τα εγκλήματα που αφορούν φόρους, τέλη, τελωνείο και συνάλλαγμα. Ρητά ορίζεται ότι ο νομικός χαρακτηρισμός δε λαμβάνεται υπόψη για την εξακρίβωση του διττού αξιοποίνου. Έτσι, εξασφαλίζεται ότι η δικαστική αρχή εξετάζει την ουσία της συμπεριφοράς και ο σχετικός έλεγχος δεν εξαντλείται στην «ετικέτα» της πράξης.

Είναι, πάντως, αξιοσημείωτο ότι, παρόλο που στη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 4 της απόφασης - πλαίσιο ορίζεται ότι η παράδοση του εκζητουμένου μπορεί να εξαρτηθεί από την προϋπόθεση ότι η καθ' ου το ένταλμα πράξη συνιστά αξιόποινη πράξη *«δυνάμει του δικαίου του κράτους εκτέλεσης, ανεξαρτήτως των στοιχείων της αντικειμενικής υποστάσεως ή του νομικού χαρακτηρισμού αυτής»*, ο Έλληνας νομοθέτης, κατά τη μεταφορά του εν λόγω άρθρου στο άρθρο 10 παρ. 1 α) του νόμου ενσωμάτωσης, επέλεξε να απαλείψει τη φράση *«ανεξαρτήτως των στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης»*, και να διατηρήσει μόνον εκείνη περί νομικού χαρακτηρισμού. Με την εν λόγω απάλειψη, φαίνεται να προκύπτει η εξής θέση: Τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος συνιστούν κριτήριο κατά τον έλεγχο του διττού αξιοποίνου και συνεπώς η νομοτυπική μορφή του εγκλήματος ανακτά την πρακτική της σημασία, οι δε τυχόν διαφορές αποτελούν εμπόδιο για την παράδοση του εκζητουμένου. Η θέση αυτή μπορεί μεν να αντίκειται στο γράμμα και το πνεύμα της αντίστοιχης διάταξης της απόφασης - πλαίσιο⁷³, δεν παύει όμως να συνιστά μία νομοθετική ρύθμιση, η οποία δεσμεύει τη δικαστική λειτουργία στη χώρα μας. Ακόμη και υπό το πρίσμα της σύμφωνης ή συμβατής με την απόφαση - πλαίσιο ερμηνείας του νόμου ενσωμάτωσης, δεν επιτρέπονται διορθωτικές ερμηνείες *«contra legem»* κατά την επιταγή της αρχής της ασφάλειας του δικαίου. Διαφορετικά, άλλωστε, η δικαστική λειτουργία θα αναλάμβανε το ρόλο της νομοθετικής λειτουργίας⁷⁴.

2.2.2. Η εξαίρεση: κάμψη του διττού αξιοποίνου.

⁷³ Κατά την οποία, οι διαφορές στη νομική διατύπωση των αξιοποίνων πράξεων ανάμεσα στο κράτος έκδοσης και στο κράτος εκτέλεσης δεν θα πρέπει να συνιστούν ούτε πρόβλημα, ούτε εμπόδιο.

⁷⁴ Βλ. σχετικά Τσόλκα Όλγα, Problems and obstacles due to different legal wording of certain offences under the law of member the states (: Προβλήματα και εμπόδια συνεπεία της διαφορετικής νομικής διατύπωσης βασικών εγκλημάτων στα κράτη μέλη). Σε 42nd Plenary Meeting of the European Judicial Network. Achieving better understanding of national laws focusing on practical implementation of the European Arrest Warrant. Αθήνα, 23-25 Ιουνίου 2014, σελ. 4-5.

Ο Ν. 3251/2004 δίνει αρχικά την εντύπωση ότι διατηρεί την «αρχή του διττού αξιοποίνου», αφού στο άρθρο 10 παρ. 1 αναφέρεται ότι «η αξιόποινη πράξη για την οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ ή για την οποία καταδικάστηκε ο εκζητούμενος σε ποινή ή μέτρο ασφαλείας θα πρέπει να συνιστά έγκλημα⁷⁵ σύμφωνα και με τους ελληνικούς ποινικούς νόμους». Όμως, η παρ. 2, η οποία μεταγράφει το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης – πλαίσιο, εισάγει την εξαίρεση «χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποίνου», για μια ευρύτατη και αόριστα προσδιορισμένη κατηγορία πράξεων, όπως αυτές οριοθετούνται στο κράτος έκδοσης του εντάλματος και με μόνη προϋπόθεση «να τιμωρούνται με ποινή ή μέτρο ασφαλείας ανώτατου ορίου τουλάχιστον τριών ετών».

Το γεγονός αυτό προκαλεί αναμφισβήτητα μια «ανασφάλεια δικαίου», διότι θα μπορούν να προστεθούν στις περιπτώσεις για τις οποίες αίρεται η αρχή του διττού αξιοποίνου και νέες πράξεις, παραβιάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την «αρχή nullum crimen nulla poena sine lege certa». Σημειωτέον ότι την ίδια αρχή παραβιάζει και η χρήση γενικών και αόριστων όρων και εννοιών, όπως διαφθορά, ρατσισμός, ξενοφοβία, δολιοφθορά, με αποτέλεσμα να καθίσταται αναγκαία η εξειδίκευση των εννοιών αυτών.

2.3. Ζητήματα συμβατότητας της κατάργησης του διττού αξιοποίνου με θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος και της ΕΕ.

2.3.1. Η προβληματική περί της παραβίασης ή μη του Συντάγματος.

Η άποψη που υποστηρίζει την κατάργηση της αρχής του διττού αξιοποίνου αναφέρει ότι τα κράτη μέλη, ως κυρίαρχα κράτη, συναίνεσαν στη «θεσμοθέτηση μιας δικαστικής συνεργασίας» μεταξύ τους και αποδέχθηκαν την «αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων» ως «ακρογωνιαίο λίθο» αυτής. Έτσι, έμμεσα, αναγνωρίζεται από το ελληνικό δίκαιο ως «νόμος» που τυποποιεί την πράξη, εκείνος του εκζητούντος κράτους και ως «αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα» εκείνο των αλλοδαπών αρχών, που ελέγχεται ως προς την τυπική του εγκυρότητα από τις ελληνικές δικαστικές αρχές⁷⁶.

⁷⁵Όπως ορίζεται από το άρθρο 14 ΠΚ, δηλαδή να υπάρχει πράξη «τελικά άδικη» και «αρχικά καταλογιστή», σε αντίθεση με το άρθρο 10 παρ. 2 Ν.3251/2004, όπου δεν ενδιαφέρει το «τελικό άδικο» ή ο «καταλογισμός», παρά μόνο το «αρχικό άδικο».

⁷⁶Βλ. Τσόλκα, ό.π., σελ. 108.

Η άποψη, λοιπόν, αυτή εκφράζει τρία σοβαρά επιχειρήματα: «Πρώτον, ότι το εκδίδον (το ένταλμα) κράτος δεν ασκεί δική του ποινική αξίωση αλλά απλώς προσφέρει συνδρομή στην ικανοποίηση ποινικής αξίωσης του εκζητούντος κράτους. Δεύτερον, ότι η τήρηση του διπλού αξιοποιίνου δεν επιβάλλεται ούτε από την “αρχή της αμοιβαιότητας”⁷⁷ αφού από αυτήν την αρχή μπορούν να παραιτηθούν επίσης τα κυρίαρχα κράτη μέλη της ΕΕ, οι σχέσεις των οποίων κατά τεκμήριο χαρακτηρίζονται από “αμοιβαία εμπιστοσύνη”. Τρίτον, οι πράξεις στις οποίες αναφέρεται η άρση του διπλού αξιοποιίνου αφορούν μόνο σοβαρές εγκληματικές συμπεριφορές. Αυτή η πλευρά δέχεται μόνο ως ακραίο όριο για την άρση του διπλού αξιοποιίνου την περίπτωση εκείνη όπου η τιμώρηση των πράξεων από το εκζητούν κράτος συνιστά προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων».

Αντιθέτως, η άποψη που κατευθύνεται υπέρ της τήρησης της εν λόγω αρχής⁷⁸, υποστηρίζει ότι «η σύλληψη, ως η επαχθέστερη πράξη καταναγκασμού του κράτους και περιορισμού θεμελιώδους δικαιώματος, δεν παύει να είναι αντικείμενο ρύθμισης του ποινικού δικαίου και του ελληνικού Συντάγματος και για αυτό πρέπει να είναι νομιμοποιημένη». Έτσι, «τα άρθρα 6 και 7 Σ, επιτρέπουν τη σύλληψη και κράτηση, δηλαδή τη στέρηση του αγαθού της ελευθερίας, μόνο εφόσον έχει τελεστεί κάποιο έγκλημα κατά το εσωτερικό μας δίκαιο. Δε διευκολύνεται δηλαδή απλά μια άλλη πολιτεία, αλλά εφαρμόζεται ημεδαπή κρατική εξουσία στο πλαίσιο της δικής της εδαφικής κυριαρχίας. Δε μπορούν να γίνουν όλα αυτά αν δεν υπάρχει η αναγκαία βάση, δηλαδή το έγκλημα»⁷⁹.

Προβάλλεται, τέλος, το επιχείρημα⁸⁰ ότι νόμος για τις ανάγκες του άρθρου 7 του Συντάγματος δεν μπορεί να είναι ο νόμος αλλοδαπής πολιτείας, ο οποίος δεν αναγνωρίστηκε μέσω διεθνούς σύμβασης κατ’ άρθρον 28 παρ. 1 Σ, ή δεν παρήχθη από διεθνή οργανισμό με σχετική αρμοδιότητα. Ωστόσο, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι το κράτος εκτέλεσης δεν ασκεί το ίδιο ποινική εξουσία, αλλά συνεπικουρεί το κράτος έκδοσης στην άσκηση της δικής του εξουσίας και κατά συνέπεια, η ύπαρξη στο δίκαιο του πρώτου, αντίστοιχου κυρωτικού νόμου,

⁷⁷Για την αναφορά του Ανωτάτου μας Δικαστηρίου σε αυτήν την αρχή βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1853/2007 (ΝΟΜΟΣ).

⁷⁸Βλ. ενδεικτικά σε Φυτράκη Ευτύχιο, Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης σε εφαρμογή: Νέες εξελίξεις, νέες ανησυχίες, *ΠοινΔικ*, 2006, σελ. 210 επ.

⁷⁹Κιούπης Δημήτριος, Ο Ν. 3251/2004 - Μια σύντομη παρουσίαση των βασικών του σημείων, *ΠοινΛογ*, 2004, σελ. 972 επ.

⁸⁰Βλ. Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., σελ. 1107.

παρέλκει⁸¹. Εφόσον, λοιπόν, lex είναι ο νόμος του κράτους έκδοσης, αυτονόητα υπάρχει και έγκλημα, εφόσον το κράτος έκδοσης τυποποιεί ορισμένη συμπεριφορά ως τέτοιο⁸². Ουδεμία σημασία έχει, κατά τα ανωτέρω, το ότι η πράξη δεν αποτελεί έγκλημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 6 Σ, *«κανείς δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται χωρίς αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα, που πρέπει να επιδοθεί τη στιγμή που γίνεται η σύλληψη ή η προφυλάκιση»*. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 στ. στ' ΕΣΔΑ, *«ουδείς επιτρέπεται να στερηθή της ελευθερίας του [...] εάν πρόκειται περί νομίμου συλλήψεως ή κρατήσεως ατόμου [...] εναντίον του οποίου εκκρεμεί διαδικασία απελάσεως εκδόσεως»*. Βάσει τούτων, υποστηρίζεται⁸³ ότι το ΕΕΣ δεν αποτελεί αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα και συνεπώς, η σύλληψη προσώπου βάσει αυτού δεν πληροί τις προϋποθέσεις στέρησης της ελευθερίας που τίθενται από το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ.

Πρέπει καταρχάς να παρατηρηθεί ότι η ΕΣΔΑ εστιάζει στη νομιμότητα της διαδικασίας στέρησης της ελευθερίας προς το σκοπό της έκδοσης. Επομένως, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν το ΕΕΣ αρκεί, βάσει της ΕΣΔΑ, για τη σύλληψη ορισμένου προσώπου από το ελληνικό κράτος, αρκεί να διαπιστωθεί ότι αυτό συνιστά αιτιολογημένο δικαστικό ένταλμα κατά τις επιταγές του Συντάγματος⁸⁴. Την εξέταση μπορεί κανείς να διακρίνει σε δυο σκέλη: το ένα αφορά στο δικαστικό χαρακτήρα του εντάλματος, δηλαδή την έκδοσή του από δικαστική αρχή, και το άλλο στο αιτιολογημένο, δηλαδή να προσδιορίζεται με σαφήνεια η πράξη για την οποία κατηγορείται και συλλαμβάνεται το πρόσωπο, καθώς και ο νόμος, στον οποίο η πράξη αυτή τυποποιείται ως έγκλημα. Πρέπει, δε, να εξετασθεί πρώτα ο δικαστικός χαρακτήρας του εντάλματος, διότι χωρίς αυτόν δεν υφίσταται καν το «τυπικό» στοιχείο της ύπαρξης εντάλματος.

Αναφορικά με την πρώτη προϋπόθεση, το ΕΕΣ είναι πράγματι δικαστικό ένταλμα, διότι υποχρεωτικά εκδίδεται από την αρμόδια προς τούτο δικαστική αρχή του κράτους έκδοσης: αποτελεί ένα εθνικό ένταλμα σύλληψης που περιβάλλεται του

⁸¹Για τις σκέψεις αυτές βλ. Τσόλκα, ό.π., σελ. 108-109, με περαιτέρω παραπομπές στη διεθνή βιβλιογραφία.

⁸²Βλ., επίσης, απόφαση ΔΕΚ C-303/05, ιδίως σκ. 53: *«[...] ο ορισμός των εν λόγω πράξεων και ο καθορισμός των εφαρμοστέων ποινών εξακολουθεί να γίνεται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους που εξέδωσε το ένταλμα, το οποίο [...] οφείλει να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου, [...] και, επομένως, την αρχή "ουδεμία ποινή άνευ νόμου".»*

⁸³Βλ. Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., σελ. 1108.

⁸⁴Βλ. Τσόλκα, ό.π., σελ. 108.

τύπου του ΕΕΣ και αποκτά εκτελεστικότητα στο χώρο της ΕΕ. Επομένως, η πρώτη προϋπόθεση ύπαρξης νομίμου εντάλματος πληρούται. Όσον αφορά δε τη δεύτερη προϋπόθεση, η επισκόπηση των στοιχείων του περιεχομένου του εντάλματος στο άρθρο 2 του ν. 3251/2004 καθώς και στο παράρτημα της απόφασης - πλαίσιο, στο οποίο περιλαμβάνεται το έντυπο του ΕΕΣ, καταδεικνύει ότι πρόκειται για ένταλμα επαρκώς αιτιολογημένο. Ειδικότερα, το κράτος έκδοσης οφείλει να προσδιορίσει τις αξιόποινες πράξεις για τις οποίες ζητείται η παράδοση του προσώπου, να περιγράψει τις περιστάσεις τέλεσής τους (χρόνος, τόπος, μορφή συμμετοχής του εκζητουμένου), να αναφέρει τη φύση και το νομικό τους χαρακτηρισμό και να επισημάνει την εφαρμοστέα νομική διάταξη του ποινικού του δικαίου. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να θεωρηθούν αρκετά, ώστε να θεωρηθεί το ΕΕΣ αιτιολογημένο⁸⁵.

Παρά ταύτα, διατυπώνεται η άποψη ότι τα ανωτέρω στοιχεία δεν επαρκούν για να νομιμοποιηθεί η σύλληψη του εκζητουμένου σε περιπτώσεις όπου δεν πληρούται ο όρος του διττού αξιοποιίνου, διότι «*το Σύνταγμα αυτονόητα εξυπονοεί κατ' ελάχιστο ένταλμα που έχει εκδοθεί για αξιόποινη πράξη*⁸⁶». Η αντίρρηση αυτή φαίνεται να υπολαμβάνει ότι *lex* για τις ανάγκες της αρχής μπορεί να είναι μόνον ο ελληνικός νόμος. Όπως, όμως, προαναφέρθηκε, *lex* για το ΕΕΣ δεν είναι άλλη από τον ποινικό νόμο του κράτους έκδοσης. Άρα, ακόμη κι αν δεν ικανοποιείται ο όρος του διττού αξιοποιίνου, αξιόποινη πράξη υπάρχει κατά τη *lex* που ενδιαφέρει και που είναι εκείνη του κράτους έκδοσης. Άλλωστε, δεν αίρεται η απαίτηση περί ύπαρξης διττής εγκληματικότητας, αλλά η εξέτασή της⁸⁷. Συνεπώς, το ΕΕΣ συγκεντρώνει και τις δύο απαραίτητες προϋποθέσεις που θέτουν το Σύνταγμα και η ΕΣΔΑ, προκειμένου αυτό να θεωρηθεί ως νόμιμο ένταλμα⁸⁸.

2.3.2.Μη παραβίαση των θεμελιωδών αρχών της ΕΕ: Η νομολογία του ΔΕΕ.

Το Διαιτητικό Δικαστήριο του Βελγίου ενεργοποίησε το μηχανισμό της προδικαστικής παραπομπής μετά από προσφυγή, που είχε ασκηθεί ενώπιόν του από

⁸⁵Ibid.

⁸⁶Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., σελ. 1301.

⁸⁷Keijzer, ό.π., σελ. 147.

⁸⁸Για την όλη προβληματική βλ. ενδεικτικά νομολογιακά παραδείγματα: ΑΠ 924/2005 (ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 1324/2005 (ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 1736/2005 (ΝΟΜΟΣ), ΣυμβΑΠ 591/2005 (ΝΟΜΟΣ), ΣυμβΑΠ 1983/2006 (ΝΟΜΟΣ), ΑΠ 306/2007 (ΝΟΜΟΣ), ΣυμβΕφαθ 106/2012 (ΝΟΜΟΣ).

το σωματείο *Advocaten voor de Wereld*⁸⁹, με αίτημα την ακύρωση του βελγικού νόμου μεταφοράς της 19.12.2003.

Το πρώτο ερώτημα που εξετάστηκε αφορούσε τον τύπο της πράξης του τρίτου πυλώνα, διότι με αυτό το Βελγικό Δικαστήριο διερωτήθηκε αν «η απόφαση – πλαίσιο είναι σύμφωνη προς το άρθρο 34 παρ. 2 στ. β ΣΕΕ, κατά το οποίο οι αποφάσεις πλαίσιο μπορούν να εκδοθούν μόνο για την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών». Το δεύτερο ερώτημα που εξετάστηκε από το ενωσιακό Δικαστήριο, αφορούσε, το ζήτημα εάν το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο αντιβαίνει προς τις αρχές της ισότητας και της απαγόρευσης των δυσμενών διακρίσεων, καθώς και προς την αρχή «ουδεμία ποινή άνευ νόμου», καθόσον καταργεί τον έλεγχο του διττού αξιοποίνου για τις διαλαμβανόμενες στη διάταξη αυτή αξιόποινες πράξεις.

Προτού να προβεί σε εξέταση επί της ουσίας, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι διαθέτει αρμοδιότητα να εξετάσει το κύρος της απόφασης πλαίσιο υπό το πρίσμα των αρχών αυτών⁹⁰, διότι τα κοινοτικά όργανα, όπως και τα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, υπόκεινται σε έλεγχο όσον αφορά το συμβατό των πράξεών τους με τις Συνθήκες και τις παραπάνω γενικές αρχές του δικαίου, που διαφυλάσσονται στο άρθρο 6 παρ. 2 ΣΕΕ⁹¹.

Στη συνέχεια, το ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ) απεφάνθη αρνητικά όσον αφορά την έλλειψη συμβατότητας του άρθρου 2 παρ. 2 της ενωσιακής πράξης, με την αρχή «ουδεμία ποινή άνευ νόμου». Κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό, αφού πρώτα διερεύνησε τους ισχυρισμούς της οργάνωσης *Advocaten voor de Wereld*, με βάση τους οποίους ο κατάλογος με τις αξιόποινες πράξεις ως προς τις οποίες η κλασική προϋπόθεση του διττού αξιοποίνου παύει να ισχύει είναι τόσο ασαφής και αόριστος που παραβιάζεται, ή έστω ενδέχεται να παραβιαστεί, η αρχή της νομιμότητας. Σύμφωνα, δηλαδή, με τη θέση του σωματείου, στον επίμαχο κατάλογο απαριθμούνται αδικήματα όχι με το νομικό ορισμό τους, αλλά μόνον ως αορίστως οριζόμενες κατηγορίες ανεπιθύμητων συμπεριφορών, με αποτέλεσμα ένα πρόσωπο που στερείται την ελευθερία του λόγω εκτέλεσης ΕΕΣ που εκδόθηκε χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποίνου να μην διαθέτει την εγγύηση ότι ο ποινικός νόμος πληροί τις αναγκαίες

⁸⁹C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW κατά Leden van de Ministerraad*. Ανακτήθηκε 18/10/2016 από http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/el/.

⁹⁰Σκ. 44-47 απόφασης.

⁹¹Βλ. ενδεικτικά, ΔΕΚ, C-354/04 P, αποφάσεις της 27.2.2007, *Gestoras pro Amnistia κ.λπ. κατά Συμβουλίου*, σκ. 51, και ΔΕΚ, C-355/04 P, *Segi κ.λπ. κατά Συμβουλίου*, σκ. 51.

προϋποθέσεις της ακρίβειας, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας. Με τον τρόπο αυτό όμως, δε δύναται να γνωρίζει ο καθένας, κατά τη διενέργεια μιας πράξης, αν αυτή συνιστά ή όχι αδίκημα, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει ως προς τα πρόσωπα που δεν στερούνται την ελευθερία τους βάσει ΕΕΣ.

Απαντώντας στους ανωτέρω ισχυρισμούς, το Δικαστήριο υπενθύμισε αρχικά ότι η αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege*, η οποία καθιερώνεται με διάφορες διεθνείς συνθήκες και, ιδίως, με το άρθρο 7 ΕΣΔΑ, αποτελεί μέρος των γενικών αρχών του δικαίου επί των οποίων έχουν θεμελιωθεί οι κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο περιεχόμενό της, τονίζοντας ότι σύμφωνα με αυτή ο νόμος πρέπει να ορίζει σαφώς τις αξιόποινες πράξεις και τις ποινές που τις κολάζουν. Παρέπεμψε, μάλιστα, σε σχετική απόφαση του ΕΔΔΑ, με βάση την οποία η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται όταν ο πολίτης μπορεί να γνωρίζει, με βάση το κείμενο της σχετικής διάταξης και, εν ανάγκη, με τη βοήθεια της ερμηνείας που δίδεται στην εν λόγω διάταξη από τα δικαστήρια, ποιες πράξεις και παραλείψεις στοιχειοθετούν την ποινική ευθύνη του⁹².

Κατόπιν, απέρριψε τον ισχυρισμό περί καταστρατήγησης της εν λόγω αρχής, με την αιτιολογία ότι, παρόλο που το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο καταργεί τον έλεγχο του διττού αξιοποίνου για τις διαλαμβανόμενες στη διάταξη αυτή κατηγορίες αξιόποινων πράξεων, ο ορισμός των εν λόγω πράξεων και ο καθορισμός των εφαρμοστέων ποινών εξακολουθεί να γίνεται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους έκδοσης. Παρατήρησε, δε ότι σκοπός της απόφασης - πλαίσιο δεν είναι η εναρμόνιση των κανόνων όσον αφορά τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης των εν λόγω αξιόποινων συμπεριφορών ή τις ποινές που αυτές επισύρουν. Επομένως, σύμφωνα με το Δικαστήριο, ακόμη και αν τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της εφαρμογής της απόφασης - πλαίσιο, ακολούθησαν κατά γράμμα την απαρίθμηση των αξιόποινων πράξεων του άρθρου 2 παρ. 2 αυτής, ο ορισμός των πράξεων αυτών και οι αντίστοιχες ποινές προκύπτουν με σαφήνεια από το δίκαιο του κράτους έκδοσης, το οποίο, σε κάθε περίπτωση οφείλει να σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αρχές του δικαίου, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 της ΣΕΕ, και, κατά συνέπεια και την αρχή «ουδεμία ποινή άνευ νόμου», σε αρμονία με το άρθρο 1 παρ. 3 της ενωσιακής πράξης.

⁹²ΕΔΔΑ, Coëme κ.λπ. κατά Βελγίου, 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96, 33210/96 (2000), Recueil des arrêts και décisions, 2000-VII. Ανακτήθηκε 22/10/2016 από [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

Κατόπιν, το Δικαστήριο διερεύνησε κατά πόσο η επίμαχη διάταξη της απόφασης - πλαίσιο που επιφέρει μερική κατάργηση της αρχής του διττού αξιοποιήσιμου συνάδει προς την αρχή της ισότητας και της απαγόρευσης των δυσμενών διακρίσεων. Σχολιάζοντας τις παραπάνω θέσεις, το Δικαστήριο διασαφήνισε ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του⁹³, η αρχή της ισότητας και της απαγόρευσης των δυσμενών διακρίσεων επιτάσσει να μην αντιμετωπίζονται κατά διαφορετικό τρόπο όμοιες καταστάσεις, ούτε καθ' όμοιο τρόπο διαφορετικές καταστάσεις, εκτός αν μια τέτοιου είδους αντιμετώπιση δικαιολογείται αντικειμενικώς. Έπειτα, ισχυρίστηκε ότι η επιλογή των τριάντα δύο κατηγοριών αξιόποινων πράξεων που απαριθμούνται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο, στηρίχθηκε στην κρίση του Συμβουλίου ότι, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, οι περιλαμβανόμενες στις εν λόγω κατηγορίες αξιόποινες πράξεις, είτε λόγω της φύσης τους, είτε λόγω του ότι τιμωρούνται με ποινή ανώτατης διάρκειας τουλάχιστον τριών ετών, προσβάλλουν τη δημόσια τάξη και ασφάλεια σε τέτοιο βαθμό ώστε δικαιολογημένα να μην υπόκεινται σε έλεγχο του διττού αξιοποιήσιμου.

Ως εκ τούτου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ακόμη και αν η κατάσταση των προσώπων που είναι ύποπτα διάπραξης ή έχουν καταδικαστεί για κάποια από τις αξιόποινες πράξεις, που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του άρθρου 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο είναι συγκρίσιμη προς αυτή των προσώπων που είναι ύποπτα ή έχουν καταδικαστεί για αξιόποινες πράξεις εκτός των προβλεπόμενων στην εν λόγω ρύθμιση, η συγκεκριμένη διάκριση είναι σε κάθε περίπτωση δικαιολογημένη.

Όσον αφορά το ζήτημα η έλλειψη σαφήνειας στον ορισμό των επίμαχων κατηγοριών αξιόποινων πράξεων να ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη αποκλίσεων στην εφαρμογή της απόφασης - πλαίσιο εντός των διαφόρων εθνικών έννομων τάξεων, το Δικαστήριο αρκέστηκε στο να επισημάνει για μία ακόμη φορά ότι σκοπός της απόφασης - πλαίσιο δεν είναι η εναρμόνιση του ουσιαστικού ποινικού δικαίου των κρατών μελών και ότι ουδεμία διάταξη του τίτλου VI ΣΕΕ εξαρτά την εφαρμογή του ΕΕΣ από την εναρμόνιση των ποινικών νομοθεσιών των κρατών μελών όσον αφορά τις επίμαχες αξιόποινες πράξεις⁹⁴. Με τις σκέψεις αυτές, κατέληξε

⁹³ ΔΕΚ, C-248/04, Koninklijke Coöperatie Cosun, Συλλογή 2006, σ. I – 10211, σκέψη 72 και η εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

⁹⁴ ΔΕΚ, C-187/01 και C-385/01, αποφάσεις της 11.2.2003, Gözütok και Brügge, Συλλογή 2003, σ. I-1345, σκέψη 32, καθώς και ΔΕΚ, C-467/04, της 28.9.2006, Gasparini κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-9199, σκέψη 29.

στην κρίση ότι «το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης πλαίσιο, καθόσον καταργεί τον έλεγχο του διττού αξιολογίου για τις διαλαμβανόμενες στη διάταξη αυτή αξιόποινες πράξεις, δεν πάσχει ακυρότητα λόγω παράβασης του άρθρου 6 παρ. 2 ΣΕΕ και, ειδικότερα, της αρχής «ουδεμία ποινή άνευ νόμου», καθώς και της αρχής της ισότητας και της απαγόρευσης των δυσμενών διακρίσεων».

2.4.Ζητήματα ερμηνείας του καταλόγου των εγκλημάτων.

Όπως είναι γνωστό, τα εγκλήματα που απαριθμούνται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο για το ΕΕΣ και συνακόλουθα στο άρθρο 10 παρ. 1 του νόμου ενσωμάτωσης δεν τυποποιούνται με τους ίδιους όρους στα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ. Έτσι, είναι αναγκαίο στο σημείο αυτό να γίνει μια ερμηνευτική προσέγγιση των διατάξεων αυτών, μια ανάλυση και κριτική των 32 κατηγοριών εγκλημάτων με τη σειρά που απαριθμούνται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο⁹⁵.

2.4.1.Συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο έγκλημα της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση⁹⁶, είναι γνωστό ότι ο ΟΗΕ επεδίωξε την ενιαία αντιμετώπισή του με την υπογραφή της Σύμβασης κατά του οργανωμένου διασυνοριακού εγκλήματος το Δεκέμβριο του 2000 (Σύμβαση του Παλέρμο). Η ΕΕ⁹⁷, για την καταπολέμηση της οργανωμένης εγκληματικότητας, προχώρησε ήδη στη θέσπιση της Κοινής Δράσης του 1998⁹⁸ σχετικά με το αξιόποινο της πράξης αυτής, στο άρθρο 1 της οποίας δίδεται και ο ορισμός της⁹⁹, ο οποίος, ωστόσο, είναι αρκετά αόριστος.

⁹⁵Βλ. διεξοδικότερη αναφορά στην ανάλυση του «καταλόγου» των αδικημάτων στο Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 149 επ.

⁹⁶Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο γίνεται λόγος για το αδίκημα της «συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση», το άρθρο 10 παρ. 2 α' του ελληνικού νόμου αναφέρεται στην αξιόποινη πράξη της «εγκληματικής οργάνωσης», κάτι που είναι απολύτως σύμφωνο με το άρθρο 187 ΠΚ, που φέρει τον ίδιο τίτλο.

⁹⁷Σύμφωνα με το άρθρο 29 ΣΕΕ/Λ, η «πρόληψη της εγκληματικότητας, οργανωμένης ή μη», αποτελεί βασικό μέσο για τη δημιουργία ενός «χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης».

⁹⁸Κοινή δράση της 21ης Δεκεμβρίου 1998 που θεσπίστηκε από το Συμβούλιο δυνάμει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με το αξιόποινο της συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (98/733/ΔΕΥ).

⁹⁹«εγκληματική οργάνωση είναι η εγκαθιδρυμένη επί ένα χρονικό διάστημα και διαρθρωμένη ένωση περισσότερων των δύο προσώπων, που δρουν από κοινού προκειμένου να διαπράξουν αξιόποινες

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα κράτη να μη συμμορφώνονται πλήρως προς αυτόν και να προκύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις επιμέρους έννομες τάξεις. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι η απόφαση - πλαίσιο δεν προβαίνει σε μια επαρκή διόρθωση της «νομικής αοριστίας¹⁰⁰» που υπάρχει στην τυποποίηση του αδικήματος αυτού, έτσι ώστε να παραμένει ανοιχτό το ενδεχόμενο για αυστηρές προσεγγίσεις εις βάρος του προσώπου από τις εθνικές αρχές έκδοσης.

Είναι επιβεβλημένο, συνεπώς, τα «δικαιοδοτικά όργανα να περιορίζουν την έννοια του οργανωμένου εγκλήματος και να το διακρίνουν από τις κοινές συμμορίες¹⁰¹», έτσι ώστε να μην υπάρχουν αιτήσεις παράδοσης του εκζητουμένου χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποίνου για αδικήματα ήσσονος απαξίας και επικινδυνότητας. Η Ελλάδα πάντως τυποποίησε το έγκλημα της εγκληματικής οργάνωσης στην παρ.1 του άρθρου 187 και το έγκλημα της συμμορίας στην παρ. 5 του ίδιου άρθρου, διακρίνοντας ρητά και συγκεκριμένα τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες εφαρμόζεται η μια και η άλλη διάταξη.

2.4.2. Τρομοκρατία.

Σε ό,τι αφορά το δεύτερο έγκλημα της τρομοκρατίας¹⁰², αξίζει να ειπωθεί ότι η «διεθνής κοινότητα, εδώ και δεκαετίες έχει θέσει ως μείζονα νομοθετική προτεραιότητά της την αντιμετώπισή του. Ωστόσο, ενώ υπάρχουν αρκετά συμβατικά κείμενα διεθνούς κύρους¹⁰³, τα οποία έχουν ως στόχο την καταπολέμησή της, αλλά και την προστασία των ενάλωτων θυμάτων, δεν έχει εξευρεθεί και για αυτήν ένας ενιαίος και πλήρης ορισμός σε διεθνές επίπεδο¹⁰⁴».

Η Ελλάδα μετέφερε «αυτούσιο τον ορισμό και το περιεχόμενο της απόφασης - πλαίσιο στην εσωτερική έννομη τάξη με το Ν.3251/2004, [...] αλλά συμπεριέλαβε και

πράξεις που επισύρουν ποινή στερητική της ελευθερίας ή μέτρο ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών, ή βαρύτερη ποινή, εφόσον οι εν λόγω αξιόποινες πράξεις αποτελούν αυτοσκοπό ή μέσον για τον προσπορισμό περιουσιακών ωφελημάτων και ενδεχομένως, για τον αθέμιτο επηρεασμό της λειτουργίας δημόσιων αρχών».

¹⁰⁰ Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 146.

¹⁰¹ Ibid. Βλ. και Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, Για ένα νέο ορισμό του οργανωμένου εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ΠοινΧρον, 2006, σελ. 865.

¹⁰² Αξιοσημείωτο είναι ότι ενώ το άρθρο 10 παρ. 2 β' Ν . 3251/2004 κάνει λόγο για «τρομοκρατικές πράξεις», στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο, γίνεται χρήση του όρου «τρομοκρατία».

¹⁰³ Αναφέρονται ενδεικτικά: Οι Διεθνείς Συμβάσεις για την καταστολή παράνομων πράξεων κατά της ασφάλειας της Πολιτικής αεροπορίας, για τη Φυσική Προστασία του Πυρηνικού πλούτου, κατά της σύλληψης ομήρων, για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, για την καταστολή των τρομοκρατικών βομβιστικών επιθέσεων, κ.ά.

¹⁰⁴ Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 146-147.

ειδική διάταξη, με την οποία αποκλείεται η ένταξη της δράσης υπέρ της ελευθερίας ή της άσκησης θεμελιωδών δικαιωμάτων, στη νομοτυπική μορφή του αδικήματος της τρομοκρατίας¹⁰⁵».

Σύμφωνα με μια άποψη¹⁰⁶, ο εθνικός νόμος ενσωμάτωσης «αντιμετωπίζει προβλήματα συνταγματικότητας ως προς το σκέλος που αφορά την προσθήκη ή τροποποίηση άρθρων του ΠΚ για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας». Συγκεκριμένα, μεταξύ άλλων, η άποψη αυτή υποστηρίζει ότι «το άρθρο 187Α παρ.1 ΠΚ πάσχει σοβαρά ως προς το ορισμένο της περιγραφής του τρομοκρατικού εγκλήματος, όπως αυτό επιβάλλεται από το άρθρο 7 παρ . 1 του Συντάγματος και τούτο γιατί το ορισμένο της πράξης που πρέπει να θεμελιώνει την αυξημένη απαξία του τρομοκρατικού εγκλήματος και να το διακρίνει από το κοινό έγκλημα στο οποίο αυτό βασίζεται, δεν μπορεί να προκύψει από την αόριστη περιγραφή της διάταξης που αναφέρεται σε τέλεση ενός εγκλήματος με τρόπο, σε έκταση ή υπό συνθήκες που μπορούν να βλάψουν ένα διεθνή οργανισμό». Επομένως, «λόγω των αποκλίσεων που παρουσιάζουν οι διάφοροι εθνικοί νόμοι, πρέπει ο ορισμός της τρομοκρατίας που δίνεται από τη απόφαση - πλαίσιο να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διαδικασία του ΕΕΣ και από τις ελληνικές δικαστικές αρχές και από τις δικαστικές αρχές των λοιπών κρατών μελών, ακόμη και αν απουσιάζει ειδική ρύθμιση από τους εθνικούς τους νόμους μεταφοράς¹⁰⁷».

2.4.3.Εμπορία Ανθρώπων.

Σε ό,τι αφορά το τρίτο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων¹⁰⁸ τα προβλήματα που ανακύπτουν είναι λιγότερα από την κατάργηση του διττού αξιοποίνου. Ο ΟΗΕ, με τη Σύμβαση της Γενεύης της 30-9-1921 «Περί καταστολής της σωματεμπορίας γυναικών και παιδιών», που τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της 12-11-1947, με τη Σύμβαση της Γενεύης της 11-10-1933 «Περί καταστολής της σωματεμπορίας των ενήλικων γυναικών» και τη Σύμβαση της 2-12-1949 «για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και την εκμετάλλευση της πορνείας των άλλων», έκανε

¹⁰⁵Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 149-150.

¹⁰⁶Βλ. Καϊάφα – Γκμπάντι Μ., Ο νόμος για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης, και την τρομοκρατία και οι δηλώσεις πίστης στο Σ, *ΠοινΔικ*, 2004, σελ. 838.

¹⁰⁷Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 150.

¹⁰⁸Αξιοσημείωτο είναι ότι ενώ στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο, γίνεται χρήση του ευρύτερου όρου «εμπορία ανθρώπων», εντούτοις ο Έλληνας νομοθέτης θεώρησε σωστό να συμπεριλάβει ρητά και τη «σωματεμπορία» στον κατάλογο των συμπεριφορών ως προς τις οποίες καταργείται το διττό αξιόποινο.

προσπάθειες για την καθιέρωση ενός κοινά αποδεκτού ορισμού του εγκλήματος. Ωστόσο, το «Πρωτόκολλο για την πρόληψη, καταστολή και τιμωρία της διακίνησης προσώπων, ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών» που προσαρτήθηκε στη Σύμβαση του ΟΗΕ του 2000 «κατά του υπερεθνικού οργανωμένου εγκλήματος», έδωσε ένα πλήρη ορισμό όλων των πτυχών της διακίνησης προσώπων και υποχρέωσε τα κράτη να καταστήσουν αξιόποινες τις πράξεις που σχετίζονται με αυτή.

Ακόμη, τα αρμόδια όργανα της ΕΕ υιοθέτησαν την απόφαση - πλαίσιο «για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων» της 19-7-2002, η οποία επικεντρώνεται στην «εμπορία με σκοπό την εκμετάλλευση της εργασίας και τη σεξουαλική εκμετάλλευση». Το κείμενο αυτό καθιστά αξιόποινη *«οποιαδήποτε μορφή στρατολόγησης, μεταφοράς, μεταβίβασης ή στέγασης ενός ατόμου που έχει στερηθεί τα θεμελιώδη δικαιώματά του, δηλαδή κάθε ενέργεια εκμετάλλευσης της πνευματικής ή σωματικής μειονεξίας ορισμένων ατόμων»*. Τα επιμέρους κράτη μέλη έλαβαν, λοιπόν, σοβαρά υπόψη τον ορισμό που δίνει η εν λόγω απόφαση - πλαίσιο και έτσι η τυποποίηση του εγκλήματος αυτού δεν παρουσιάζει αποκλίσεις, με αποτέλεσμα να μην αντιμετωπίζονται ιδιαίτερα ερμηνευτικά ζητήματα από την παραίτηση από την αρχή του διττού αξιοποιύνου.

2.4.4. Σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία.

Σε ό,τι αφορά το τέταρτο έγκλημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και παιδικής πορνογραφίας, αξίζει να επισημανθεί ότι στο πλαίσιο της ΕΕ, υιοθετήθηκε στις 22-12-2003 η απόφαση - πλαίσιο για «τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας», η οποία περιέχει ορισμούς βασικών εννοιών, τυποποιεί συγκεκριμένες συμπεριφορές και προβλέπει ανάλογες ποινικές κυρώσεις. Επίσης, η απόφαση του Συμβούλιου της Ευρώπης της 29-5-2000 για την «καταπολέμηση της παιδικής πορνογραφίας στο Ίντερνετ», υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν την παραγωγή, επεξεργασία, κατοχή και διανομή πορνογραφικού υλικού. Η Ελλάδα, σε συμμόρφωση με τις εν λόγω ενωσιακές πράξεις, θέσπισε το Ν.3064/2002.

Ωστόσο, *«σοβαρό πρόβλημα προκαλεί το γεγονός ότι ο Έλληνας νομοθέτης έκρινε σκόπιμο με το νόμο αυτό να επεκτείνει την κατάργηση του διττού αξιοποιύνου και στις προσβολές της γενετήσιας ελευθερίας και στην εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής*

των ανηλίκων¹⁰⁹», καθώς η μονομερής κατάργηση του διττού αξιοποιύνου για τις προσβολές της γενετήσιας ελευθερίας αντίκειται στην «αρχή της αμοιβαιότητας», αν λάβουμε υπόψη την «ανομοιογένεια» που επικρατεί γενικώς στις επιμέρους εθνικές τάξεις ως προς την ποινική μεταχείριση των δραστών αυτών των προσβολών.

2.4.5. Παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών.

Σε ό,τι αφορά το πέμπτο έγκλημα της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ η απόφαση - πλαίσιο για το ΕΕΣ κάνει λόγο για «διακίνηση», ο Έλληνας νομοθέτης έκρινε σκόπιμο να αναφερθεί ρητά και στην «εμπορία», η οποία προϋποθέτει τη συνομολόγηση ανταλλάγματος και τη διάθεση του προϊόντος. Αν λάβουμε δε υπόψη ότι υπάρχουν αποκλίσεις ως προς τις δύο αυτές έννοιες, είναι αναγκαία η οριοθέτησή τους, έτσι ώστε να μην ανακύπτουν προβλήματα από την κατάργηση του διττού αξιοποιύνου σε αναφορικά με αυτή τη μορφή εγκληματικής δράσης .

2.4.6. Παράνομη διακίνηση όπλων, πυρομαχικών και εκρηκτικών.

Σε ό,τι αφορά το έγκλημα αυτό, πρέπει να επισημάνουμε ότι προκύπτουν ανάλογα ερμηνευτικά προβλήματα με την προηγούμενη περίπτωση. Δυστυχώς, παρά την ύπαρξη Πρωτοκόλλου που επισυνάπτεται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για την «καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος» και την υιοθέτηση της Οδηγίας 91/477/1991, εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται διαφορετικές ερμηνείες από τα εθνικά δικαστήρια, ιδιαίτερα αναφορικά με την έννοια των όπλων. Συνεπώς, *«υφίσταται μεγάλος κίνδυνος, να ζητήσει ορισμένο κράτος έκδοσης την εκτέλεση ΕΕΣ χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποιύνου για παράνομη διακίνηση κάποιου εκ των προαναφερθέντων αντικειμένων, το οποίο να μη θεωρείται όπλο από τις άλλες έννομες τάξεις¹¹⁰»*. Επιβάλλεται, επομένως, να υπάρξει ένας πλήρης, σαφής και κοινά αποδεκτός από όλα τα κράτη μέλη ορισμός αυτών των αντικειμένων, έτσι ώστε να αποφεύγονται αυτά τα δυσχερή ερμηνευτικά προβλήματα.

¹⁰⁹Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 153-154.

¹¹⁰Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 159.

2.4.7. Δωροδοκία.

Σε ό,τι αφορά το έβδομο έγκλημα της δωροδοκίας, αξίζει να ειπωθεί ότι σε αντίθεση με τις προηγούμενες περιπτώσεις, οι επιμέρους εθνικές νομοθεσίες εν προκειμένω παρουσιάζουν έναν πολύ μεγαλύτερο βαθμό σύγκλισης ως προς την αντιμετώπισή της. Επιπλέον, σημαντικό είναι να επισημάνουμε ότι η δωροδοκία αποδίδεται στη διεθνή νομοθεσία με τον όρο «διαφθορά», ενώ στην ευρωπαϊκή νομοθεσία αποδίδεται ο ταυτόσημος όρος, δηλαδή η «δωροδοκία¹¹¹».

2.4.8. Καταδολίευση, συμπεριλαμβανομένης της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά την έννοια της σύμβασης της 26ης Ιουλίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Σε ό,τι αφορά την κατηγορία αυτή, «δεν επετεύχθη ακόμη πλήρης εναρμόνιση ως προς την τυποποίηση της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ¹¹²». Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι δε θα πρέπει να συγχέεται με τις δικονομικές ρυθμίσεις του σχεδίου Corpus Juris για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ¹¹³. Το Corpus Juris υπήρξε μια νομοθετική πρόταση της Επιτροπής για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των ΕΚ. Εισάγοντας την αρχή της ενιαίας ευρωπαϊκής εδαφικότητας, προέβλεπε τη σύσταση ενός υπερεθνικού οργάνου, της Ευρωπαϊκής Εισαγγελικής Αρχής, που θα εκδίδει ένταλμα

¹¹¹Ετσι, ενώ στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο γίνεται λόγος μόνο για «δωροδοκία», εντούτοις ο ελληνικός νόμος μεταφοράς αναφέρεται ρητά σε εγκλήματα «διαφθοράς και δωροδοκίας».

¹¹²Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 161-164.

¹¹³Βλ. αναλυτικά Τσόλκα Όλγα, Η πορεία προς το Corpus Juris: Παράγοντας αναδιαμόρφωσης της δικονομικής προστασίας του κατηγορουμένου, σε: *Οι ποινικές επιστήμες στον 21ο αιώνα. Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Δ. Σπινέλλη*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2001, σελ. 1167 – 1206, Καϊάφα – Γκμπάντι Μαρία, Corpus Juris και τυποποίηση του ποινικού φαινομένου στο χώρο της ΕΕ, *Υπερ*, 1999, σελ. 621 επ., της ίδιας, Το ευρωπαϊκό εγχείρημα διαμόρφωσης κοινών ποινικών κανόνων – οι ουσιαστικές διατάξεις του Corpus Juris κατά το νέο τροποποιημένο σχέδιο των προτάσεων της Φλωρεντίας, *ΠοινΧρ*, 2001, σελ. 97 επ., Περιστεράκη Αναστασία, Τα οικονομικά εγκλήματα κατά της ΕΕ. - Corpus Juris, *ΠοινΔικ*, 2002, σελ. 204 επ., Στάγκο Πέτρο, Η ορθή νομική βάση για τη θέσπιση του Corpus Juris υπό τους όρους της ΣΕΚ, *Υπερ*, 1999 σελ. 123 επ., Παρασκευόπουλο Νικόλαο, Το Corpus Juris στα πλαίσια της Διεθνούς Αντεγκληματικής Πολιτικής στη στροφή του 2000, *Υπερ*, 1999, σελ. 605 επ., Μαργαρίτη Λάμπρο, Corpus Juris και ελληνική ποινική δικονομική τάξη, *Υπερ*, 1999, σελ. 1103 επ., Σπινέλλη Διονύσιο, Το Corpus Juris για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, *Υπερ*, 1999, σελ. 3 επ. Για το ζήτημα της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης βλ. αναλυτικά Τσόλκα Όλγα, Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000, *ΠοινΧρ ΝΑ*, 2001, σελ. 750-758.

σύλληψης, εκτελεστό σε όλο το έδαφος της ΕΕ. Βέβαια, αφορούσε μια συγκεκριμένη κατηγορία εγκλημάτων, αυτών που βλάπτουν τα συμφέροντα της ΕΕ.

2.4.9. Νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος.

Σε ό,τι αφορά το εν λόγω έγκλημα¹¹⁴, αξιοσημείωτο είναι ότι *«η κινητοποίηση των κρατών και των οργανισμών διεθνούς και περιφερειακού χαρακτήρα κατά αυτής της εγκληματικής δραστηριότητας, ήταν ιδιαίτερα σημαντική, λόγω της συνειδητοποίησης των κινδύνων που υφίστανται από αυτήν»*¹¹⁵.

2.4.10. Παραχάραξη, περιλαμβανομένης της κιβδηλείας του ευρώ.

Σε ό,τι αφορά το δέκατο αυτό του καταλόγου, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι υπάρχει σύγκλιση σε μεγάλο βαθμό σε αναφορικά με την παράνομη συμπεριφορά της παραχάραξης στις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες. Η Ελλάδα εν προκειμένω ενσωμάτωσε με το Ν.2498/2001 τις υποδείξεις της ΕΕ στο κεφάλαιο των άρθρων 207-215 ΠΚ, που αφορούν τα εγκλήματα περί το νόμισμα. Το διεθνές και ενωσιακό νομικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε έχει προκαλέσει την εξαφάνιση οποιασδήποτε πιθανότητας ανομοιόμορφης κατάργησης του διττού αξιοποίνου για αυτήν τη μορφή εγκληματικής δράσης.

Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση προκαλεί πρόβλημα το γεγονός ότι ο Έλληνας νομοθέτης δε χρησιμοποίησε τον όρο «παραχάραξη, περιλαμβανομένης και της κιβδηλείας του ευρώ» που χρησιμοποιεί η ενωσιακή πράξη, αλλά τον όρο «εγκλήματα σχετικά με το νόμισμα, περιλαμβανομένου του ευρώ¹¹⁶». Για την αποφυγή ενδεχομένου αποκλίσεων λοιπόν, πρέπει *«οι αρμόδιες δικαστικές αρχές να αιτούνται την παράκαμψη του ελέγχου του διττού αξιοποίνου μόνο για όσες συμπεριφορές στοιχειοθετούν το αδίκημα της παραχάραξης ή κιβδηλείας του ευρώ»*¹¹⁷.

¹¹⁴Ενώ στο άρθρο 2 παρ. 2 γίνεται λόγος για «νομιμοποίηση προϊόντων εγκλήματος», στον ελληνικό νόμο γίνεται λόγος για «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

¹¹⁵Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 164-167.

¹¹⁶Άρθρο 10 παρ. 2 περ. ι' του Ν. 3251/2004.

¹¹⁷Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 169.

2.4.11.Εγκληματικότητα στον κυβερνοχώρο.

Σε ό,τι αφορά την κατηγορία αυτή, δεν πρέπει να παραβλεφθεί ότι σε αυτήν τη μορφή συμπεριφοράς παρουσιάζεται πληθώρα ερμηνευτικών προβλημάτων, διότι οι επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις δε χρησιμοποίησαν ακριβώς τον ίδιο όρο στη μετάφραση που έκαναν κατά τη μεταφορά της εν λόγω απόφασης - πλαίσιο στο εσωτερικό τους δίκαιο. Στην Ελλάδα¹¹⁸ χρησιμοποιείται ο όρος «εγκλήματα σχετικά με τους υπολογιστές», με αποτέλεσμα να παρατηρούνται αρκετές ερμηνευτικές αποκλίσεις¹¹⁹.

2.4.12.Εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του παράνομου εμπορίου απειλούμενων ζωικών ειδών και του παράνομου εμπορίου απειλούμενων φυτικών ειδών και φυτικών ποικιλιών.

Στην κατηγορία αυτή προκαλούνται ομοίως πολλά λόγω των έντονων αποκλίσεων που εντοπίζονται στο ποινικό δίκαιο του περιβάλλοντος που εφαρμόζουν τα επιμέρους κράτη μέλη. Δυστυχώς, πολλά κράτη μέλη της ΕΕ δεν προβλέπουν καν ποινικές κυρώσεις κατά ορισμένων πολύ σοβαρών παραβάσεων του ενωσιακού δικαίου για την προστασία του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα¹²⁰ στην Ελλάδα, η εμπορία ορισμένων φυτικών ειδών δεν είναι αξιόποινη ούτε καν *in abstracto*¹²¹, παρόλο που το περιβάλλον προστατεύεται και συνταγματικά στο άρθρο 24 Σ.

2.4.13.Παροχή βοήθειας για την παράνομη είσοδο και διαμονή.

Σε ό,τι αφορά το έγκλημα αυτό, η κατάργηση του διττού αξιοποίνου δε φαίνεται να προκαλεί ιδιαίτερα προβλήματα. Με την υπογραφή του δεύτερου Συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ κατά του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος, που αφορά στη «Λαθραία Διακίνηση Μεταναστών δια ξηράς, θαλάσσης και αέρος», έγινε μια πρώτη πολύ σοβαρή προσπάθεια

¹¹⁸Άρθρο 10 περ. ια' του Ν. 3251/2004.

¹¹⁹Εγκλήματα όπως ο «ηλεκτρονικός θάνατος» ή η «υφαρπαγή ψηφιακής ταυτότητας» δεν αποτελούν αξιόποινες πράξεις στην Ελλάδα, ενώ εντάσσονται στην ποινική νομοθεσία άλλων κρατών μελών. Αυτές οι συμπεριφορές δεν μπορούν να υπαχθούν ούτε στο άρθρο 386 Α ΠΚ (απάτη με Η/Υ), βλ. Συμεωνίδου - Καστανίδου, ό.π., σελ. 773.

¹²⁰Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 172-173.

¹²¹Βλ. Συμεωνίδου - Καστανίδου, ό.π., σελ. 773.

αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού, η οποία στηρίζει πολύ τα δικαιώματα των μεταναστών¹²². Αλλά και σε επίπεδο ΕΕ, έχει αναπτυχθεί μια πλούσια νομοθετική πρωτοβουλία¹²³ για το σημαντικό αυτό ζήτημα. Η χώρα μας¹²⁴, όπως και τα υπόλοιπα κράτη της ΕΕ, σε αρμονία με όλα αυτά τα νομοθετήματα, προχώρησαν σε μια ομοιόμορφη τυποποίηση της εν λόγω συμπεριφοράς, έτσι ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η «αρχή της ίσης μεταχείρισης των εκζητουμένων».

2.4.14. Ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, βαρεία σωματική βλάβη.

Σε ό,τι αφορά τη δέκατη τέταρτη κατηγορία εγκλημάτων της ανθρωποκτονίας από πρόθεση και της βαριάς σωματικής βλάβης, παρατηρούνται αρκετά ερμηνευτικά προβλήματα. Αυτά τα δύο έντονης απαξίας εγκλήματα δεν έχουν υπάρξει αντικείμενο εναρμόνισης ευρωπαϊκό επίπεδο. Το σημαντικότερο πρόβλημα εντοπίζεται στις περιπτώσεις της ευθανασίας ή της τεχνητής διακοπής εγκυμοσύνης, οι οποίες θα μπορούσαν να υπαχθούν στην έννοια της ανθρωποκτονίας με πρόθεση, αλλά θεωρούνται από ορισμένα κράτη ως απολύτως νόμιμες. Στην Ελλάδα, όπως είναι γνωστό, είναι αξιόποινη η άμεση ενεργητική ευθανασία, ακόμη και αν το απαιτήσει ο ετοιμοθάνατος, σύμφωνα με το άρθρο 300 ΠΚ¹²⁵. Σχετικά δε με το έγκλημα της «τεχνητής διακοπής εγκυμοσύνης», ενδεικτικά αξίζει να αναφερθεί ότι η συμπεριφορά αυτή είναι αξιόποινη υπό προϋποθέσεις στην Ελλάδα¹²⁶, σύμφωνα με το άρθρο 304 ΠΚ, ενώ σε χώρες όπως η Ολλανδία και το Βέλγιο δεν αποτελεί αξιόποινη πράξη. Επίσης, είναι δύσκολος ο προσδιορισμός του εγκλήματος της βαριάς σωματικής βλάβης λόγω «των διαφορών που εντοπίζονται στις επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις ως προς το είδος και τη διάρκεια της σωματικής ανικανότητας που απαιτείται να έχει προκληθεί, τον επικίνδυνο ή τον απρόκλητο χαρακτήρα της επίθεσης κτλ¹²⁷».

Αυτή η ανομοιομορφία που εντοπίζεται ως προς τους όρους τέλεσης των εν λόγω εγκλημάτων οδηγεί στον κίνδυνο ορισμένη συμπεριφορά να είναι αξιόποινη

¹²²Βλ. Χρυσικό Δημοσθένη, Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, *Ποιν.Λογ.*, 2001, σελ. 313.

¹²³Βλ. αναλυτικά Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 173-174.

¹²⁴Με τους Ν. 2910/2001 και Ν.3386/2005.

¹²⁵Βλ. Μπέκα Ιωάννη, Ευθανασία: έγκλημα ή καθήκον?, *Ποιν.Λογ.*, 2001, σελ. 734.

¹²⁶Βλ. Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, *Η Άμβλωση ως πρόβλημα του ποινικού δικαίου*, Αθήνα: Σάκκουλα, 1984, σελ. 239.

¹²⁷Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 177.

στο κράτος έκδοσης του εντάλματος, αλλά να μη θεωρείται αξιόποινη με βάση τη νομοθεσία του κράτους εκτέλεσής του. Προτείνεται λοιπόν «να διευκρινιστεί πλήρως από τον ευρωπαϊκό νομοθέτη ποιες εγκληματικές ενέργειες υπάγονται στην έννοια της ανθρωποκτονίας από πρόθεση και της βαριάς σωματικής βλάβης, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ομοιόμορφη ερμηνεία της ρύθμισης προς όφελος του εκζητουμένου¹²⁸».

2.4.15. Παράνομο εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων και ιστών.

Σε ό,τι αφορά το εν λόγω έγκλημα, είναι εμφανές ότι σε ενωσιακό επίπεδο δεν υφίσταται ένα «ενιαίο εξειδικευμένο νομικό πλαίσιο¹²⁹» για την αντιμετώπιση αυτής της μορφής εγκληματικής δράσης, κάτι που προκαλεί προφανώς έλλειψη ομοιομορφίας στις επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις. Επομένως, προτείνεται η άμεση θέσπιση μιας ενωσιακής πράξης, η οποία να διασαφηνίζει πλήρως την έννοια της εν λόγω συμπεριφοράς, έτσι ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο απόκλισης κατά την εφαρμογή της ρύθμισης περί κατάργησης του διττού αξιοποιήσιμου¹³⁰.

2.4.16. Απαγωγή, παράνομη κατακράτηση και ομηρία.

Για την αντιμετώπιση αυτών των μορφών εγκληματικής συμπεριφοράς δεν έχει ακόμη επιτευχθεί εναρμόνιση σε επίπεδο ΕΕ. Επιπλέον, σύμφωνα με την απόφαση - πλαίσιο «για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας», η αρπαγή και η αρπαγή ανηλίκων αποτελούν τρομοκρατικές πράξεις, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Στην Ελλάδα, πάντως, η αρπαγή τυποποιείται στο άρθρο 322 ΠΚ, η αρπαγή ανηλίκων στο άρθρο 324 ΠΚ, η παράνομη κατακράτηση στο άρθρο 325 ΠΚ και η ακούσια απαγωγή στο άρθρο 327 ΠΚ. Είναι προφανές ότι αυτή η έλλειψη εναρμόνισης ως προς τους όρους τέλεσης των εν λόγω εγκλημάτων είναι αναπόφευκτο ότι μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετική εφαρμογή της ρύθμισης από τα επιμέρους κράτη.

¹²⁸Ibid.

¹²⁹Ibid.

¹³⁰Ibid, σελ.179.

2.4.17.Ρατσισμός και ξενοφοβία.

Σε ό,τι αφορά την κατηγορία αυτή, αξίζει να ειπωθεί ότι και σε αυτές τις μορφές εγκληματικής δράσης εξακολουθούν να υφίστανται αποκλίσεις, παρόλο που είχε αναπτυχθεί σε διεθνές επίπεδο σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία που να καθιστά αξιόποινες διάφορες μορφές φυλετικών διακρίσεων. Σε επίπεδο ΟΗΕ, έχει συναφθεί η Σύμβαση της 21- 12-1965 «για την κατάργηση κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων»¹³¹, στο άρθρο 4 της οποίας καθίσταται αξιόποινή «κάθε διάδοση ιδεών που βασίζεται σε φυλετική ανωτερότητα και μίσος και κάθε παρότρυνση προς φυλετική διάκριση ή πράξεις βίας εναντίον οποιασδήποτε φυλής ή ομάδας προσώπων άλλου χρώματος ή άλλης εθνολογικής προέλευσης».

Σχετικές διατάξεις περιέχει το Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα¹³², αλλά και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, το οποίο στο άρθρο 20 θεσπίζει την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών να απαγορεύσουν δια νόμου την «πολεμική προπαγάνδα και τη συνηγορία σε εθνικό, φυλετικό ή θρησκευτικό μίσος, που αποτελεί προτροπή σε πράξεις διάκρισης, εχθρότητας και βίας». Επιπρόσθετα, σε ενωσιακό επίπεδο σημαντική είναι η απόφαση - πλαίσιο 2008/913/ΔΕ¹³³, η οποία ενσωματώθηκε στη χώρα μας με το Ν. 4285/2014 και η οποία στην παρ. 1 του προοιμίου αναφέρει ότι: «Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία αντίκεινται ευθέως στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και του κράτους δικαίου, αρχές στις οποίες θεμελιώνεται η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη».

2.4.18.Οργανωμένες ή ένοπλες κλοπές.

Στην κατηγορία αυτή δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι και αυτές οι εγκληματικές συμπεριφορές δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο οποιασδήποτε εναρμόνισης σε ενωσιακό επίπεδο. Επιπρόσθετα, ο εθνικός νόμος

¹³¹Η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.Δ. 494/1970.

¹³²Το οποίο κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.Δ. 1532/1985 .

¹³³Απόφαση - Πλαίσιο 2008/913/ΔΕ του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2008 για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου. Το κείμενο της απόφασης – πλαίσιο ανακτήθηκε στις 29/10/2016 από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008F0913&from=EL>.

μεταφοράς κάνει μια επέκταση του πεδίου κατάργησης του διττού αξιοποιήσιμου και στις «οργανωμένες ή ένοπλες ληστείες¹³⁴», για τη στοιχειοθέτηση των οποίων απαιτείται η ύπαρξη βίας ή απειλής.

2.4.19. Παράνομη διακίνηση πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων των αρχαιοτήτων και των έργων τέχνης.

Στην κατηγορία αυτή είναι αξιοσημείωτο ότι δεν υπάρχει κάποιο ενιαίο δεσμευτικό νομοθετικό κείμενο για την αντιμετώπιση αυτής της εγκληματικής δραστηριότητας, παρά τη μεγάλη συχνότητα τέλεσης και το διασυνοριακό χαρακτήρα της. Στην Ελλάδα, οι πράξεις αυτές τιμωρούνται ποινικά με το Ν.3028/2002. Αξίζει να σημειωθεί πάντως ότι ενώ η απόφαση - πλαίσιο χρησιμοποιεί τον ευρύτερο όρο της «διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, αρχαιοτήτων και έργων τέχνης», εντούτοις ο ελληνικός νόμος αναφέρεται στη στενότερη έννοια της «παράνομης εμπορίας¹³⁵».

2.4.20. Απάτη.

Σε ό,τι αφορά το εικοστό έγκλημα της απάτης, αξίζει να τονιστεί ότι εναρμόνιση δεν έχει επιτευχθεί ούτε ως προς αυτό, παρόλο που συμπεριλαμβάνεται στους τομείς της οργανωμένης εγκληματικότητας στους οποίους η Europol και η Eurojust¹³⁶ μπορούν να αναλάβουν δράση. Στις επιμέρους μεταφράσεις στις διάφορες γλώσσες δεν αποδίδεται ακριβώς το ίδιο νόημα, κάτι που περιπλέκεται ακόμη περισσότερο από την πληθώρα των θεωριών που χρησιμοποιούν τα εθνικά συστήματα για να οριοθετήσουν συμπεριφορά αυτή.

Στην Ελλάδα, για τη θεμελίωση του εγκλήματος της απάτης απαιτείται η από το δράστη «*παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή η αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών*», σύμφωνα με το άρθρο 386 ΠΚ. Αντίθετα, στη Γερμανία και την Ουγγαρία¹³⁷, στοιχειοθετείται το εν λόγω έγκλημα υπό τις αυτές προϋποθέσεις, εφόσον είναι «*εξ αρχής ειλημμένη η απόφαση του δράστη να παραβιάσει την εκπλήρωση της υπόσχεσής του*¹³⁸». Εφόσον όμως δεν υπάρχει κάποιο διεθνές ή

¹³⁴ Άρθρο 10 παρ. 2 περ. ιγ' του Ν. 3251/2004.

¹³⁵ Άρθρο 10 παρ. ι' του Ν. 3251/2004.

¹³⁶ Βλ. το διαδικτυακό τόπο <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/home.aspx> Ανακτήθηκε 25-09-2016.

¹³⁷ Βλ. ΣυμβΑΠ 924/2005 (ΝΟΜΟΣ).

¹³⁸ Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 188-190.

ευρωπαϊκό νομοθέτημα που να δίνει ένα σαφή και κοινά αποδεκτό ορισμό του εγκλήματος, οι αποκλίσεις και τα προβλήματα που προκύπτουν είναι σημαντικά. Συνεπώς, προτείνεται να δοθεί «ένας ενιαίος ορισμός από τον ευρωπαϊκό νομοθέτη, στον οποίο να εντάσσονται στην έννοια της απάτης εκείνες οι πράξεις με τις οποίες αποσκοπεί ο δράστης μέσω παραπλάνησης να αποκτήσει παράνομα είτε ο ίδιος είτε τρίτος περιουσιακή ωφέλεια, με αποτέλεσμα να επέρχεται περιουσιακή βλάβη του θύματος¹³⁹».

2.4.21. Αθέμιτη προστασία έναντι παράνομου περιουσιακού οφέλους, εκβίαση.

Σε ό,τι αφορά την κατηγορία αυτή, ούτε εδώ παρατηρείται η ύπαρξη ομοιόμορφης τυποποίησης του εγκλήματος στις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες, καθώς αυτές παρουσιάζουν αποκλίσεις κυρίως ως προς τους όρους της αντικειμενικής υπόστασης και ειδικά ως προς το «είδος της απαιτούμενης απειλής¹⁴⁰». Λόγω αυτών των αποκλίσεων, το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο δεν κάνει λόγο μόνο για «εκβίαση», αλλά και για «αθέμιτη προστασία έναντι παράνομου περιουσιακού οφέλους». Αντίθετα, στην Ελλάδα, το άρθρο 10 παρ. 2 του Ν. 3251/2004 κάνει παραπομπή μόνο στην εκβίαση, διότι η αθέμιτη προστασία έναντι παράνομου περιουσιακού οφέλους στη χώρα μας συνιστά απλά μια διακεκριμένη παραλλαγή της εκβίασης¹⁴¹.

2.4.22. Παράνομη απομίμηση και πειρατεία προϊόντων.

Σε ό,τι αφορά αυτή την κατηγορία εγκλημάτων, επισημαίνεται πως εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών νομοθεσιών των κρατών μελών, επειδή δεν έχει ολοκληρωθεί κάποιο εγχείρημα εναρμόνισης στο επίπεδο αυτό. Στην Ελλάδα πάντως, για αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόζονται το άρθρο 66 §§1 και 2 του Ν. 2121/1993 «περί πνευματικής ιδιοκτησίας» και το άρθρο 28 Ν. 2239/1994 «περί σημάτων».

¹³⁹Ibid.

¹⁴⁰Ibid, σελ. 190-192.

¹⁴¹Βλ. άρθρο 385 παρ.1 β' ΠΚ.

2.4.23.Πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων και εμπορία πλαστών.

Σε ό,τι αφορά την κατηγορία αυτή, επισημαίνεται ότι παρά την τεράστια απαξία, αλλά και το διασυνοριακό τους χαρακτήρα, ούτε αυτά τα δύο εγκλήματα έχουν τύχει εναρμόνισης¹⁴². Σημαντικό πρόβλημα αποτελεί κυρίως το γεγονός ότι η έννοια του «δημοσίου εγγράφου» δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο στα διάφορα κράτη μέλη, κάτι που δίνει μεγάλα περιθώρια για ερμηνευτικές αποκλίσεις.

Στην Ελλάδα, «δημόσιο έγγραφο» είναι αυτό που «εκδίδεται από καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο υπάλληλο και είναι προορισμένο για εξωτερική κυκλοφορία προς πλήρη απόδειξη κάθε γεγονότος που βεβαιώνεται σε αυτό έναντι πάντων¹⁴³». Ωστόσο, δεν αποδίδουν όλα τα υπόλοιπα κράτη μέλη το ίδιο περιεχόμενο σε αυτήν την έννοια, με αποτέλεσμα να προκαλούνται αρκετές αποκλίσεις. Επιπλέον, παρατηρείται ότι περαιτέρω προβλήματα προκαλούνται κατά τη μετάφραση της απόφασης - πλαίσιο στις επιμέρους ενωσιακές γλώσσες και στους εθνικούς νόμους μεταφοράς. Συγκεκριμένα, ενώ π.χ. η Ελλάδα¹⁴⁴ προβλέπει την κατάργηση του διττού αξιοποιίνου για την πλαστογραφία και εμπορία πλαστών εγγράφων γενικώς, χώρες όπως η Αγγλία και η Γερμανία την περιορίζουν στην πλαστογραφία και την εμπορία πλαστών δημοσίων εγγράφων. Επομένως, πρέπει οπωσδήποτε ο ευρωπαϊκός νομοθέτης να διασαφηνίσει αν η κατάργηση του διττού αξιοποιίνου αφορά μόνο «την πλαστογραφία και εμπορία δημοσίων εγγράφων» ή «την πλαστογραφία δημοσίων εγγράφων και εμπορία πλαστών εν γένει», αλλά και το ποιες συμπεριφορές υπάγονται εν τέλει στα εγκλήματα αυτά¹⁴⁵.

2.4.24.Παραχάραξη μέσων πληρωμής.

Σε ό,τι αφορά αυτήν την εγκληματική δράση, προέκυψε μεγάλο ζήτημα με τον εθνικό μας νόμο μεταφοράς. Είναι σαφές ότι ενώ η απόφαση - πλαίσιο κάνει λόγο για «παραχάραξη μέσων πληρωμής», το άρθρο 10 παρ. 2 περ. κδ' του Ν.3251/2004 κάνει λόγο για «πλαστογραφία μέσων πληρωμής», κάτι που προφανώς είναι ουσιωδώς διαφορετικό.

¹⁴²Για τη γενικότερη προβληματική βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 194-196.

¹⁴³Άρθρα 438 και 439 ΚπολΔ.

¹⁴⁴Άρθρο 10 παρ. 2 περ. κγ' του Ν. 3251/2004 .

¹⁴⁵Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 194-196.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 214 ΠΚ, παραχάραξη μπορεί να γίνει ως προς «τραπεζογραμμάτια, ομολογίες που περιέχουν υπόσχεση πληρωμής ορισμένου χρηματικού ποσού, μετοχές, προσωρινούς τίτλους μετοχών, τοκομερίδια, μερισματαποδείξεις ή αποδείξεις για την ανανέωση τέτοιων μερισμάτων, αν αυτοί οι τίτλοι είναι στον κομιστή και εκδόθηκαν από κάποιον που είχε το δικαίωμα να τους εκδώσει ή φαίνονται ότι εκδόθηκαν από τέτοιο πρόσωπο». Αντίθετα, σε άλλα μέσα πληρωμής όπως οι συναλλαγματικές, τα γραμμάτια εις διαταγή, οι επιταγές, οι πιστωτικές κάρτες κτλ, μόνο πλαστογραφία μπορεί να τελεστεί. Το πρόβλημα επιτείνεται από το γεγονός ότι ενώ σε διεθνές επίπεδο αντιμετωπίζεται νομοθετικά η παραχάραξη, σε επίπεδο ΕΕ, ρυθμίζεται μόνο η πλαστογραφία¹⁴⁶.

2.4.25. Λαθρεμπόριο ορμονικών ουσιών και άλλων αυξητικών παραγόντων.

Σε ό,τι αφορά την εγκληματική αυτή συμπεριφορά, δεν υφίσταται κάποια ομοιομορφία ως προς την ποινική αξιολόγησή της, κυρίως γιατί δεν υπάρχει ακόμη κάποιο νομοθέτημα σε επίπεδο ΕΕ με τέτοιο περιεχόμενο. Η έλλειψη λοιπόν ενιαίου νομοθετικού πλαισίου για την τιμώρηση αυτής της συμπεριφοράς οδηγεί στην ύπαρξη σημαντικών αποκλίσεων στις επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις. Ειδικά στην Ελλάδα, αυτή η μορφή εγκληματικής δράσης δεν είναι αξιόποινη ούτε καν *in abstracto*¹⁴⁷. Προκύπτουν, επομένως, εύλογοι προβληματισμοί για το κατά πόσο θα έπρεπε να βρίσκεται αυτό το έγκλημα στον κατάλογο των πράξεων για τις οποίες καταργείται το διττό αξιόποινο.

2.4.26. Λαθρεμπόριο πυρηνικών και ραδιενεργών ουσιών.

Σε ό,τι αφορά το έγκλημα αυτό, αξίζει να σημειωθεί ότι σε διεθνές επίπεδο, συνήφθησαν αρκετές συμφωνίες συνεργασίας για την αντιμετώπισή του. Η πιο σημαντική από αυτές είναι η «Συμφωνία των Κυβερνήσεων των κρατών που συμμετέχουν στην οικονομική συνεργασία του Εύξεινου Πόντου¹⁴⁸», η οποία έχει ως στόχο τη συνεργασία τους, μεταξύ άλλων και στον τομέα της παράνομης εμπορίας

¹⁴⁶ Βλ. αναλυτικότερα, Ibidem, σελ. 196-198.

¹⁴⁷ Βλ. Συμεωνίδου – Καστανίδου, ό.π., σελ. 773.

¹⁴⁸ Τέθηκε σε ισχύ την 7-3-2002 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 2925/2001.

όπλων, βιολογικών, χημικών και ραδιολογικών όπλων, πυρομαχικών, εκρηκτικών, πυρηνικών και ραδιενεργών υλικών, αλλά και δηλητηριωδών ουσιών.

Σε επίπεδο ΕΕ, δεν υπάρχει κάποιο ποινικής φύσεως νομοθέτημα, ωστόσο οι επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις δείχνουν να εναρμονίζονται με τους ορισμούς στα διάφορα διεθνή κείμενα, έτσι ώστε να μην υφίσταται κάποιο σοβαρό ενδεχόμενο παρεκκλίσεων που να προκαλεί προβλήματα ως προς την κατάργηση του διττού αξιοποίνου για αυτό το έγκλημα.

2.4.27.Εμπορία κλεμμένων οχημάτων.

Σε ό,τι αφορά το εικοστό έβδομο έγκλημα της εμπορίας κλεμμένων οχημάτων, παρατηρούμε ότι ενώ το έγκλημα αυτό έχει συχνά διασυνοριακό χαρακτήρα, εντούτοις δε φαίνεται να έχει υπάρξει σύγκλιση σε επίπεδο ΕΕ ως προς την τυποποίηση αυτής της εγκληματικής δράσης. Αξίζει πάντως να τονιστεί ότι το έγκλημα αυτό ανήκει στην αρμοδιότητα της Europol, καθώς εντάσσεται στον κατάλογο των εγκλημάτων για τα οποία αυτή μπορεί να αναλάβει δράση¹⁴⁹. Στο Παράρτημα της Σύμβασης για την ίδρυσή της περιλαμβάνεται και σαφέστατος σχετικός ορισμός¹⁵⁰. Ωστόσο, η έλλειψη εναρμόνισης οδηγεί στο φαινόμενο οι επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις να προσδίδουν διαφορετικούς όρους τέλεσης του εγκλήματος ή να μην καθορίζουν με τον ίδιο τρόπο τι εμπίπτει στην έννοια των «οχημάτων».

2.4.28.Βιασμός.

Σε ό,τι αφορά το εικοστό όγδοο έγκλημα του βιασμού, τονίζεται ότι παρά τη μεγάλη σοβαρότητά του και το ότι τυποποιείται αυτοτελώς σε όλες τις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες, εντούτοις, λόγω των διαφορετικών προσεγγίσεων που παρουσιάζουν τα κράτη μέλη σε χώρους που αφορούν τη «γενετήσια ελευθερία και αξιοπρέπεια»¹⁵¹, παρουσιάζονται σημαντικές αποκλίσεις¹⁵². Στην Ελλάδα, σύμφωνα

¹⁴⁹Άρθρο 2 παρ. 2 της Σύμβασης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αστυνομίας.

¹⁵⁰Στεργιούλης Ευάγγελος, Europol: Η καταπολέμηση του εγκλήματος της κλοπής οχημάτων - Επιχείρηση «VICTOR», *ΠοινΔικ*, 2000, σελ. 189.

¹⁵¹Ψαρούδα – Μπενάκη Άννα, Προς ένα «ευρωπαϊκό» ποινικό δίκαιο, *ΠοινΧρον*, 2003, σελ. 961 .

¹⁵²Βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 203-204.

με το άρθρο 336 ΠΚ, τελεί βιασμό «*όποιος με σωματική βία ή απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε ανοχή ή σε επιχείρηση ασελγούς πράξης*».

Ενδεικτικά, στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε την περίπτωση της Ολλανδίας, στην οποία στην έννοια του «βιασμού» εμπίπτουν συμπεριφορές όπως οι «ψαύσεις ή οι ασπασμοί», οι οποίες στην Ελλάδα θα συνιστούσαν το πλημμέλημα της «προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας», σύμφωνα με το άρθρο 337 ΠΚ. Επομένως, είναι εμφανές ότι η έλλειψη εναρμόνισης ως προς το συγκεκριμένο έγκλημα, είναι πολύ πιθανό να οδηγήσει στην έκδοση ενός ΕΕΣ με βάση μια συμπεριφορά που στο κράτος έκδοσης τιμωρείται ως κακούργημα, ενώ στο κράτος εκτέλεσης τιμωρείται ως πλημμέλημα.

Άλλο ένα ερμηνευτικό πρόβλημα προκαλεί το γεγονός ότι δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς την «ανάγκη κάμψης της αντίστασης του θύματος» που απαιτείται για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος. Σε ορισμένες δικαιοταξίες, όπως της Ελλάδας, ο «εξαναγκασμός του θύματος με βία ή απειλή» αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης, ενώ σε άλλες για την πλήρωσή της, αρκεί απλά η «έλλειψη συγκατάθεσης του θύματος». Εφόσον, λοιπόν, δεν υπάρχει σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο κάποιο νομοθέτημα το οποίο να διασαφηνίζει πλήρως τους όρους τέλεσης του εγκλήματος αυτού, ελλοχεύει μεγάλος κίνδυνος για την ίση μεταχείριση των εκζητουμένων στους κόλπους της ΕΕ.

2.4.29.Εμπρησμός με πρόθεση.

Σε ό,τι αφορά το εικοστό ένατο έγκλημα του εμπρησμού με πρόθεση, υπογραμμίζεται ότι παρόλο που αυτό τυποποιείται ως αξιόποινη πράξη στις επιμέρους εθνικές έννομες τάξεις, εντούτοις παρουσιάζεται ανομοιομορφία μεταξύ αυτών, καθώς οι τελευταίες δε συμφωνούν ως προς το ποιο είναι το θιγόμενο έννομο αγαθό από την πράξη αυτή, αφού κάποια κράτη φρονούν ότι προσβάλλονται «κυρίως ατομικά έννομα αγαθά» όπως η ζωή και η ιδιοκτησία, ενώ άλλα θεωρούν ότι θίγεται η «δημόσια ασφάλεια¹⁵³». Αυτή η ανομοιογένεια μεταξύ των κρατών είναι πολύ σημαντική, διότι ο καθορισμός της «φύσης του προσβαλλόμενου εννόμου αγαθού» είναι απαραίτητος για τη δογματική προσέγγιση του εγκλήματος, αλλά και για την

¹⁵³Για την ανομοιογένεια αυτή βλ. Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 205-206.

ερμηνεία και εφαρμογή της εκάστοτε διάταξης. Συνεπώς, η εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του κράτους έκδοσης του εντάλματος¹⁵⁴ είναι δυνατό να οδηγήσει σε άνιση μεταχείριση του εκζητουμένου, σε ό,τι αφορά την κατάργηση του διττού αξιοποίνου. Άρα, η πρόβλεψη ενός κοινά αποδεκτού ορισμού του εγκλήματος σε επίπεδο ΕΕ, παρουσιάζεται ως επιτακτική ανάγκη.

2.4.30.Εγκλήματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ).

Τα εγκλήματα αυτής της κατηγορίας είναι όσα εντάσσονται στο Καταστατικό ίδρυσης του ΔΠΔ, το οποίο κυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ¹⁵⁵. Τα εγκλήματα, λοιπόν, που υπάγονται αποκλειστικά¹⁵⁶ στη δικαιοδοσία του είναι το έγκλημα της γενοκτονίας (genocide¹⁵⁷), τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (crimes against humanity¹⁵⁸), τα εγκλήματα πολέμου (war crimes¹⁵⁹) και το έγκλημα της επίθεσης (crime of aggression¹⁶⁰). Για τα εγκλήματα αυτά δίνεται ένας πιο σαφής και λεπτομερής ορισμός σε ένα «πρόσθετο ειδικό κείμενο μη δεσμευτικού χαρακτήρα» (elements of crimes), στο άρθρο 9 του Καταστατικού¹⁶¹. Παρόλα αυτά, η έλλειψη πλήρους ομοφωνίας στην τυποποίηση των εγκλημάτων αυτών προκαλεί αρκετές δυσκολίες κατά την εκτέλεση του ΕΕΣ. Αποτελεί, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη να καθοριστεί επακριβώς σε ενωσιακό επίπεδο ποιες συμπεριφορές εντάσσονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 της απόφασης - πλαίσιο και άρα αποκλείονται από τον έλεγχο του διττού αξιοποίνου.

2.4.31.Αεροπειρατεία και πειρατεία.

Τα εγκλήματα της κατηγορίας αυτής βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με το εγκληματικό φαινόμενο της τρομοκρατίας και έτσι αναγκαστικά έχουν διασυνοριακό

¹⁵⁴ Σε περίπτωση που αυτό είναι η Ελλάδα, εφαρμογή έχει το άρθρο 264 ΠΚ .

¹⁵⁵ Η Ελλάδα κύρωσε το Καταστατικό με το Ν. 3003/2002.

¹⁵⁶ Άρθρο 5 του Καταστατικού, όπου αποτυπώνεται η «αρχή της ειδικότητας».

¹⁵⁷ Άρθρο 6 του Καταστατικού.

¹⁵⁸ Άρθρο 7 του Καταστατικού.

¹⁵⁹ Άρθρο 8 του Καταστατικού.

¹⁶⁰ Ibid, όπως αυτό ορίζεται για πρώτη φορά μετά από τη Διάσκεψη της Καμπάλα.

¹⁶¹ Βλ. Καϊάφα-Γκμπάντι Μαρία, Οι γενικές αρχές του ποινικού δικαίου στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου - Προς ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο των εθνών?, *ΠοινΔικ*, 2002, σελ . 1066.

χαρακτήρα, ενώ αντιμετωπίζονται με μια σειρά από διεθνή συμβατικά κείμενα, όπως η Σύμβαση του Τόκιο της 14-9-1963 «περί παραβάσεων και άλλων τινών τελούμενων επί αεροσκαφών¹⁶²», η Σύμβαση της Χάγης της 16-12-1970 «για την καταστολή της παρανόμου υφαρπαγής αεροσκαφών» κτλ. Σε επίπεδο ΕΕ, υπήρξε έντονη και μαζική νομοθετική δράση για την καταπολέμηση αυτών των εγκλημάτων¹⁶³. Εφόσον λάβουμε, λοιπόν, υπόψη ότι το νομικό πλαίσιο που έχει αναπτυχθεί δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, οι επιμέρους νομοθεσίες¹⁶⁴ δεν εμφανίζουν ιδιαίτερες αποκλίσεις για τα εγκλήματα αυτά.

2.4.32. Δολιοφθορά.

Τέλος, σε ό,τι αφορά το τριακοστό δεύτερο και τελευταίο έγκλημα που απαριθμείται στο άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο, δηλαδή αυτό της δολιοφθοράς, θα πρέπει αρχικά να επισημάνουμε ότι δολιοφθορά είναι *«η ενέργεια ή παράλειψη που αποσκοπεί στην καταστροφή ή χειροτέρευση υλικού ή μείωση της παραγωγής ή παρεμπόδιση της φυσιολογικής λειτουργίας υπηρεσίας ή επιχείρησης¹⁶⁵»*. Μολαταύτα, η δολιοφθορά δεν τυποποιείται ως αξιόποινη πράξη σε κάποιο διεθνές ή ευρωπαϊκό νομοθέτημα. Στην Ελλάδα μάλιστα δεν αποτελεί καν ειδικό ποινικό αδίκημα. Θα μπορούσαν πάντως να χρησιμοποιηθούν ως νομική βάση σε περίπτωση έκδοσης εντάλματος τα άρθρα 270 περ. γ' ΠΚ («έκρηξη που προκάλεσε βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφελείας»), 275 ΠΚ («άρση ασφαλιστικών εγκαταστάσεων») και 291 ΠΚ («διατάραξη ασφάλειας σιδηροδρόμων, πλοίων και αεροσκαφών»), ωστόσο αυτό δεν κρίνεται αρκετά ικανοποιητικό. Η απουσία ενός «ενιαίου νομοθετικού καθεστώτος» οδηγεί στην έλλειψη ομοιομορφίας ως προς την ποινική αντιμετώπιση της δολιοφθοράς.

¹⁶²Κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.Δ. 734/1971.

¹⁶³Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα βλ. άρθρο 40 Ν. 3251/2004 και άρθρο 187 Α περ. κ' ΠΚ .

¹⁶⁴Εφόσον κράτος έκδοσης του εντάλματος είναι η Ελλάδα, νομικό έρεισμα για την έκδοση αποτελεί το άρθρο 178 του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου («παράνομη κατάληψη αεροσκάφους»), για την αεροπειρατεία, ενώ για την πειρατεία μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 380 ΠΚ, σε συρροή με τα άρθρα 264 ΠΚ, 268ΠΚ, 277ΠΚ και 291 ΠΚ.

¹⁶⁵Κυριτσάκη, ό.π., σελ. 209, η οποία χρησιμοποιεί αυτόν τον ορισμό παραπέμποντας στον ταυτόσημο που αναφέρει το λεξικό Επιστήμη και Ζωή.

2.5.Η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης ως όρου προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου.

Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ δείχνουν απροθυμία πλήρους εγκατάλειψης των παραδοσιακών εννοιών της διεθνούς δικαστικής συνεργασίας, στη θέση του διττού αξιοποιήσιμου αναζητείται μια άλλη λύση, ικανή να εξασφαλίζει ότι θα πραγματοποιείται, πριν από την εκτέλεση του εντάλματος, ένας έλεγχος που θα προασπίζει τα ατομικά δικαιώματα του εκζητουμένου, σε περίπτωση παράδοσής του για πράξη που δεν θεωρείται έγκλημα κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης.

Ως τέτοια λύση έχει προταθεί¹⁶⁶ η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης, η οποία, στο πεδίο του ποινικού δικαίου περιλαμβάνει τις σχετικές με τα ατομικά δικαιώματα διατάξεις του Συντάγματος και τις αντίστοιχες διατάξεις διεθνών συμβάσεων, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί στο εσωτερικό δίκαιο του κράτους από το οποίο ζητείται η παράδοση¹⁶⁷. Ως τέτοιες δε συνθήκες νοούνται κατ' εξοχήν η ΕΣΔΑ και το ΔΣΑΠΔ¹⁶⁸. Εκείνο, επομένως, που ενδιαφέρει, είναι κατά πόσο η τυποποίηση ορισμένης συμπεριφοράς ως εγκλήματος, αλλά και η προβλεπόμενη από το δίκαιο του κράτους έκδοσης κύρωση σέβεται τα ατομικά δικαιώματα, όπως αυτά αποτυπώνονται και προστατεύονται από το Σύνταγμα του κράτους έκδοσης και τις διεθνείς συμβάσεις¹⁶⁹. Υπό το πρίσμα αυτό, είναι σαφές ότι η έννοια της δημόσιας τάξης έχει, κατά ένα μέρος, κοινό περιεχόμενο σε όλα τα κράτη μέλη, ως εκ του γεγονότος ότι όλα έχουν κυρώσει την ΕΣΔΑ και το ΔΣΑΠΔ, ενώ διαθέτει κι ένα τμήμα που παραλλάσσει, ανάλογα με τις επιμέρους κυρωθείσες συμβάσεις και τις επιμέρους διατάξεις των επιμέρους Συνταγμάτων.

Επιπρόσθετα, *«με την ειδική λειτουργία της δημόσιας τάξης στο χώρο της εκδόσεως κάμπτεται η διακρατική συνεργασία και προστατεύονται τα θεμελιώδη δικαιώματα του εκζητουμένου»*¹⁷⁰. Παρότι, δηλαδή, το κράτος παράδοσης δεν ασκεί ίδια ποινική εξουσία, μέσω της επιφύλαξης δημόσιας τάξης του παρέχεται η ευκαιρία να δράσει καταλυτικά υπέρ των ατομικών δικαιωμάτων του εκζητουμένου.

¹⁶⁶Βλ. Τσόλκα, ό.π., σελ. 109, με περαιτέρω παραπομπές στη διεθνή βιβλιογραφία.

¹⁶⁷Βλ. Βασιλακάκη, ό.π., σελ. 338-339, Χρυσικό, ό.π., σελ. 295.

¹⁶⁸Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων. Στην Ελλάδα κυρώθηκε με το Ν. 2462/1997 (ΦΕΚ Α 25/ 26-2-1997).

¹⁶⁹Βλ. Τσόλκα, ό.π., σελ. 109.

¹⁷⁰Βλ. Βασιλακάκη, ό.π., σελ. 338.

Περαιτέρω, καθοριστικής σημασίας για τη διασφάλιση της νομικής θέσης του εκζητουμένου, ως υποκειμένου, είναι η νομολογία του ΕΔΔΑ, κατά την οποία η παράδοση τελεί υπό την επιφύλαξη της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η ΕΣΔΑ στο εκζητούν κράτος. Πρόκειται για την αποκαλούμενη «*επιφύλαξη της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης*». Ορόσημο στην αναγνώριση και κατίσχυση της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης στο πεδίο της έκδοσης αποτελεί η απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Soering¹⁷¹, όπου το Δικαστήριο δέχθηκε για πρώτη φορά ότι το συμβαλλόμενο με την ΕΣΔΑ εκζητούμενο κράτος υποχρεούται να αρνηθεί την έκδοση προσώπου στο εκζητούν κράτος, ακόμη κι αν το τελευταίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της ΕΣΔΑ, εφόσον θεωρεί βάσιμα ότι το εν λόγω άτομο κινδυνεύει να υποβληθεί σε απάνθρωπη μεταχείριση και τιμωρία, κατά την έννοια του άρθρου 3 ΕΣΔΑ¹⁷².

Η σημασία της «*επιφύλαξης της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης*» ως ορίου παράδοσης του εκζητουμένου διαφαίνεται και στην απόφαση του ΕΔΔΑ στην υπόθεση Stapleton κατά Ιρλανδίας¹⁷³. Στην υπόθεση το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι επί της παραβίασης του δικαιώματος της δίκαιης δίκης¹⁷⁴ κατάλληλο είναι να κρίνει το δικαστήριο του κράτους όπου θα διξαχθεί η ποινική δίκη, δηλαδή του κράτους έκδοσης του εντάλματος¹⁷⁵. Παράλληλα, τόνισε ότι η Ιρλανδία (κράτος έκδοσης του ΕΕΣ) έχει προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ, ο δε εκζητούμενος έχει το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του ΕΔΔΑ¹⁷⁶ μετά την εξάντληση των ενδίκων μέσων κατά την ιρλανδική νομοθεσία¹⁷⁷. Εν προκειμένω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρατηρείται σύγκλιση των θέσεων ΕΔΔΑ και ΔΕΕ όσον αφορά τον επιμερισμό της ευθύνης μεταξύ του κράτους έκδοσης και του κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ, καθώς και της διασφάλισης των σχετικών θεμελιωδών δικαιωμάτων του καθ' ού στο κράτος έκδοσης του εντάλματος.

Παρόλα αυτά, η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης δεν υιοθετήθηκε τελικά στην απόφαση - πλαίσιο για το ΕΕΣ. Αντίθετη γνώμη πάντως φαίνεται πως είχε ο Έλληνας νομοθέτης, ο οποίος, συμπεριλαμβάνοντάς τη στο Ν. 3251/2004, με τη διάταξη του

¹⁷¹Βλ. Απόφαση ΕΔΔΑ Soering v. UK (Appl. no. 14038/88). Ανακτήθηκε 22/10/2016 από [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)

¹⁷²«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχείρισιν απανθρώπους ή εξευτελιστικάς».

¹⁷³Απόφαση ΕΔΔΑ Robert Stapleton v. Ireland (App. no. 56588/07). Ανακτήθηκε 22/10/2016 από [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"fulltext\":\[\"Stapleton\"\],\"documentcollectionid2\":\[\"GRANDCHAMBER\",\"CHAMBER\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)

¹⁷⁴Άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ.

¹⁷⁵Παρ. 29 της απόφασης.

¹⁷⁶Άρθρο 35 ΕΣΔΑ.

¹⁷⁷Παρ. 30 της απόφασης.

άρθρου 1 παρ. 2 εδ. α'¹⁷⁸, επιλέγει να μη μεταγράψει δουλικά το αντίστοιχο άρθρο 1 παρ. 3 της απόφασης – πλαίσιο¹⁷⁹. Η διάταξη του νόμου ενσωμάτωσης, χωρίς να αναφέρεται ευθέως στην έννοια της δημόσιας τάξης, την εισάγει επί της ουσίας στο σύστημα του ΕΕΣ. Πιο συγκεκριμένα, με αυτή τη ρύθμιση, η εφαρμογή ολόκληρου του νόμου - άρα και η εκτέλεση οποιουδήποτε ΕΕΣ - τίθεται υπό την αίρεση του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών που κατοχυρώνει το Σύνταγμα και το άρθρο 6 ΣΕΕ, το οποίο με τη σειρά του παραπέμπει στο ΧΘΔΕ και την ΕΣΔΑ. Συνεπώς, η διάταξη λειτουργεί υπέρ των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητουμένου, καλύπτοντάς τα με την προστατευτική δικλείδα της ελληνικής, αλλά και της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης, την τήρηση των οποίων οφείλουν να ελέγχουν τα αρμόδια δικαστικά όργανα. Πρόκειται για μια νομοθετική επιλογή που συνδυάζει την προώθηση της ενωσιακής συνεργασίας, με παράλληλη θεσμοθέτηση εγγυήσεων υπέρ του εκζητουμένου.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΡΝΗΣΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΕΣ.

1. Οι λόγοι άρνησης εκτέλεσης στην απόφαση – πλαίσιο.

1.1. Υποχρεωτικοί και δυνητικοί λόγοι μη εκτέλεσης.

Ανέκαθεν, τα συμβαλλόμενα σε συμβάσεις έκδοσης κράτη φρόντιζαν να περιληφθούν στους σχετικούς όρους λόγοι άρνησης εκτέλεσης¹⁸⁰. Η πρακτική αυτή τυγχάνει εφαρμογής και στο σύστημα του ΕΕΣ. Μέσω των λόγων άρνησης

¹⁷⁸ «Η εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών, που διατυπώνονται στο ισχύον Σύνταγμα και στο άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση». (Η επισημείωση του γράφοντος).

¹⁷⁹ «Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση». (Η επισημείωση του γράφοντος, προκειμένου να τονιστεί η διαφοροποίηση σε σχέση με το νόμο ενσωμάτωσης).

¹⁸⁰ Βλ. ενδεικτικά Bassiouni, ό.π., σελ. 368 επ.

εκτέλεσης, τα κράτη μέλη περιχαράκωνουν, επί της ουσίας, ένα τμήμα της εθνικής τους κυριαρχίας, αποδεικνύοντας ότι διστάζουν ακόμη να προβούν σε ολοσχερή αποδέσμευση από τις κλασικές έννοιες της συνεργασίας στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας σε θέματα ποινικού δικαίου¹⁸¹. Το ποινικό δίκαιο άλλωστε είναι το κατεξοχήν εθνικό δίκαιο, η δε ποινική εξουσία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κρατικής κυριαρχίας.

Η απόφαση - πλαίσιο θεσπίζει δύο κατηγορίες λόγων άρνησης εκτέλεσης: τους υποχρεωτικούς, και τους προαιρετικούς (ή δυνητικούς). Οι λόγοι της πρώτης κατηγορίας περιλαμβάνονται στο άρθρο 3, ενώ της δεύτερης στο άρθρο 4. Ως λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης ορίζονται: η αμνήστευση της πράξης από το κράτος εκτέλεσης υπό προϋποθέσεις¹⁸², η αρχή *ne bis in idem* μεταξύ των κρατών μελών¹⁸³ και η, κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, ποινική ανηλικότητα¹⁸⁴.

Τις δυο κατηγορίες λόγων διακρίνει η εξήχ διαφορά: Οι λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης οδηγούν άνευ ετέρου στην άρνηση του αρμοδίου δικαστικού οργάνου του κράτους εκτέλεσης να ενεργήσει προς το σκοπό της εκτέλεσης του ΕΕΣ¹⁸⁵. Αντίθετα, στην περίπτωση των λόγων δυνητικής μη εκτέλεσης, αυτή εναπόκειται στην κρίση του αρμοδίου οργάνου του κράτους εκτέλεσης, το οποίο αποφασίζει, ασκώντας διακριτική ευχέρεια, εάν το ΕΕΣ θα εκτελεσθεί ή όχι¹⁸⁶.

Είναι σαφές πως, σε ό,τι αφορά τους λόγους δυνητικής μη εκτέλεσης, η αρμόδια δικαστική αρχή έχει τη δυνατότητα να σταθμίσει και παράγοντες πέραν των αμιγώς νομικών. Ίσως αυτός είναι και ο λόγος που, κατά την ενσωμάτωση της απόφασης - πλαίσιο στο εσωτερικό τους δίκαιο, τα κράτη μέλη επέλεξαν σε πολλές περιπτώσεις να μετατρέψουν τους προβλεπόμενους από την απόφαση - πλαίσιο λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης, σε λόγους υποχρεωτικής μη εκτέλεσης, όπως θα δούμε και παρακάτω.

¹⁸¹De Groot Selma, Mutual trust in (european) extradition law. In Blextoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005, σελ. 83-84.

¹⁸²Άρθρο 3 παρ. 1.

¹⁸³Άρθρο 3 παρ. 2.

¹⁸⁴Άρθρο 3 παρ. 3.

¹⁸⁵Άρθρο 3 απόφασης - πλαίσιο: «*Η δικαστική αρχή εκτέλεσης του κράτους μέλους εκτέλεσης [...] αρνείται την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στις ακόλουθες περιπτώσεις:*» (Η επισημείωση του γράφοντος).

¹⁸⁶Βλ. άρθρο 4 απόφασης - πλαίσιο: «*Η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης:*» (Η επισημείωση του γράφοντος, προκειμένου να τονιστεί η διάκριση από το «αρνείται» του άρθρου 3).

Στην αρχική του μορφή το άρθρο 4 παρ. 1-7 περιλάμβανε 7 προαιρετικούς λόγους άρνησης εκτέλεσης ενός ΕΕΣ. Με την τροποποίηση του ΕΕΣ, όμως, που επήλθε με την απόφαση πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου¹⁸⁷ προστέθηκε ένας ακόμα λόγος (8ος λόγος) προαιρετικής άρνησης. Οι δικαστικές αρχές του κράτους, όταν εντοπίσουν ότι συντρέχει κάποιος από τους παρακάτω λόγους, μπορούν, ασκώντας τη διακριτική ευχέρεια που τους παρέχει η απόφαση - πλαίσιο, να αρνηθούν την εκτέλεση του ΕΕΣ και συνακόλουθα την παράδοση του εκζητούμενου: α) εάν σε μια από τις περιπτώσεις του άρθρου 2 παρ. 4 η πράξη λόγω της οποίας εκδίδεται το ΕΕΣ δεν συνιστά αξιόποινη πράξη κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, εκτός από κάποιες κατηγορίες φορολογικών παραβιάσεων¹⁸⁸, β) όταν το εκζητούμενο πρόσωπο διώκεται στο κράτος μέλος εκτέλεσης για την ίδια πράξη, με εκείνη στην οποία βασίζεται το ΕΕΣ¹⁸⁹, γ) όταν οι δικαστικές αρχές του κράτους εκτέλεσης αποφάσισαν είτε να μην ασκήσουν είτε να παύσουν την ποινική δίωξη για την πράξη που αποτελεί το αντικείμενο του εντάλματος σύλληψης ή όταν ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδικώς για τις ίδιες πράξεις σε κράτος μέλος με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης¹⁹⁰, δ) εάν έχει παραγραφεί η ποινική δίωξη ή η ποινή σύμφωνα με τους νόμους του κράτους εκτέλεσης και οι πράξεις ανάγονται στην αρμοδιότητα αυτού του κράτους σύμφωνα με το ποινικό του δίκαιο¹⁹¹, ε) εάν ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσίδικα για τις αυτές πράξεις σε τρίτη χώρα, υπό τον όρο ότι σε περίπτωση καταδίκης η ποινή έχει εκτιθεί ή εκτίεται, ή δεν μπορεί να εκτιθεί πλέον σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους καταδίκης¹⁹² και στ) εάν το ΕΕΣ έχει εκδοθεί με σκοπό την εκτέλεση ποινής ή μέτρου ασφαλείας στερητικών της ελευθερίας, όταν ο εκζητούμενος διαμένει στο κράτος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικος του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο¹⁹³. Ο έβδομος λόγος έχει να κάνει με την αρχή της εδαφικότητας. Οι δικαστικές αρχές μπορούν να αρνηθούν την εκτέλεση ενός ΕΕΣ α) αν η αξιόποινη πράξη, για την οποία εκδόθηκε

¹⁸⁷ Απόφαση - πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009, για την τροποποίηση των αποφάσεων - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, 2005/214/ΔΕΥ, 2006/783/ΔΕΥ, 2008/909/ΔΕΥ και 2008/947/ΔΕΥ και την κατοχύρωση, δια του τρόπου αυτού, των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων και την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του ενδιαφερόμενου προσώπου στη δίκη.

¹⁸⁸ Άρθρο 4 παρ. 1 απόφασης – πλαίσιο.

¹⁸⁹ Άρθρο 4 παρ. 2 απόφασης – πλαίσιο.

¹⁹⁰ Άρθρο 4 παρ. 3 απόφασης – πλαίσιο.

¹⁹¹ Άρθρο 4 παρ. 4 απόφασης – πλαίσιο.

¹⁹² Άρθρο 4 παρ. 5 απόφασης – πλαίσιο.

¹⁹³ Άρθρο 4 παρ. 6 απόφασης – πλαίσιο.

το ΕΕΣ, θεωρείται ότι διαπράχθηκε κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφος του κράτους εκτέλεσης ή σε εξομοιούμενο προς αυτό τόπο, β) αν η αξιόποινη πράξη έχει διαπραχθεί εκτός του εδάφους του κράτους έκδοσης του εντάλματος και η νομοθεσία του κράτους εκτέλεσης δεν επιτρέπει τη δίωξη για την ίδια πράξη που διαπράττεται εκτός του εδάφους του¹⁹⁴.

Ο τελευταίος λόγος προαιρετικής άρνησης εκτέλεσης ΕΕΣ προστέθηκε ως άρθρο 4α με την απόφαση πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Η αρμόδια δικαστική αρχή μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ, που έχει εκδοθεί με σκοπό την εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας ή μέτρου ασφαλείας στερητικού της ελευθερίας, αν ο εκζητούμενος δεν είχε εμφανισθεί αυτοπροσώπως στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης (ερήμην καταδικαστική απόφαση), εκτός αν: «α) εν ευθέτω χρόνω: i) είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως και με την κλήτευση είχε ενημερωθεί σχετικά με την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως, είτε είχε δι' άλλων μέσων ενημερωθεί πραγματικά και επισήμως για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης αυτής, κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς ότι τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης· και ii) είχε ενημερωθεί ότι μπορεί να εκδοθεί απόφαση σε περίπτωση που το πρόσωπο δεν εμφανιστεί στη δίκη· ή β) το πρόσωπο τελούσε εν γνώσει της προγραμματισμένης δίκης, είχε δώσει δε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είτε το κράτος, να τον ή την εκπροσωπήσει στη δίκη, και εκπροσωπήθηκε όντως από αυτόν τον δικηγόρο στη δίκη· ή γ) αφού του επεδόθη η απόφαση και ενημερώθηκε ρητά για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξεταστεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης: i) έχει δηλώσει ρητώς ότι δεν αμφισβητεί την απόφαση· ή ii) δεν έχει ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο εντός της ισχύουσας προθεσμίας· ή δ) η απόφαση δεν του επιδόθηκε αυτοπροσώπως αλλά: i) θα του επιδοθεί αυτοπροσώπως και αμελλητί μετά την παράδοσή του και θα ενημερωθεί ρητά για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου το πρόσωπο δικαιούται να παρίσταται, η δε ουσία της υπόθεσης, περιλαμβανομένων και νέων αποδεικτικών στοιχείων, θα επανεξετασθεί, και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή

¹⁹⁴ Άρθρο 4 παρ. 7 απόφασης – πλαίσιο.

της αρχικής απόφασης· και ii) θα ενημερωθεί σχετικά με την προθεσμία εντός της οποίας οφείλει να ζητήσει να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπως προβλέπεται στο σχετικό ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης¹⁹⁵».

Πριν την προσθήκη αυτή, σε περίπτωση ερήμην καταδικαστικής απόφασης, όταν ο ενδιαφερόμενος δεν είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως ούτε είχε ενημερωθεί κατ' άλλον τρόπο για την ημερομηνία της ακροαματικής διαδικασίας, η παράδοση του εκζητούμενου μπορούσε να εξαρτηθεί από την προϋπόθεση ότι η δικαστική αρχή έκδοσης του ΕΕΣ θα παρείχε επαρκείς εγγυήσεις στον κατηγορούμενο ώστε να εξασφαλισθεί η δυνατότητα να ζητήσει να δικασθεί εκ νέου στο κράτος έκδοσης του ΕΕΣ και να παρίσταται κατά τη λήψη της απόφασης¹⁹⁶.

Είδαμε σε προγενέστερο σημείο της παρούσας τη ρύθμιση του άρθρου 1 παρ. 3. Παράλληλα, το σημείο 12 του προοιμίου της απόφασης - πλαίσιο περιέχει εκτενή αναφορά στα θεμελιώδη δικαιώματα και το σεβασμό τους. Ιδίως στο εδ. β' διευκρινίζεται ότι: «καμία από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης - πλαίσιο δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε να απαγορεύει την άρνηση παράδοσης προσώπου [...] εφόσον αντικειμενικά στοιχεία δείχνουν ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εκδίδεται προς το σκοπό της σύλληψης ή τιμωρίας προσώπου λόγω του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της εθνικής καταγωγής, της ιθαγένειας, της γλώσσας, των πολιτικών φρονημάτων ή του γενετήσιου προσανατολισμού τους ή ότι η θέση του προσώπου αυτού μπορεί να επιδεινωθεί για οποιονδήποτε από τους προαναφερόμενους λόγους». Επίσης, το σημείο 13 του προοιμίου, υπογραμμίζει ότι: «Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση».

Από τα παραπάνω συνάγονται τα εξής: Αρχικά, ο ενωσιακός νομοθέτης δε θέλησε ευθέως να οριοθετήσει τη δυνατότητα της δικαστικής αρχή του κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ να ελέγξει την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο κράτος έκδοσής του. Επομένως, η αναφορά στα θεμελιώδη δικαιώματα, τόσο στο άρθρο 1 παρ. 3, όσο και στο προοίμιο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι καθιερώνει λόγο άρνησης εκτέλεσης. Αντίθετα, μόνο ως ερμηνευτικό εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Εν αμφιβολία, δηλαδή, κριτήριο για την επιλογή της μιας ή της άλλης ερμηνευτικής

¹⁹⁵ Άρθρο 4^α παρ. 1 απόφασης – πλαίσιο. Σημειώνεται ότι η εν λόγω διάταξη δεν έχει ακόμη ενσωματωθεί στο εθνικό μας δίκαιο.

¹⁹⁶ Άρθρο 5 παρ. 1 της απόφασης - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, το οποίο καταργήθηκε με το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

εκδοχής, πρέπει να είναι ο σεβασμός και η μείζων προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό το επιχείρημα επιρρώνεται και από την απόφαση του ΔΕΚ επί της υπόθεσης *Puripo*¹⁹⁷. Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο δέχτηκε ότι το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τις αποφάσεις - πλαίσιο, ακόμη κι αν αυτές δεν έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο. Υφίσταται, επομένως, υποχρέωση των κρατών μελών προς ερμηνεία των νόμων, με τους οποίους ενσωματώνουν στο εσωτερικό τους δίκαιο ορισμένη απόφαση - πλαίσιο.

Η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3, άλλωστε, δεν κάνει λόγο για «προσβολή» ή «πιθανολογούμενη προσβολή» των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ώστε να συναχθεί ευθέως ένας λόγος άρνησης εκτέλεσης, αλλά περιορίζεται στο να επισημάνει ότι η απόφαση - πλαίσιο δεν μπορεί να οδηγήσει σε τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Άλλωστε, «[...] το άρθρο 1, παράγραφος 3, περιέχει μια πανηγυρική διακήρυξη η οποία, σε περίπτωση που δεν είχε περιληφθεί στο κείμενο της αποφάσεως - πλαίσιο, θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι συνάγεται, δεδομένου ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών αποτελεί θεμέλιο λίθο της Ενώσεως (άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ), που έχει αναχθεί σε γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου¹⁹⁸ [...]».

Πάντως, ακόμη κι αν δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη της προσβολής των ατομικών δικαιωμάτων ως λόγου άρνησης εκτέλεσης, όλα τα κράτη μέλη υπέχουν υποχρέωση σεβασμού της ΕΣΔΑ, καθώς δεν είναι δυνατό να τίθενται εν αμφιβόλω τα δικαιώματα του κατηγορουμένου/εκζητουμένου. Η υποχρέωση αυτή, εξάλλου, τονίζεται και στο άρθρο 6 ΣΕΕ/Λ. Συνεπώς, τα κράτη μέλη οφείλουν να αρνούνται την εκτέλεση του ΕΕΣ, εφόσον η παράδοση του προσώπου μπορεί να οδηγήσει σε καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του στο κράτος έκδοσης του εντάλματος ή ζητείται επί τη βάση απόφασης, κατά τη διαδικασία της οποίας είχε εμφολωρήσει τέτοιου είδους προσβολή.

Δεν είναι, όμως, μόνον οι λόγοι μη εκτέλεσης που επιτρέπουν στο κράτος εκτέλεσης να αρνηθεί την παράδοση του εκζητουμένου. Το άρθρο 5 της απόφασης – πλαίσιο παρέχει στο κράτος εκτέλεσης τη δυνατότητα να μην εκτελέσει το ΕΕΣ σε

¹⁹⁷ C-105/2003. Για την απόφαση βλ. ενδεικτικά Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., σελ. 587 επ.

¹⁹⁸ Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Colomer στην Υπόθεση C-303/05, *Advocaten voor de Wereld VZW κατά Leden van de Ministerraad*, σκέψη 70. Ανακτήθηκε 25/10/2016 από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:62005CC0303#Footref61>.

δύο πλέον¹⁹⁹ περιπτώσεις²⁰⁰: Πρώτον, σε περίπτωση όπου ο εκζητούμενος πρόκειται, δυνάμει της απόφασης, προς εκτέλεση της οποίας εξεδόθη το ΕΕΣ, να στερηθεί ισόβια την ελευθερία του, το κράτος εκτέλεσης μπορεί να ζητήσει την παροχή εγγυήσεων σχετικά με τη δυνατότητα του προσώπου να ζητήσει επανεξέταση της ποινής ή την εφαρμογή μέτρων επιείκειας²⁰¹. Δεύτερον, σε περίπτωση όπου ο εκζητούμενος είναι υπήκοος ή κάτοικος του κράτους εκτέλεσης, το τελευταίο μπορεί να εξαρτήσει την εκτέλεση του ΕΕΣ από την παροχή εγγυήσεων σχετικά με τη διαμεταγωγή του προσώπου στο κράτος εκτέλεσης ώστε η ποινή ή το στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφάλειας που θα απαγγελθεί να εκτιθεί στο έδαφός του. Είναι δε φανερό, ότι οι περιπτώσεις αυτές συνιστούν επί της ουσίας λόγους προαιρετικής άρνησης εκτέλεσης. Δεν είναι, ωστόσο, σαφής η αιτία για την οποία δεν συμπεριελήφθησαν στους λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης.

2. Οι λόγοι μη εκτέλεσης στο ν. 3251/2004.

2.1. Υποχρεωτικοί και δυνητικοί λόγοι μη εκτέλεσης.

Στον ελληνικό νόμο, οι λόγοι υποχρεωτικής μη εκτέλεσης θεσπίζονται με το άρθρο 11, ενώ οι λόγοι προαιρετικής μη εκτέλεσης θεμελιώνονται στο άρθρο 12. Ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε τη μετατροπή πολλών υποχρεωτικών λόγων σε δυνητικούς, περιορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις περιπτώσεις εκτέλεσης του ΕΕΣ²⁰². Πιο συγκεκριμένα, ο δυνητικός λόγος μη εκτέλεσης της παρ. 2 του άρθρου 4 της απόφασης - πλαίσιο, ιδίως ως προς τον ημεδαπό, μετετράπη σε υποχρεωτικό λόγο μη εκτέλεσης, με τη διάταξη του άρθρου 11 στ. η εδ. α'. Για τα πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα του ημεδαπού, ο λόγος παρέμεινε δυνητικός²⁰³.

¹⁹⁹ Μετά την κατάργηση του άρθρου 5 παρ.1 της απόφασης - πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, με το άρθρο 2 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

²⁰⁰ Βλ. αναλυτικά Krapac Davor, *Verdicts in absentia*. In Blextoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005, σελ. 119 επ.

²⁰¹ Σύμφωνα με την Τσόλκα, «κατοχυρώνεται νομοθετικά η άποψη που είχε διατυπωθεί στη διεθνή θεωρία και νομολογία ως προς την παρεμβολή της δημόσιας τάξης στις περιπτώσεις που ο εκζητούμενος θα υφίστατο δυσμενή μεταχείριση μετά την έκδοση». Βλ. λεπτομέρειες Τσόλκα, ό.π., σελ. 110.

²⁰² Βλ. και εισηγητική έκθεση του Ν. 3251/2004.

²⁰³ Άρθρο 12 στ. α' Ν.3251/2004.

Επιπρόσθετα, ο δυνητικός λόγος της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 4 της απόφασης - πλαίσιο μετετράπη σε υποχρεωτικό²⁰⁴, όπως και αυτός της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 6 απόφασης - πλαίσιο, κατά το μέρος που αφορά στους ημεδαπούς²⁰⁵, κατά το μέρος δε που αφορά απλώς κατοικούντα ή διαμένοντα στην Ελλάδα πρόσωπα παρέμεινε δυνητικός²⁰⁶. Ομοίως, μετετράπη σε υποχρεωτικό και ο δυνητικός λόγος της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 7 της απόφασης - πλαίσιο²⁰⁷.

Η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3 της απόφασης - πλαίσιο συνδέεται στενά προς τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 2 εδ. α' του Ν. 3251/20004. Δεν πρόκειται, όμως, για την ίδια ακριβώς ρύθμιση, καθώς ο Έλληνας νομοθέτης αντικατέστησε τον όρο «τροποποίηση» της απόφασης - πλαίσιο με τον όρο «προσβολή», ενώ προσέθεσε, δίπλα στο άρθρο 6 ΣΕΕ, το ισχύον Σύνταγμα. Στη διάταξη αυτή συμπεριλήφθηκε, ως δεύτερο εδάφιο, το σημείο 13 του προοιμίου, ενώ το άρθρο 11 στ. στ' του νόμου ενσωμάτωσε²⁰⁸ μεταγλωττίζει το σημείο 12 του προοιμίου, υπό τη μορφή υποχρεωτικού λόγου άρνησης εκτέλεσης. Σημειώνεται δε πως η απαγόρευση της παράδοσης προσώπου που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας αποτελεί επί της ουσίας επανάληψη της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 2 υποπ. 2 του Συντάγματος²⁰⁹.

3. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την αρχή *ne bis in idem*.

3.1. Ερμηνευτική προσέγγιση της αρχής *ne bis in idem* στο πλαίσιο της ΕΕ.

Η αρχή του *ne bis in idem* («όχι δις για το ίδιο») έχει ως περιεχόμενο ότι απαγορεύεται η νέα δίωξη ή επιβολή ποινής στο ίδιο πρόσωπο για την αυτή πράξη, ενώ νοείται υπό δύο ειδικότερες εκδοχές: *«είτε περισσότεροι φορείς ποινικής εξουσίας έχουν προχωρήσει στην άσκηση ποινικής δίωξης για την ίδια πράξη, χωρίς όμως καμία*

²⁰⁴ Άρθρο 11 στ. δ Ν. 3251/2004.

²⁰⁵ Άρθρο 11 στ. στ Ν. 3251/2004.

²⁰⁶ Άρθρο 12 στ. ε' Ν. 3251.2004.

²⁰⁷ Άρθρο 11 στ. ζ' Ν. 3251/2004.

²⁰⁸ Απαγορεύεται η εκτέλεση ΕΕΣ «[...]αν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς το σκοπό της δίωξης ή τιμωρίας προσώπου λόγω του φύλου, της φυλής, της θρησκείας, της εθνοτικής καταγωγής, της ιθαγένειας, της γλώσσας, των πολιτικών φρονημάτων, του γενετήσιου προσανατολισμού του ή της δράσης του υπέρ της ελευθερίας».

²⁰⁹ «Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας».

διαδικασία να έχει οδηγήσει ακόμα σε έκδοση αμετάκλητης απόφασης (*lis pendens*), είτε έχει ήδη εκδοθεί σε ένα κράτος αμετάκλητη απόφαση για την εν λόγω πράξη (*res judicata*²¹⁰)». Αναγνωρίζεται δε ως γενική αρχή του δικαίου στα εθνικά δίκαια όλων σχεδόν των πολιτισμένων χωρών²¹¹, αποτελεί «γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου», ενώ πλέον έχει μετεξελιχθεί σε ένα θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα που προστατεύει τον κατηγορούμενο πολίτη και το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του 7ου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, αλλά και στο άρθρο 50 του ΧΘΔΕ²¹². Απέκτησε δε η εν λόγω αρχή διακρατικό χαρακτήρα με το άρθρο 54 ΣΕΣΣ²¹³, καθώς αρχικά διέθετε μόνον εθνική εμβέλεια²¹⁴.

Το ΔΕΕ έχει ασχοληθεί αρκετές φορές με την ερμηνεία της αρχής *ne bis in idem*, κατόπιν προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν από τα δικαστήρια των κρατών μελών. Πρόκειται ως επί το πλείστον για ευρεία τελεολογική ερμηνεία της διάταξης²¹⁵. Αρχικώς, σχετικά με το σκοπό της αρχής, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι η αρχή αποσκοπεί στην αποτροπή, εντός του ΧΕΑΔ, «του ενδεχομένου ένα άτομο που έχει δικαστεί αμετάκλητα να διώκεται, [...] για τα ίδια περιστατικά στο έδαφος περισσότερων του ενός συμβαλλόμενων κρατών, προκειμένου να εδραιωθεί η ασφάλεια δικαίου μέσω της συμμορφώσεως προς αποφάσεις κρατικών οργάνων που έχουν καταστεί απρόσβλητες, λαμβανομένης υπόψη της απουσίας εναρμονίσεως ή προσεγγίσεως των ποινικών νομοθεσιών των κρατών μελών²¹⁶». Δεν αποσκοπεί, ωστόσο, «στην προστασία του υπόπτου από το ενδεχόμενο διεξαγωγής διαδοχικών ερευνών ή εξετάσεων σε βάρος του εντός περισσότερων του ενός συμβαλλόμενων κρατών για τα ίδια πραγματικά περιστατικά²¹⁷».

²¹⁰Vogel Joachim, Internationales und europäisches *ne bis in idem*. In A. Hoyer / H.-E. Müller / M. Pawlik / J. Wolter (Hrsg.), Festschrift für Friedrich-Christian Schroeder zum 70. Geburtstag, C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 2006, σελ. 884 επ.

²¹¹Στη χώρα μας κατοχυρώνεται στο άρθρο 57 παρ. 1 ΚΠΔ.

²¹²Βλ. αναλυτικά Αναγνωστόπουλο Ηλία, *Ne bis in idem: Ευρωπαϊκές και διεθνείς όψεις*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2008, σελ. 1-7. Πρόσφατα, το ΔΕΕ έκρινε στην υπόθεση C-129/14 PPU (Zoran Spasic) ότι το άρθρο 54 ΣΕΣΣ, που προϋποθέτει η ποινή να «έχει ήδη εκτιθεί» ή να «εκτίεται» είναι συμβατό με το άρθρο 50 ΧΘΔΕ. Βλ. σκ. 50-74, με περαιτέρω νομολογιακές παραπομπές.

²¹³«Όποιος καταδικάστηκε **αμετάκλητα** από ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να διωχθεί από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό τον όρο, όμως, ότι σε περίπτωση καταδίκης η ποινή έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλόμενου κράτους που επέβαλε την καταδίκη». (Η επισημείωση του γράφοντος).

²¹⁴Βλ. αναλυτικά Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 10 επ.

²¹⁵Βλ. και Mitsilegas, ό.π., σελ. 1302, ο οποίος σχολιάζει την απόφαση επί της υπόθεσης C-436/04 (Leopold Henri Van Esbroeck), καθώς και Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 67-72.

²¹⁶Βλ. C-467/04, σκ. 27, C-491/07 (Turanský), σκ. 41 και C-129/14 PPU σκ. 77.

²¹⁷Βλ. C-491/07, σκ. 44.

Αναφορικά δε με την ύπαρξη αμετάκλητης απόφασης και το περιεχόμενό της, το ΔΕΕ έχει επανειλημμένα τονίσει ότι αρκεί αμετάκλητη απαλλακτική απόφαση συμβαλλόμενου κράτους, προκειμένου να ενεργοποιηθεί η αρχή *ne bis in idem* και να δημιουργηθεί κώλυμα για την εκ νέου δίωξη ορισμένου προσώπου για τα ίδια πραγματικά περιστατικά²¹⁸. Ειδικότερα, έχει κριθεί ότι η αθώωση ορισμένου προσώπου, λόγω παραγραφής του εγκλήματος, αρκεί για την ενεργοποίηση της αρχής²¹⁹. Ομοίως, αρκεί η αθώωση προσώπου λόγω ανεπαρκών αποδείξεων ενοχής, καθώς η εξέταση της ουσίας από το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο σημαίνει ότι το κράτος του δικαστηρίου αυτού εξήντησε το *ius puniendi* που διέθετε²²⁰. Αντίθετα, δεν αρκεί η παύση της ποινικής δίωξης σε ένα κράτος μέλος, για μόνο το λόγο ότι έχει ασκηθεί σε άλλο κράτος μέλος ποινική δίωξη. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η απόφαση αυτή δεν ενεργοποιεί την εφαρμογή της αρχής, διότι εκδίδεται χωρίς η δικαστική αρχή να υπεισέλθει στην ουσία της υπόθεσης²²¹.

Επιπρόσθετα, στην έννοια της αμετάκλητης απόφασης υπάγεται και η περίπτωση της παύσης της ποινικής δίωξης κατόπιν διαδικασίας ποινικής συνδιαλλαγής. Συνεπώς, εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις αυτές η αρχή *ne bis in idem*, εφόσον η ποινική δίωξη έχει παύσει λόγω συμμόρφωσης του προσώπου προς τις υποχρεώσεις που του έχουν επιβληθεί από την εισαγγελική αρχή²²². Ωστόσο, σε περίπτωση διάταξης εισαγγελικής αρχής περί παύσεως της ποινικής διώξεως και περάτωσης της ανακριτικής διαδικασίας χωρίς την επιβολή κυρώσεων, «η οποία είναι απρόσβλητη με την επιφύλαξη της εκ νέου κινήσεως της ανακριτικής διαδικασίας ή της ανακλήσεως της διατάξεως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αμετάκλητη απόφαση [...] όταν από την αιτιολογία της προκύπτει ότι η διαδικασία περατώθηκε χωρίς να διεξαχθεί

²¹⁸Βλ. ενδεικτικά C-467/04 (Gasparini et al.) σκ. 24-25, C-150/05 (Jean Leon Van κατά Straaten Staat der Nederlanden και Republiek Italie), σκ. 56. Για ανάλυση και σχολιασμό της πρώτης υπόθεσης βλ. Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 58-61.

²¹⁹Βλ. C-467/04.

²²⁰Βλ. C-150/05 ιδίως σκ. 57 επ.

²²¹Βλ. C-469/03 (Filomeno Maria Miraglia), ιδίως σκ. 33 επ. Βλ. για την υπόθεση αυτή Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 53-55. Όπως παρατηρεί ο Γεν. Εισαγγελέας στη σκ. 52 των προτάσεών του επί της υπόθεσης C-150/05, αναφερόμενος στην υπόθεση C-469/03, «το κρίσιμο στοιχείο είναι να ασκηθεί το *ius puniendi* [δικαίωμα του κράτους να επιβάλλει ποινή], που προϋποθέτει εκτίμηση όλων των διαθέσιμων στοιχείων, χωρίς να ενδιαφέρει αν η απόφαση είναι καταδικαστική ή απαλλακτική [...]».

²²²Βλ. συνεκδικασθείσες C-187/01 (Gözütok) και C-385/01 (Brügge). Ιδίως έλαβε υπόψη του το ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ) το σκοπό της Σύμβασης Σένγκεν (σκ. 36-38), την ιδιότητα του εισαγγελέα ως οργάνου που μετέχει στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης (σκ. 28), τη φύση των υποχρεώσεων που επιβάλλει ο εισαγγελέας ως τιμωρίας και το γεγονός ότι η επιβολή υποχρεώσεων εκφράζει την εξουσία του κράτους προς επιβολή ποινών (σκ. 29-30). Για τις αποφάσεις βλ. και σχολιασμό Αναγνωστόπουλου, ό.π., σελ. 34-45.

λεπτομερής ανάκριση», όπως λ.χ. η μη ακρόαση του παθόντος και ενός πιθανού μάρτυρα²²³.

Πέρα όμως από την ύπαρξη αμετάκλητης απόφασης, άλλο ένα στοιχείο που επιβάλλεται να εξετασθεί, προκειμένου να εφαρμοσθεί η αρχή *ne bis in idem*, είναι η έννοια του «*idem*», δηλαδή των ιδίων πραγματικών περιστατικών: Το ΔΕΕ θεωρεί παγίως²²⁴ ότι το μόνο ορθό κριτήριο για τη διακρίβωση της συνδρομής του «*idem*», είναι εκείνο της ταυτότητας των πραγματικών περιστατικών, υπό την έννοια ότι τα τελευταία αποτελούν «*σύνολο περιστάσεων που συνδέονται άρρηκτα μεταξύ τους [...]* κατά χρόνο, τόπο και αντικείμενο».

Αδιάφορο είναι, πάντως, κατά το ΔΕΕ, το ζήτημα του νομικού χαρακτηρισμού και του εννόμου αγαθού στην προστασία του οποίου σκοπεύει η ποινικοποίηση της πράξης, καθώς λόγω της έλλειψης προσέγγισης των νομοθεσιών, ο νομικός χαρακτηρισμός και το έννομο αγαθό ενδέχεται να διαφέρουν από κράτος μέλος σε κράτος μέλος²²⁵. Όσον αφορά δε την ταυτότητα του προσώπου που φέρεται να έχει τελέσει την πράξη, το ΔΕΕ έχει διατυπώσει την άποψη²²⁶ ότι τα πρόσωπα των συμμετόχων δεν είναι απαραίτητο να ταυτίζονται, προκειμένου να ενεργοποιηθεί η αρχή *ne bis in idem* υπέρ ορισμένου προσώπου. Αναφορικά δε με τον όρο της έκτισης της ποινής που έχει επιβληθεί με αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση, το ΔΕΕ έχει κρίνει ότι σε περιπτώσεις ποινικής συνδιαλλαγής, οι υποχρεώσεις που επιβάλλει ο εισαγγελέας στον κατηγορούμενο υπέχουν θέση ποινής και συνεπώς η εκπλήρωσή τους ισοδυναμεί προς την έκτιση της ποινής²²⁷, ενώ σε περίπτωση όπου με την αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση έχει επιβληθεί στον κατηγορούμενο ποινή υπό αναστολή, κατά το διάστημα της δοκιμασίας η ποινή θεωρείται ότι εκτίεται, με αποτέλεσμα την ενεργοποίηση της *ne bis in idem*. Η πάροδος του διαστήματος δοκιμασίας σημαίνει ότι η ποινή έχει πια εκτιθεί²²⁸.

²²³Βλ. C-486/14 (Piotr Kossowski), ιδίως σκ. 54, καθώς και τις προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα Υ. Bot, ιδίως σημεία 74 έως 78 και 84, με περαιτέρω νομολογιακές παραπομπές.

²²⁴Βλ. C-436/04 σκ. 36-38, C-150/05 σκ. 48, C-288/05 (Jurgen Kretzinger) σκ. 29 και σχολιασμό σε Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 79 επ., C-367/05 (Norma Kraaijenbrink) σκ. 26-27 και σχολιασμό σε Αναγνωστόπουλο, σελ. 83 επ.

²²⁵Βλ. C-436/04 σκ. 27 και σκ. 44 των προτάσεων του Γεν. Εισαγγελέα, σκ. 46-47 της Απόφασης, καθώς και C-288/05 σκ. 29 και 33 της Απόφασης.

²²⁶Βλ. C-150/05 σκ. 49.

²²⁷Βλ. συνεκδικασθείσες C-187/01 και C-385/01, σκ. 30.

²²⁸Βλ. C-288/05 σκ. 42. Επίσης, σκ. 49 επ. των προτάσεων της Γεν. Εισαγγελέως.

3.2. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την αρχή ne bis in idem στην απόφαση - πλαίσιο.

Η απόφαση - πλαίσιο περιλαμβάνει τέσσερις λόγους άρνησης εκτέλεσης που άπτονται της αρχής ne bis in idem. Ο πρώτος είναι υποχρεωτικός, οι δε άλλοι τρεις δυνητικοί. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2, η δικαστική αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης αρνείται υποχρεωτικά την εκτέλεση του ΕΕΣ *«εάν από τις πληροφορίες που διαθέτει [...] προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδίκως για τις ίδιες πράξεις από κράτος μέλος υπό τον όρο ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης»*. Πρόκειται επί της ουσίας για επανάληψη της διάταξης του προαναφερθέντος άρθρου 54 ΣΕΣΣ.

Σύμφωνα δε με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 3, η δικαστική αρχή του κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ μπορεί να αρνηθεί την παράδοση του εκζητουμένου, *«εάν οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης του κράτους μέλους αποφάσισαν είτε να μην ασκήσουν δίωξη για αξιόποινη πράξη που αποτελεί το αντικείμενο του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είτε να παύσουν τη δίωξη»*. Η διάταξη συνεχίζει και προβλέπει προαιρετική μη εκτέλεση του ΕΕΣ εάν *«ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδίκως για τις αυτές πράξεις σε κράτος μέλος με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης»*.

Η αρχή ne bis in idem ως δυνητικός λόγος άρνησης εκτέλεσης ενός ΕΕΣ δημιούργησε λόγω της διατύπωσής της κάποια ερμηνευτικά προβλήματα. Και στα δύο προαναφερθέντα άρθρα επαναλαμβάνεται η φράση *«ο καταζητούμενος έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για τις ίδιες πράξεις από κράτος μέλος»*, στο άρθρο 3 παρ. 2 όμως υπάρχει η προϋπόθεση έκτισης της ποινής ή της μη δυνατότητας έκτισης, ενώ στο άρθρο 4 παρ. 3 προστίθεται η φράση *«με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση δίωξης»* και δεν υπάρχει η πρόσθετη προϋπόθεση της έκτισης της ποινής. Μια κατά γράμμα ερμηνεία των δύο άρθρων θα προκαλούσε αντίφαση, καθώς η έκδοση τελεσίδικης απόφασης σε οποιοδήποτε κράτος μέλος θα αποτελούσε σε μία περίπτωση υποχρεωτικό και σε άλλη περίπτωση απλά δυνητικό λόγο άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ²²⁹.

Η ερμηνεία αυτή βεβαίως δεν ευσταθεί και οφείλεται σε μεταφραστική αστοχία καθώς χρησιμοποιήθηκε και στα δύο άρθρα η φράση *«έχει καταδικασθεί*

²²⁹ Μουζάκης, ό.π., σελ. 323, υποσ.373 και η εκεί βιβλιογραφία.

τελεσίδικα». Το ακριβές νόημα των άρθρων είναι ότι στο μεν άρθρο 3 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο γίνεται λόγος για τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις εν στενή έννοια, δηλαδή για αποφάσεις που προέρχονται από δικαιοδοτικό όργανο, ενώ στο άρθρο 4 παρ. 3 γίνεται λόγος για άλλες τελεσίδικες αποφάσεις εννοώντας αποφάσεις που εκδίδονται χωρίς την παρέμβαση δικαστηρίου, αλλά με αυτές παύει οριστικά η ποινική δίωξη σε ένα κράτος μέλος²³⁰.

Συνέπεια όμως της παραπάνω διάκρισης είναι ο περιορισμός του πεδίου ισχύος της αρχής, όταν εκτελείται ένα ΕΕΣ. Όπως περιγράφηκε ανωτέρω, το ΔΕΕ έχει ερμηνεύσει με ευρύ τρόπο την αρχή στα πλαίσια της ΣΕΣΣ και θα ήταν αναμενόμενο η ίδια ερμηνεία να ισχύει και όταν η αρχή εφαρμόζεται για το ΕΕΣ. Με το να θεωρείται η εξωδικαστική ποινική διαμεσολάβηση ως προαιρετικός λόγος άρνησης εκτέλεσης και όχι ως υποχρεωτικός λόγος η απόφαση - πλαίσιο υπολείπεται του κεκτημένου Σένγκεν, όπως οι διατάξεις της ΣΕΣΣ έχουν ερμηνευθεί από το ΔΕΕ.

Το ΔΕΕ προέβη στην παραπάνω ευρεία ερμηνεία της αρχής όταν κλήθηκε να ερμηνεύσει το άρθρο 54 ΣΕΣΣ έχοντας ως κεντρικό άξονα την ανάπτυξη ενός χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, την ενίσχυση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και στηρίχθηκε στην αμοιβαία εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει μεταξύ των κρατών μελών για να ακολουθήσει η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων. Το ΕΕΣ από τη μεριά του στηρίζεται και αυτό στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, στην αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και η θέσπιση του θεωρήθηκε σημαντικό βήμα για την ενίσχυση του χώρου Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης, όπως έχει ήδη αναφερθεί.

Για τους παραπάνω λόγους έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 3 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο πρέπει να ερμηνεύονται όπως και στο άρθρο 54 της ΣΕΕΣ, δηλαδή και η εισαγγελική διαμεσολάβηση που παύει την ποινική δίωξη, αφού ο κατηγορούμενος έχει εκπληρώσει κάποιους όρους, να θεωρείται υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ²³¹. Η αντίθετη άποψη υποστηρίζει ότι από τη στιγμή που στην ίδια την απόφαση - πλαίσιο γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα σε δικαστικές αποφάσεις εν στενή και εν ευρεία έννοια, ο

²³⁰Βλ. Deen- Racsmany, ό.π., p. 49, Μουζάκη, ό.π., σελ. 322 και Vervaele John, The transnational ne bis in idem principle in the EU mutual recognition and equivalent protection of human rights, *Utrecht Law Review*, 1.2, December 2005, p. 116-117.

²³¹Βλ. Μουζάκη, ό.π., σελ. 325, υποσημ. 384 και η εκεί βιβλιογραφία.

διαχωρισμός πρέπει να γίνει σεβαστός. Αν δεν γίνει σεβαστή αυτή η διάκριση, το άρθρο 4 παρ. 3 καθίσταται κενό γράμμα²³².

Τέλος, δυνάμει της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 5, το ΕΕΣ δύναται να μην εκτελεσθεί «εάν από τις πληροφορίες που διαθέτει η δικαστική αρχή εκτέλεσης προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδίκως²³³ για τις αυτές πράξεις σε τρίτη χώρα, υπό τον όρο ότι σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί να εκτιθεί πλέον σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας της καταδίκης». Ο ενωσιακός νομοθέτης επέλεξε να θεσπίσει το συγκεκριμένο «νεοπαγή²³⁴» λόγο ως προαιρετικό λόγο άρνησης εκτέλεσης δεδομένου ότι είναι εξαιρετικά δυσχερές να προσδιορισθούν κριτήρια και να διατυπωθούν κανόνες σχετικά με το τι ακριβώς υπάγεται στην έννοια του «bis» και στην έννοια του «idem²³⁵». Παράλληλα, στην περίπτωση όπου ο εκζητούμενος έχει δικασθεί αμετάκλητα σε τρίτο κράτος (υπό τον όρο ότι σε περίπτωση καταδίκης η ποινή εκτίεται/ έχει εκτιθεί/ δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί), αναβιώνουν οι κλασικές αρχές που καθορίζουν την διεθνή συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, αφού οι περιπτώσεις αυτές αφορούν τη σχέση κράτους μέλους και τρίτου κράτους, όπου δεν υφίσταται θεσμοθετημένος στόχος για ανάπτυξη ενιαίου δικαστικού χώρου.

3.3. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την αρχή ne bis in idem στο ν.3251/2004.

Στο άρθρο 11 β' Ν.3251/2004 αποτυπώνεται ρητά η αρχή ne bis in idem. Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο αυτό, απαγορεύεται η εκτέλεση του ΕΕΣ, «αν από τις πληροφορίες που διαθέτει η δικαστική αρχή προκύπτει ότι ο εκζητούμενος έχει δικαστεί αμετάκλητα για τις ίδιες πράξεις από κράτος μέλος της ΕΕ, εφόσον σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση». Ο ελληνικός νόμος φαίνεται στο σημείο αυτό να συμμορφώνεται με την απόφαση - πλαίσιο, η

²³²Deen- Racsmany, ό.π., p. 49, υποσ. 106 και η εκεί βιβλιογραφία.

²³³Ενν. «αμετακλήτως», για τους λόγους που εκτέθηκαν ήδη.

²³⁴Βλ. Μουζάκη, ό.π., σελ. 322, καθώς και Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 105 επ.

²³⁵Βλ. Blekxtoon Rob, Commentary on an article by article basis. In Blekxtoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005, p. 236. Βλ. επίσης αναλυτικά σε Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 109 επ.

οποία έθεσε ως βασική αρχή αυτή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων.

Ωστόσο, αυτή η κομβικής σημασίας αρχή, γνωρίζει εξαιρέσεις στον ίδιο νόμο, αφού το άρθρο 12, στις περ. β', γ' και δ', ορίζει ότι η άρνηση της εκτέλεσης του εντάλματος είναι δυνητική σε τρεις περιπτώσεις. Πρώτον, *αν οι ελληνικές αρχές αποφάσισαν να μην ασκήσουν ποινική δίωξη για την αξιόποινη πράξη για την οποία εκδόθηκε το ένταλμα ή να παύσουν τη δίωξη*. Δεύτερον, *αν ο εκζητούμενος δικάστηκε αμετάκλητα για την αξιόποινη πράξη σε κράτος μέλος της ΕΕ, ώστε να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση της δίωξης* (Δυνητικός λόγος άρνησης εκτέλεσης εφόσον ο εκζητούμενος έχει δικάσει, αλλά δεν έχει εκτίσει). Τρίτον, *αν το εκζητούμενο πρόσωπο δικάστηκε αμετάκλητα για τις ίδιες πράξεις σε τρίτη χώρα*²³⁶, εφόσον σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή εκτίθηκε ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση θα μπορούσε να γίνει λόγος για ένα «διεθνές ne bis in idem χωρίς κατοχύρωση», δεδομένου ότι εναπόκειται στην κρίση των ελληνικών αρχών να αποφασίζουν τη μη εκτέλεση ενός ΕΕΣ, όταν υπάρχουν πληροφορίες ότι ο εκζητούμενος καταδικάστηκε αμετάκλητα για την ίδια πράξη σε μια τρίτη χώρα, εφόσον η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων δεν είναι υποχρεωτική πέραν του ΧΕΑΔ. Είναι, ωστόσο, δύσκολο να γίνει κατανοητή η ύπαρξη της δυνητικής ευχέρειας που δίνεται σε αυτές τις 3 περιπτώσεις, στις οποίες έχουμε να κάνουμε με αποφάσεις κρατών μελών της ΕΕ.

4. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την ιδιότητα του εκζητουμένου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης.

Το ζήτημα της κατάργησης της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών δε τέθηκε για πρώτη φορά με το ΕΕΣ. Τόσο η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Εκδόσεως²³⁷ όσο και η ΣΕΕ/Α²³⁸ είχαν προβλέψει την κατάργηση της αρχής αυτής, κατοχύρωναν όμως ρητώς την ευχέρεια των κρατών να προβλέψουν το αντίθετο²³⁹. Πλέον, όμως, η

²³⁶ Βλ. ΑΠ 1003/2012 (ΝΟΜΟΣ).

²³⁷ Στο άρθρο 6.

²³⁸ Στο άρθρο 7.

²³⁹ Όπως και έπραξε η Ελλάδα με το Ν. 2718/1999 (ΦΕΚ 105/Α/26-5-1999).

έκδοση ημεδαπών συνιστά βασική κατεύθυνση της απόφασης – πλαίσιο, που θέλει να μπορεί να παραδίδεται από ένα κράτος μέλος σε άλλο κάθε κατηγορούμενος ή υπόδικος για τα εγκλήματα που περιγράφονται σε αυτή, ακόμα κι αν είναι πολίτης του κράτους, από το οποίο ζητείται η παράδοση. Θεωρείται δε αναπόσπαστο μέρος του ΕΕΣ, ιδίως σε συνδυασμό με την άρση του ελέγχου του διπλού αξιοποιίνου, δεδομένου ότι ο θεσμός αυτός έχει νόημα για τους ημεδαπούς μόνον όταν αυτοί μπορούν να εκδοθούν. Η κατεύθυνση αυτή στηρίζεται στην αρχή ότι οι πολίτες της ΕΕ είναι υπόλογοι για τις πράξεις τους ενώπιον όλων των δικαστηρίων της, αρχή η οποία θεωρείται κατά βάση ως αναγκαία συνέπεια της διαμόρφωσης ενός ενιαίου ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου.

Είναι σαφές ότι η εν λόγω αρχή συνδέεται στενότερα αφενός προς την αποκλειστικότητα της εθνικής κυριαρχίας, αφετέρου προς τη δυσπιστία των κρατών μεταξύ τους και την πεποίθηση ότι μόνο το κράτος της ιθαγένειας ορισμένου προσώπου μπορεί να του προσφέρει όλα τα εχέγγυα δίκαιης εκδίκασης της υπόθεσής του και να το προστατεύσει από τις αντιξοότητες που κατ' ανάγκη συνεπάγεται η επαφή του με ένα ξένο ποινικό σύστημα²⁴⁰. Ωστόσο, η θεμελίωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης επί της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, καταρρίπτει τη δικαιολογητική βάση της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπού κατά το τμήμα που ερείδεται επί της δυσπιστίας των κρατών μεταξύ τους²⁴¹. Εξάλλου, η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης έχει την έννοια ότι κάθε κράτος μέλος αναγνωρίζει τις δικαστικές αποφάσεις των λοιπών κρατών μελών ως έγκυρες, ακόμη κι αν το ίδιο θα ακολουθούσε διαφορετική διαδικασία για την έκδοσή τους.

Η απαγόρευση της έκδοσης ημεδαπών, λοιπόν, στηρίζεται κατά βάση στην αρχή του «φυσικού δικαστή», με την έννοια ότι για κάθε κατηγορούμενο, φυσικός δικαστής είναι μόνο ο δικαστής του κράτους, του οποίου έχει την υπηκοότητα, στην αρχή της ενεργητικής εθνικότητας του ποινικού νόμου και στην υποχρέωση προστασίας του κράτους προς τους πολίτες του από τυχόν δικαστικές περιπέτειες σε άγνωστο νομικό περιβάλλον, ενώ ταυτόχρονα φανερώνει μια δυσπιστία προς τους αλλοδαπούς μηχανισμούς ποινικής δικαιοσύνης.

Η απόφαση - πλαίσιο για το ΕΕΣ δε διακρίνει πια, για το σκοπό της παράδοσης, μεταξύ αλλοδαπών και ημεδαπών. Πάντως, η παράδοση ημεδαπών είναι στοιχείο κατ' εξοχήν συμβολικό: Υποδηλώνει την κατάργηση των συνόρων εντός της

²⁴⁰Βλ. Χρυσικό, ό.π., σελ. 71 επ.

²⁴¹Βλ. Βασιλακάκη, ό.π., σελ. 132 επ., 205 επ.

ΕΕ φέρνοντας στο προσκήνιο το μετασχηματισμό των κρατοκεντρικών θεωριών και τη μεταλλαγή της κλασικής έννοιας της εθνικής κυριαρχίας, στα πλαίσια μιας *sui generis* δικαιοταξίας²⁴².

4.1. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την ιδιότητα του εκζητουμένου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης στην απόφαση - πλαίσιο.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 6 της απόφασης - πλαίσιο, η δικαστική αρχή του κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ μπορεί να αρνηθεί την παράδοση του εκζητουμένου *«εάν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης έχει εκδοθεί προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας, στερητικών της ελευθερίας, όταν ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος μέλος εκτέλεσης, είναι υπήκοος ή κάτοικός του και αυτό το κράτος δεσμεύεται να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας σύμφωνα με το εσωτερικό του δίκαιο»*. Προκειμένου, όμως, να τύχει εφαρμογής η εν λόγω διάταξη πρέπει αρχικά το ΕΕΣ να έχει εκδοθεί προς το σκοπό εκτέλεσης στερητικής της ελευθερίας ποινής ή μέτρου. Συνεπώς, αποκλείεται η εφαρμογή της διάταξης επί ΕΕΣ εκδοθέντος προς το σκοπό της άσκησης ποινικής δίωξης. Παράλληλα, το εκζητούμενο πρόσωπο πρέπει να είναι υπήκοος του κράτους εκτέλεσης, ή κάτοικός του, ή να διαμένει σε αυτό. Από το γεγονός ότι η διάταξη κάνει λόγο τόσο για πρόσωπο που διαμένει, όσο και για κάτοικο, καθίσταται σαφές ότι δεν απαιτείται μόνιμη κατοικία του εκζητουμένου στο κράτος εκτέλεσης, αλλά αρκεί και προσωρινή του διαμονή σε αυτό²⁴³. Έτσι, διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής της διάταξης, αφού δεν απαιτείται η απόδειξη μόνιμης κατοικίας, αλλά αρκεί και το στοιχείο της διαμονής. Ειδικά, όμως, όσον αφορά τον υπήκοο του κράτους εκτέλεσης, η απόφαση - πλαίσιο δεν εξαρτά την εφαρμογή της διάταξης από την κατοικία ή διαμονή αυτού στο κράτος εκτέλεσης.

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση, ώστε να αρνηθεί το κράτος εκτέλεσης την παράδοση του εκζητουμένου, είναι το ίδιο να αναλάβει να εκτελέσει την ποινή ή το μέτρο ασφαλείας. Η εκτέλεση πραγματοποιείται κατά το δίκαιο του κράτους εκτέλεσης κι όχι κατ' εκείνο του κράτους έκδοσης. Ο όρος αυτός αποτελεί έκφραση

²⁴² Βλ. Βασιλακάκη, ό.π., σελ. 284: «[...] στο μέτρο που η αρχή της κυριαρχίας θα δημιουργεί όλο και λιγότερα προσκόμματα στην προώθηση της διακρατικής συνεργασίας, θα κάμπτεται και η απαγόρευση της εκδόσεως των προσώπων που έχουν την ιθαγένεια του εκζητουμένου κράτους».

²⁴³ Βλ. Blekxtoon, ό.π., σελ. 237.

της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων στα ποινικά τους συστήματα. Είναι σαφές ότι οι τρεις αυτές προϋποθέσεις είναι απαραίτητο να συντρέχουν σωρευτικά, ειδάλλως δεν μπορεί το κράτος εκτέλεσης να αρνηθεί την παράδοση του εκζητουμένου στο κράτος έκδοσης του ΕΕΣ.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 3, το κράτος εκτέλεσης μπορεί να εξαρτήσει την παράδοση του εκζητουμένου, *όταν αυτό είναι υπήκοος ή κάτοικος του κράτους εκτέλεσης, από την προϋπόθεση ότι το εν λόγω πρόσωπο, μετά από ακρόασή του, θα διαμεταχθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης, ώστε να εκτίσει εκεί τη στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας που θα απαγγελθεί εναντίον του στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος.* Η εφαρμογή της διάταξης εξαρτάται και εδώ από δύο προϋποθέσεις: Πρώτον, το ΕΕΣ πρέπει να έχει ασκηθεί προς το σκοπό της δίωξης. Επομένως, δεν μπορεί να εφαρμοσθεί η διάταξη, εάν το ΕΕΣ έχει εκδοθεί προς το σκοπό της εκτέλεσης στερητικής της ελευθερίας ποινής ή μέτρου ασφαλείας. Δεύτερον, ο εκζητούμενος πρέπει να είναι είτε υπήκοος, είτε κάτοικος του κράτους εκτέλεσης. Συνεπώς, η απλή διαμονή του στο κράτος εκτέλεσης, σε αντίθεση με όσα εξετάθησαν σε σχέση με τη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 6, δεν επαρκεί. Ο ενωσιακός νομοθέτης έκρινε ότι δεν αρκεί στην περίπτωση αυτή ο χαλαρός δεσμός της διαμονής, αλλά απαιτείται ένας δεσμός ισχυρότερος μεταξύ του εκζητουμένου και του κράτους εκτέλεσης.

4.2. Λόγοι άρνησης εκτέλεσης που συνδέονται με την ιδιότητα του εκζητουμένου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης στο ν. 3251/2004.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 6 της απόφασης - πλαίσιο εφαρμόζεται τόσο για τους υπηκόους του κράτους εκτέλεσης, όσο και για τους κατοικούντες και διαμένοντες σε αυτό. Ο Έλληνας νομοθέτης, κατά τη μεταφορά της διάταξης στο ν. 3251/2004, δεν επέλεξε να ακολουθήσει την ενιαία προσέγγιση του ενωσιακού νομοθέτη, αλλά «διέσπασε» τη διάταξη σε δύο τμήματα. Έτσι, κατά το τμήμα που αυτή αναφέρεται σε όσους διαμένουν ή κατοικούν στην Ελλάδα, τη μετέφερε ως δυνητικό λόγο άρνησης εκτέλεσης με τη θέσπιση του στ. ε' του άρθρου 12, ενώ κατά το τμήμα που αναφέρεται στους υπηκόους, τη μετέφερε ως υποχρεωτικό λόγο άρνησης εκτέλεσης, με τη θέσπιση του εδ. στ' του άρθρου 11.

Ανάλογη πρακτική ακολουθήθηκε και κατά τη μεταφορά της εγγύησης του άρθρου 5 παρ. 3 της απόφασης – πλαίσιο: Σε σχέση με τους κατοικούντες στην Ελλάδα μεταφέρθηκε ως εγγύηση με την παρ. 3 του άρθρου 13, ενώ σε σχέση με τους Έλληνες υπηκόους ως υποχρεωτικός λόγος άρνησης εκτέλεσης με το δεύτερο εδάφιο του στ. η' του άρθρου 11. Περαιτέρω, κατά τη μεταφορά του δυνητικού λόγου άρνησης εκτέλεσης του άρθρου 4 παρ. 2 της απόφασης – πλαίσιο, η διάταξη μεταφέρθηκε ως γενικός κανόνας, υπό τη μορφή δυνητικού λόγου άρνησης εκτέλεσης, με το άρθρο 12 στ. α', ενώ ειδικά σε σχέση με τους Έλληνες υπηκόους, ο Έλληνας νομοθέτης την ανήγαγε σε υποχρεωτικό λόγο άρνησης εκτέλεσης, με το πρώτο εδάφιο του στ. η' του άρθρου 11.

Συνολικά, επομένως, η ιδιότητα του εκζητουμένου ως «ημεδαπού» οδηγεί, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε κάθε περίπτωση, σε υποχρεωτική άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 11 στ. στ' και του άρθρου 11 στ. η' (και τα δύο εδάφια). Για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 11 στ. στ' απαιτείται να συντρέχουν σωρευτικά οι τρεις προϋποθέσεις για τις οποίες έγινε λόγος αναφορικά με το δυνητικό λόγο μη εκτέλεσης της παρ. 6 του άρθρου 4 της απόφασης - πλαίσιο. Επειδή, όμως, η εφαρμογή του στ. στ' του άρθρου 11 περιορίζεται αποκλειστικά στα πρόσωπα που φέρουν την ελληνική ιθαγένεια, δεν ενδιαφέρει, αλλά ούτε και αρκεί η κατοικία ή διαμονή του εκζητουμένου προσώπου στην ελληνική επικράτεια. Όσον αφορά δε το στ. η' του άρθρου 11, όπως ήδη αναφέρθηκε, αυτό περιλαμβάνει δύο εδάφια. Το πρώτο αφορά στην περίπτωση όπου ζητείται η παράδοση ημεδαπού προς το σκοπό της δίωξης, ενώ συγχρόνως το πρόσωπο αυτό διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι απαγορεύεται η παράδοση του εκζητουμένου *αν αυτός είναι ημεδαπός και διώκεται στην Ελλάδα για την ίδια πράξη*. Σημειώνεται, καταρχάς, ότι ο Έλληνας νομοθέτης είναι εκείνος που θέσπισε ως υποχρεωτικό τον ανωτέρω λόγο άρνησης εκτέλεσης, υπό την προϋπόθεση ότι το ΕΕΣ έχει εκδοθεί προς το σκοπό της δίωξης. Ο όρος αυτός, αν και δεν περιέχεται στη διάταξη του άρθρου 4 παρ. 2 της απόφαση - πλαίσιο (μεταφορά της οποίας αποτελεί το υπό εξέταση εδάφιο), συνάγεται λογικά, διότι στην περίπτωση που ζητείται η παράδοση ημεδαπού προς το σκοπό της εκτέλεσης ποινής, εφαρμογής τυγχάνει η περ. η' του άρθρου 11.

Πέραν τούτου, διαφωνία φαίνεται να υπάρχει τόσο στη θεωρία όσο και στη νομολογία σχετικά με την έννοια της «δίωξης». Ειδικότερα, δύο είναι τα ζητήματα που φαίνονται να ανακύπτουν: το πρώτο αφορά στην υπαγωγή ή μη, στην έννοια της

«δίωξης», της φάσης της προκαταρκτικής εξέτασης, και το δεύτερο άπτεται του χρονικού σημείου μέχρι του οποίου πρέπει να έχει ασκηθεί η δίωξη, προκειμένου να αρνηθεί η αρμόδια δικαστική αρχή να εκτελέσει το ΕΕΣ.

Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, ο Άρειος Πάγος²⁴⁴ έχει αποφανθεί ότι ως «δίωξη» νοείται στενά η ήδη ασκηθείσα ποινική δίωξη, μη αρκούσης της διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης. Ωστόσο, η ερμηνεία αυτή φαίνεται να μη λαμβάνει υπόψη της ότι ο Ν. 3251/2004 μεταφέρει στην ελληνική έννομη τάξη μια απόφαση – πλαίσιο και κατά τούτο, φέρει έντονες τις επιρροές της ορολογίας που αυτή χρησιμοποιεί. Ήδη, λοιπόν, πρέπει η ερμηνεία του να μην πραγματοποιείται με όρους στενά εθνικούς, αλλά με λήψη υπόψη του ευρωπαϊκού νομικού πλαισίου²⁴⁵.

Όσον αφορά δε το θέμα του ανώτατου χρονικού σημείου άσκησης της δίωξης, η απόφαση - πλαίσιο σιωπά. Υποστηρίζεται²⁴⁶ στη θεωρία ότι αρκεί δίωξη ασκηθείσα ακόμη και μετά την παραλαβή του ΕΕΣ²⁴⁷. Ωστόσο, φαίνεται πως η άποψη αυτή έρχεται σε αντίθεση με το πνεύμα του ΕΕΣ και με την ίδια την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, διότι εάν υιοθετηθεί η ερμηνεία αυτή, τότε θεωρητικά θα παρέχεται σε κάθε κράτος μέλος η δυνατότητα, προκειμένου να αρνηθεί να παραδώσει υπηκόους του προς δίωξη σε άλλο κράτος μέλος, να ασκεί το ίδιο ποινική δίωξη εναντίον τους, ακόμη και μετά την παραλαβή του ΕΕΣ. Κάτι τέτοιο, όμως, θα ματαιώνει εν πολλοίς τη λειτουργία του ΕΕΣ, καθώς στην πράξη θα καθίστατο αδύνατη η παράδοση υπηκόου του κράτους εκτέλεσης προς το σκοπό της δίωξης, με μόνη εξαίρεση την περίπτωση όπου η πράξη που δε συνιστά έγκλημα κατά τον ποινικό νόμο του κράτους εκτέλεσης. Επομένως, θα καθίστατο, στην πραγματικότητα, κενό γράμμα μία από τις βασικές αρχές του ΕΕΣ: η καταρχήν μη διάκριση εκζητούμενων σε «αλλοδαπούς» και «ημεδαπούς».

²⁴⁴Βλ. ΣυμβΑΠ 591/2005 (ΝΟΜΟΣ): «[...] πλην και αν ακόμη παρηγγέλθη η τοιαύτη προκαταρκτική εξέταση, όμως η ποινική δίωξη δεν ησκήθη και συνεπώς ο ανωτέρω ημεδαπός δεν εδιώκετο στην Ελλάδα για την ίδια πράξη, κατά την έννοια της πρώτης παραγράφου του άρθρου 11 στοιχ. Η του Ν 3251/2004 [...]». Την ίδια θέση έλαβε και με τις ΣυμβΑΠ 109/2006 (ΝΟΜΟΣ) και ΣυμβΑΠ 2149/2005 (ΝΟΜΟΣ).

²⁴⁵Βλ. σχετικά Φυτράκη, ό.π., σελ. 219, Αναγνωστόπουλο Ηλία, Η έννοια της «δίωξης» στα άρθρα 11 εδ. η' και 12 εδ. α' του Ν. 3251/2004 (Με αφορμή την υπ' αριθμ. 591/2005 απόφαση του Αρείου Πάγου και την απόφαση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 18ης Ιουλίου 2005), ΠοινΧρ ΝΕ, σελ. 855.

²⁴⁶Βλ. Συμεωνίδου-Καστανίδου, ό.π., σελ. 589-590, Καϊάφα-Γκμπάντι, ό.π., σελ. 1302, υποσ. 58, Αναγνωστόπουλο, ό.π., σελ. 856.

²⁴⁷Πρβλ. ΣυμβΑΠ 2135/2005 (ΝΟΜΟΣ): «[...] είναι αυτονόητο ότι η ποινική δίωξη πρέπει να έχει ασκηθεί το αργότερο κατά το χρόνο κρισιολόγησης του Ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης από το αρμόδιο ελληνικό δικαιοδοτικό όργανο, αφού η πραγμάτωση της σχετικής ενέργειας τάσσεται από το νόμο ως ουσιώδης προϋπόθεση μη εκτέλεσης του ελεγχόμενου εντάλματος, της οποίας η συνδρομή [...] είναι ερευνητέα κατά το χρόνο της δικαστικής κρισιολόγησης του εντάλματος».

Αναφορικά δε με το δεύτερο εδάφιο, αυτό ορίζει ότι αν ο ημεδαπός δε διώκεται, το ΕΕΣ εκτελείται αν διασφαλιστεί ότι, μετά από ακρόασή του, θα διαμεταχθεί στο Ελληνικό Κράτος, ώστε να εκτίσει σ' αυτό τη στερητική της ελευθερίας ποινή ή το στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας που θα απαγγελθεί εναντίον του στο κράτος έκδοσης του εντάλματος. Βάσει, λοιπόν, όσων εξετέθησαν ανωτέρω, είναι σαφές ότι όπως έχει διαμορφωθεί ο Ν. 3251/2004, οι ημεδαποί μόνο κατ' εξαίρεση παραδίδονται και συγκεκριμένα στις εξής περιπτώσεις: Πρώτον, όταν η πράξη για την οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ δεν είναι έγκλημα σύμφωνα με τους ελληνικούς ποινικούς νόμους, και ανήκει στον κατάλογο των πράξεων για τις οποίες κάμπτεται το διττό αξιόποινο, εφόσον, όμως, η εν λόγω πράξη δεν έχει τελεσθεί εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στην Ελλάδα και δεύτερον, όταν η πράξη για την οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ έχει τελεσθεί εξ ολοκλήρου εκτός Ελλάδος²⁴⁸ και η Ελλάδα δεν έχει ασκήσει δίωξη για την πράξη αυτή²⁴⁹. Σε κάθε περίπτωση, η ποινή που έχει επιβληθεί σε ημεδαπό από άλλο κράτος μέλος εκτίεται πάντοτε στην Ελλάδα.

4.3.Η συνταγματικότητα της παράδοσης ημεδαπών.

4.3.1. Συνταγματικές ενστάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πέραν της ελληνικής έννομης τάξης, τα ανώτατα δικαστήρια άλλων κρατών μελών της ΕΕ, όπου επίσης επιχειρήθηκε η δια νόμου ενσωμάτωση της απόφασης – πλαίσιο για το ΕΕΣ, εξέφεραν αξιόλογες κρίσεις ως προς το θέμα της (αντι)συνταγματικότητας του νόμου, ιδιαίτερα ενόψει της μη λήψης υπόψη των προστατευόμενων συμφερόντων των δικών τους υπηκόων, όπως θα δούμε παρακάτω.

²⁴⁸ Εάν η πράξη έχει τελεστεί έστω και εν μέρει σε ελληνικό έδαφος ή σε εξομοιούμενο προς αυτό τόπο, η αρμόδια δικαστική αρχή υποχρεωτικά αρνείται την εκτέλεση του ΕΕΣ, κατ' εφαρμογή του στοιχείου ζ υποστ. ι του ά. 11 ν. 3251/2004.

²⁴⁹ Βλ. άρθρα 6 και 8 ΠΚ για τις περιπτώσεις όπου εφαρμόζονται οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι για πράξεις τελεσθείσες από ημεδαπούς, ακόμη κι αν τόπος τέλεσης δεν είναι η Ελλάδα.

4.3.1.1. Στην Πολωνία.

Οι πρώτοι κραδασμοί στην έκδοση ημεδαπών καταγράφηκαν στην Πολωνία. Ειδικότερα, με την από 27ης Απριλίου 2005²⁵⁰ απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου κρίθηκε ότι η παράδοση ημεδαπού σε άλλη χώρα αντιβαίνει στο Πολωνικό Σύνταγμα. Πράγματι κατά το άρθρο 55 παρ. 1 ΠολΣυντ «η έκδοση ενός πολωνού πολίτη απαγορεύεται». Το Δικαστήριο καταρχήν εξέτασε τη σχέση μεταξύ έκδοσης και παράδοσης (της απόφασης – πλαίσιο) για να καταλήξει ότι οι δύο έννοιες, εν προκειμένω, δεν απέχουν ουσιωδώς. Διέγνωσε περαιτέρω ότι η ως άνω απαγόρευση έκδοσης ημεδαπού δημιουργεί ένα απεριόριστο δικαίωμα στον κάθε Πολωνό πολίτη για μια ποινική διαδικασία ενώπιον ενός πολωνικού δικαστηρίου. Σημειώνεται παραπέρα ότι η παράδοση σε μια χώρα της ΕΕ θα συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος αυτού.

Το Δικαστήριο κατέληξε ότι η υποχρέωση της σύμφωνης προς το κοινοτικό δίκαιο ερμηνείας του εσωτερικού δικαίου έχει όρια. Έτσι, το δευτερογενές δίκαιο δεν μπορεί αυτόματα (χωρίς δηλ. ειδικές αλλαγές στην εσωτερική νομοθεσία) να επιβαρύνει τη θέση του ατόμου, πολλώ δε μάλλον στο χώρο του ποινικού δικαίου. Κατόπιν τούτων, αν και αναγνωρίστηκε ασυμβατότητα της νομοθεσίας που ενσωμάτωσε την απόφαση – πλαίσιο στο πολωνικό δίκαιο με το Σύνταγμα, χορήγησε στο νομοθέτη χρόνο 18 μηνών, όπως προβλέπεται, ώστε να επιφέρει τις αναγκαίες τροποποιήσεις εναρμόνισης της απόφασης – πλαίσιο.

Τελικώς ο ΠολΚΠΔ τροποποιήθηκε μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος της 7ης Νοεμβρίου 2006 και η Πολωνία πλέον παραδίδει τους υπηκόους της, υπό την προϋπόθεση ότι η αξιόποινη πράξη για την οποία ζητείται η παράδοση τελέστηκε εκτός της πολωνικής επικράτειας και στοιχειοθετεί αξιόποινη πράξη δυνάμει του πολωνικού δικαίου.

4.3.1.2. Στη Γερμανία.

Τον αρχικό κραδασμό από την απόφαση του Πολωνικού Συνταγματικού Δικαστηρίου διαδέχτηκε καίρια ρωγμή στο σύστημα του ΕΕΣ από την απόφαση του

²⁵⁰ Βλ. Απόφαση της 27.04.2005 – P1/05, EuR 2005, ΠοινΧρ ΝΣΤ/281, σελ. 494-504. Ανακτήθηκε 18/10/2016 από <http://trybunal.gov.pl/en/>.

Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου²⁵¹. Με την απόφαση αυτή κρίθηκε ότι ο νόμος που ενσωμάτωσε στο γερμανικό δίκαιο το ΕΕΣ, στο μέτρο που επιτρέπει ελεύθερα την έκδοση ημεδαπών, αντιβαίνει στο Σύνταγμα και έτσι ακυρώθηκε στο σύνολό του. Ειδικότερα, το αρχικό κείμενο του άρθρου 16 παρ. 2 του Θεμελιώδους Νόμου είχε την ακόλουθη μορφή: «Η έκδοση Γερμανών πολιτών στην αλλοδαπή απαγορεύεται», ενώ το 2000, με σχετική αναθεώρηση, μετριάστηκε η απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών, ειδικά για τα κράτη μέλη της ΕΕ και προστέθηκε η ακόλουθη ρύθμιση: «Με νόμο είναι δυνατόν να θεσπιστεί διαφορετική ρύθμιση όσον αφορά την έκδοση προς κράτη μέλη της ΕΕ ή διεθνή δικαστήρια, τηρουμένων των αρχών του κράτους δικαίου».

Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι με τη λεγόμενη ευρωπαϊκή ιθαγένεια «δεν εγκαταλείπεται ο θεσμός της ιθαγένειας, ούτε απαζιώνεται αυτός ουσιωδώς, ούτε αντικαθίσταται από μίαν ιθαγένεια της ΕΕ», ενώ τονίζεται περαιτέρω ότι «[η] ιθαγένεια της ΕΕ [...] αποτελεί ένα παρεπόμενο και συμπληρωματικό status σε σχέση με την εσωτερική ιθαγένεια (άρθρο 17 παρ. 1 εδ. β' ΣυνθΕΚ)». Υπογραμμίζει δε ότι ο κοινός νομοθέτης οφείλει, όταν θεσπίζει περιορισμούς του συνταγματικού δικαιώματος, να διατηρεί απρόσβλητο τον πυρήνα του, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας²⁵² και σεβόμενος την εγγύηση της παροχής δικαστικής προστασίας κατά το άρθρο 19 παρ. 4 ΓερμΣ. Παράλληλα, αναγνωρίζει ως άξια προστασίας την εμπιστοσύνη του ατόμου σε ορισμένη δικαιοπραξία, πάντα σε συνδυασμό με την αρχή του κράτους δικαίου, όταν ορισμένη αξιόποινη πράξη διαθέτει ισχυρό δεσμό με τη χώρα προς την οποία απευθύνεται το ένταλμα. Ιδιαίτερη αξία ωστόσο δίδεται στη διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι η μεταφορά ενός προσώπου σε μια ξένη γι' αυτόν έννομη τάξη συνιστά δικονομική χειροτέρευση της θέσης του, αφού συνεπάγεται γλωσσικά εμπόδια, πολιτισμικές διαφορές, διαφορετική δικονομία και διαφορετικά υπερασπιστικά δικαιώματα. Επιπλέον, η απόφαση σημειώνει ότι η μεταφορά αυτή καθιστά το πρόσωπο δέσμιο ενός ουσιαστικού ποινικού δικαίου, το οποίο δε συνδιαμόρφωσε δημοκρατικά και το οποίο δεν οφείλει να γνωρίζει. Όπως, πάντως, επισημάνθηκε και από τη μειοψηφούσα δικαστή Lübbe-Wolff, θα αρκούσε το Δικαστήριο να διαπιστώσει την αντισυνταγματικότητα της παράδοσης σε ορισμένες

²⁵¹Βλ. Απόφαση BverfG της 18-07-2005. Ανακτήθηκε 25/10/2016 από http://www.bundesverfassungsgericht.de/EN/Homepage/home_node.html. Για μια ενδιαφέρουσα ανάλυση της απόφασης αυτής βλ. Mölders Simone, European arrest warrant is void – The decision of the German Federal Constitutional Court of 18 July 2005, *German Law Journal*, Vol. 6, No. 1, pp. 45-58.

²⁵²Βλ. σημείο 63.1. της απόφασης.

μόνο περιπτώσεις. Με την επιλογή του να κηρύξει το νόμο ανίσχυρο στο σύνολό του, απέκλεισε τη δυνατότητα της παράδοσης προσώπων συλλήβδην, ακόμη και στις περιπτώσεις για τις οποίες δε θα υπήρχε συνταγματικό κώλυμα²⁵³.

Μετά την ακύρωση αυτή, η διαδικασία έκδοσης από τη Γερμανία επιτρεπόταν να γίνεται μόνο σύμφωνα με το προγενέστερο του ακυρωθέντος νόμου νομοθετικό πλαίσιο και αυτό επηρέασε τη νομολογία των δικαστηρίων των κρατών αναφορικά με την εκτέλεση ΕΕΣ που είχε εκδώσει η Γερμανία. Για παράδειγμα, η Ολομέλεια του Ποινικού Τμήματος του Εθνικού Δικαστηρίου της Ισπανίας, έκρινε ότι, βάσει του εσωτερικού νόμου ενσωμάτωσης αλλά και της αρχής της αμοιβαιότητας, δεν εφαρμόζεται η διαδικασία του ΕΕΣ όταν το εκδίδον κράτος είναι η Γερμανία και ακολούθως αποφασίστηκε η ακύρωση όλων των εκκρεμών ενταλμάτων που είχαν εκδοθεί από την τελευταία. Προκειμένου να λειτουργήσει το ΕΕΣ, η Γερμανία προέβη σε τροποποίηση του Συντάγματός της, ώστε να επιτραπεί η παράδοση Γερμανών πολιτών σε κράτη μέλη της ΕΕ ή σε Διεθνείς Οργανισμούς, στους οποίους συμμετέχει και η Γερμανία²⁵⁴.

4.3.1.3. Στην Κύπρο.

Αντιμέτωπο με το ζήτημα της έκδοσης ημεδαπού ήλθε και το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2005²⁵⁵). Ειδικότερα το Δικαστήριο αυτό στην υπόθεση «Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και Κώστας Κωνσταντίνου» αποφάνθηκε ότι η σύλληψη και έκδοση προσώπου που έχει την κυπριακή ιθαγένεια δεν είναι συμβατή με το Σύνταγμα. Πράγματι, στο άρθρο 11 παρ. 2 του Κυπριακού Συντάγματος, που κατοχυρώνει το δικαίωμα της προσωπικής ασφάλειας, καταγράφονται διεξοδικά οι εξαιρέσεις από τον κανόνα, μεταξύ των οποίων είναι και η σύλληψη και κράτηση «αλλοδαπού, καθ' ου εγένοντο ενέργειαι προς τον σκοπόν απελάσεως ή εκδόσεως». Το Δικαστήριο αντιπαρέρχεται το ζήτημα αν η έκδοση του Συντάγματος ταυτίζεται με την παράδοση του ΕΕΣ, εστιάζοντας στο γεγονός ότι η καταγραφή των εξαιρέσεων από τον κανόνα της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας είναι εξαντλητική. Όπως μάλιστα σημειώνει: «σύλληψη,

²⁵³Βλ. Mölders, ό.π., σελ. 57.

²⁵⁴Βλ. Sinn Arndt & Wörner Liane, *The E.A.W. and its implementation in Germany – Its Constitutionality, Laws and current developments*, ZIS, 5/2007, σελ. 204 επ. Ανακτήθηκε 25-10-2016 από http://www.zis-online.com/dat/artikel/2007_5_135.pdf.

²⁵⁵Βλ. Απόφαση 14281/05. Ανακτήθηκε 18/10/2016 από <http://www.cylaw.com/>.

για τους σκοπούς του ΕΕΣ δεν είναι μέσα στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο». Καταλήγοντας, υπενθυμίζει παλαιότερη νομολογία του και αποφαινεται ρητώς ότι η διαδικασία έκδοσης φυγόδικου αφορά μόνο αλλοδαπούς, ενώ τέτοια έκδοση απαγορεύεται από την παραπάνω συνταγματική διάταξη. Τέλος, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι δεν υφίστανται περιθώρια ερμηνείας του σχετικού νόμου ενσωμάτωσης σε συμφωνία με το Σύνταγμα και συνεπώς απομένει στον Κύπριο νομοθέτη να ενσωματώσει την απόφαση – πλαίσιο κατά τρόπο συμβατό με το Σύνταγμα.

Αξίζει να επισημανθεί ότι στο χώρο του common law, το οποίο ισχύει στην Κύπρο, κυριαρχεί η αρχή «all crime is local²⁵⁶», κάτι που καθιστά γενικά αποδεκτή την έκδοση ημεδαπών, αφού διαφορετικά δε θα ήταν δυνατή η τιμώρηση ημεδαπών για εγκλήματα που διέπραξαν στην αλλοδαπή. Αυτό αποδεικνύει και τη σπουδαιότητα της εν λόγω απόφασης. Το αναθεωρημένο Σύνταγμα της Κύπρου άρχισε να ισχύει με τη νέα του μορφή στις 28- 07-2006. Το νέο άρθρο 11 εισήγαγε χρονικό περιορισμό στη δυνατότητα παράδοσης υπηκόων, ώστε να είναι δυνατή μόνο για τις πράξεις που τελέστηκαν μετά την ημερομηνία προσχώρησης της Κύπρου στην ΕΕ²⁵⁷.

4.3.2. Η συνταγματικότητα της παράδοσης ημεδαπών στην Ελλάδα.

Μέχρι να τεθεί σε ισχύ ο Ν. 3251/2004 ίσχυε απόλυτα ο κανόνας ότι η έκδοση Ελλήνων πολιτών δεν επιτρεπόταν ποτέ, με την έννοια ότι, σε κάθε περίπτωση, οι ημεδαποί λογοδοτούν για τις τυχόν αξιόποινες πράξεις τους ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων. Παρότι δε στην Εισηγητική Έκθεση του Ν. 3251/2004 γίνεται αναφορά μόνο σε «κατ'εξαίρεση» παράδοση ημεδαπού σε άλλο κράτος και μολονότι ο τότε Υπουργός Δικαιοσύνης, Αναστάσιος Παπαληγούρας, κατά την ψήφιση του νέου νόμου, είχε δηλώσει κατηγορηματικά ενώπιον της Βουλής ότι «Ελληνας δεν εκδίδεται²⁵⁸», τελικά η έκδοση Ελλήνων πολιτών ενόψει της άσκησης δίωξης σε βάρος τους σε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ αποτελεί απτή νομική πραγματικότητα.

²⁵⁶ Για την αρχή αυτή βλ. Μυλωνόπουλο, ό.π., σελ. 206-207.

²⁵⁷ 1η Μαΐου 2004.

²⁵⁸ Βλ. Πρακτικά της Βουλής της 23-06-2004, σελ. 1326. Ανακτήθηκαν 29/10/2016 από <http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/a08fc2dd-61a9-4a83-b09a-09f4c564609d/es040623.pdf>.

Κατά μία άποψη²⁵⁹, η απαγόρευση της έκδοσης ημεδαπών συνιστά δεσμευτικό κανόνα που απορρέει ευθέως από τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 2 και 5 παρ. 4 του ελληνικού Συντάγματος. Καταρχήν, το γράμμα του Συντάγματος κάνει λόγο μόνο για έκδοση αλλοδαπών (άρ. 5 παρ. 2 εδ. β), ενώ πουθενά δεν αναφέρεται σε έκδοση Ελλήνων πολιτών²⁶⁰. Η μόνη ρητή αναφορά στη μη έκδοση ημεδαπών γίνεται από το άρθρο 438 εδ. α' ΚΠΔ. Σύμφωνα με την άποψη αυτή συνάγεται εξ αντιδιαστολής, ενόψει ακριβώς της έλλειψης αντίστοιχης, ρητής συνταγματικής ρύθμισης, ότι δεν επιτρέπεται το ενδεχόμενο έκδοσης Ελλήνων πολιτών. Η κρίσιμη συνταγματική διάταξη διατυπώθηκε δε γραμματικά κατ'αυτόν τον τρόπο, ακριβώς επειδή ο συνταγματικός νομοθέτης εκλάμβανε εξ αρχής ως απολύτως αποκλεισμένη την περίπτωση έκδοσης Ελλήνων πολιτών και υπονοούσε, εμμέσως πλην σαφώς, ότι αυτή σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται.

Το επιχείρημα αυτό πάντως φαίνεται να αποδομεί η αντίθετη άποψη²⁶¹, δυνάμει της οποίας η διάταξη του άρθρου 438 εδ. α' ΚΠΔ απαγορεύει την έκδοση μόνο προσώπου που ήταν ημεδαπός κατά τη στιγμή τέλεσης. Εάν λοιπόν υφίσταται απόλυτη απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών εκ του Συντάγματος, τότε είναι άξιον απορίας για ποιο λόγο ο νομοθέτης δε φρόντισε να καλύψει με το άρθρο 438 ΚΠΔ και την περίπτωση, όπου η υπηκοότητα δεν υπήρχε κατά τη στιγμή τέλεσης, αλλά είχε ήδη αποκτηθεί, όταν παρελήφθη η αίτηση έκδοσης.

Ένα δεύτερο επιχείρημα υπέρ την συνταγματικής κατοχύρωσης της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών στηρίζεται στο άρθρο 5 παρ. 4, στο οποίο ρητά κατοχυρώνεται υπέρ κάθε Έλληνα πολίτη το δικαίωμα της κατά βούληση ελεύθερης εισόδου, παραμονής και εξόδου από την ελληνική επικράτεια²⁶². Το δικαίωμα αυτό επιδέχεται μεν εξαιρέσεων, στις οποίες όμως δεν περιλαμβάνεται η έκδοση. Η μη έκδοση Έλληνα πολίτη στο εξωτερικό, όταν απουσιάζει η συναίνεσή του, συνιστά επομένως αναγκαία, προστατευόμενη συνταγματικά, επιμέρους όψη του γενικότερου δικαιώματος στην προσωπική ελευθερία που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 του Συντάγματος. Ωστόσο, η αντίθετη άποψη υποστηρίζει ότι η διάταξη αυτή δε

²⁵⁹ Βλ. Καϊάφα – Γκμπάντι, ό.π., σελ. 1302, Συμεωνίδου – Καστανίδου, ό.π., σελ. 587 επ., Παπαχαλαράμπους, ό.π., σελ. 190.

²⁶⁰ «Απαγορεύεται η έκδοση **αλλοδαπού** που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας» (Η επισημείωση του γράφοντος).

²⁶¹ Βλ. Σπινέλλη Διονύσιο, Παρελθόν και μέλλον της έκδοσης στην Ευρώπη, *ΠοινΧρ*, 2001, σελ. 680, Τσόλκα, ό.π., σελ. 111, Νικολούδη Παναγιώτη, ΕΕΣ – Πότε και πώς είναι δυνατή η «παράδοση» ημεδαπού σύμφωνα με το ν. 3251/2004, *ΠοινΧρ* 2005, σελ. 385.

²⁶² «Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν».

σχετίζεται με το θέμα της έκδοσης, διότι αναφέρεται στον περιορισμό της ελευθερίας κίνησης/ εγκατάστασης/ εξόδου/ εισόδου στη χώρα βάσει ατομικών διοικητικών μέτρων. Στις περιπτώσεις έκδοσης, όμως, δε στερείται κανείς αυτή την ελευθερία ως αποτέλεσμα ατομικής διοικητικής πράξης, αλλά λόγω της ύπαρξης νομίμου εντάλματος²⁶³.

Περαιτέρω, η πρώτη άποψη τονίζει ότι η απαγόρευση έκδοσης ημεδαπού συνιστά σταθερή συνταγματική πρακτική, που παγιώθηκε εν είδει συνταγματικού εθίμου, ενώ η απόλυτη άρνηση της ελληνικής πολιτείας να προβαίνει σε έκδοση ημεδαπών, χωρίς καμία διάκριση ή εξαίρεση, εμφανίζεται ιστορικά αδιάλειπτη. Η παράδοση αυτή διαμορφώθηκε ακριβώς υπό την εδραιωμένη πεποίθηση ότι πρόκειται για έμπρακτη υλοποίηση σχετικής συνταγματικής επιταγής²⁶⁴. Για το λόγο αυτό, η χώρα μας ανέκαθεν προέβαινε στην εγγραφή σχετικών επιφυλάξεων σε όλες ανεξαιρέτα τις σχετικές με την έκδοση συμβάσεις που έχει υπογράψει²⁶⁵. Ωστόσο κι αυτό το επιχείρημα έχει τύχει αμφισβήτησης, καθώς, κατά την άποψη που διατείνεται ότι δεν υφίσταται συνταγματική απαγόρευση της έκδοσης ημεδαπών, η ανωτέρω πρακτική αφορούσε τις συμβάσεις με κράτη, στο κλασικό πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας σε θέματα ποινικού δικαίου. Σε ενωσιακό, όμως, επίπεδο, υπάρχει πλέον ο θεσμοθετημένος ΧΕΑΔ και η συμφωνία των κρατών μελών να συνεργασθούν επί τη βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων²⁶⁶. Οι λόγοι, επομένως, που στήριζαν την πρακτική αυτή δεν είναι συνταγματικοί, αλλά συνδέονται προς την αμοιβαία δυσπιστία των συμβαλλομένων μερών και δεν υφίστανται πια μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Κρίσιμο είναι βέβαια να διευκρινιστεί ότι το εν λόγω υποκειμενικό δικαίωμα κάθε Έλληνα πολίτη δεν παρέχει σε καμία περίπτωση ασυλία και δε συνιστά αδικαιολόγητη εύνοια προς το πρόσωπό του, διότι δε στοχεύει επ' ουδενί στην

²⁶³ Για την παραδοσιακή διαδικασία έκδοσης γενικά, βλ. άρθρο 445 παρ. 1 εδ. α' ΚΠΔ.

²⁶⁴ Την πεποίθηση αυτή αποτυπώνει ρητά το άρθρο 438 α' ΚΠοινΔ και επιβεβαιώνουν έμμεσα οι διατάξεις των άρθρων 436 παρ. 1 και 437, όπου γίνεται λόγος μόνο περί εκδόσεως αλλοδαπών.

²⁶⁵ Βλ. ενδεικτικά την επιφύλαξη που διατύπωσε ρητά η Ελλάδα βάσει της παρ. 2 του άρθρου 7 της Σύμβασης της ΕΕ για την έκδοση του 1996, που κυρώθηκε με το ν. 2718/1999 (βλ. άρθρο 2), αλλά και την επιφύλαξη στο άρθρο 6 παρ. 1 α' της ΕΣΕ, αναφορικά με την απόλυτη άρνηση έκδοσης ημεδαπών. Αναλυτικότερα για τη συνταγματική θεμελίωση της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών Συμεωνίδου-Καστανίδου, ό.π., σελ. 1313-1314: «Η απόλυτη πεποίθηση ότι απαγορεύεται από το Σύνταγμά μας η έκδοση των ημεδαπών φαίνεται και από το γεγονός ότι μέχρι πρόσφατα το ελληνικό κράτος επιφυλάσσονταν ως προς την έκδοση των πολιτών του σε όλες τις διεθνείς ή διμερείς συμβάσεις έκδοσης που είχε υπογράψει, επικαλούμενο συνταγματικό κώλυμα. Προφανώς η άποψη ότι τέτοια συνταγματική δέσμευση δεν υπάρχει, υπονοεί ότι το ελληνικό κράτος ψευδόταν ή βρισκόταν σε πλάνη για το περιεχόμενο των συνταγματικών ρυθμίσεων».

²⁶⁶ Βλ. Τσόλκα, ό.π., σελ. 111.

αποφυγή μιας (δίκαιης) ποινικής αξιολόγησης των αξιόποινων συμπεριφορών των ημεδαπών και την αποτροπή της τιμώρησής τους. Η άσκηση ποινικής δικαιοδοσίας από την ελληνική πολιτεία, σύμφωνα με την παραδοσιακά ισχύουσα στη χώρα μας αρχή της ενεργητικής υπηκοότητας²⁶⁷, οδηγεί στο ότι ο ημεδαπός δράστης αξιόποινων πράξεων που τελέστηκαν στο εξωτερικό δεν εξασφαλίζει ατιμωρησία. Το περιεχόμενο του εν λόγω δικαιώματος του ημεδαπού οριοθετείται συνεπώς στην ασφάλεια που παρέχει η υπαγωγή του στον Έλληνα φυσικό δικαστή²⁶⁸ και – αντιστρόφως – στην προστασία κάθε Έλληνα πολίτη από την ανασφάλεια που αυτόματα εμπεριέχεται σε μια ποινική δίωξή του στο πλαίσιο ενός ξένου γι' αυτόν νομικού συστήματος, υπό δυσχερείς – κατά κανόνα – για αυτόν συνθήκες²⁶⁹. Υποστηρίζεται, τέλος, ότι η απαγόρευση της έκδοσης ημεδαπών δεν έχει πλέον σήμερα κανένα λόγο ύπαρξης μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, όπου έχουν αναπτυχθεί αρχές αμοιβαίας εμπιστοσύνης, που στηρίζονται στο σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των αρχών του κράτους δικαίου²⁷⁰.

Ενόψει όλων των παραπάνω δεδομένων, ορθότερη δικαιοπολιτικά και πειστικότερη νομικά φαίνεται η άποψη ότι η έκδοση ημεδαπών πολιτών δε συνιστά συνταγματική απαγόρευση, καθώς ούτε τέτοια απαγόρευση συνάγεται ευθέως εκ του Συντάγματος, ούτε τεκμαίρεται σχετική συνταγματική παράδοση. Θα τονίσουμε για ακόμη μία φορά ότι ο θεσμός του ΕΕΣ διαδέχθηκε την έκδοση μεταξύ των κρατών μελών, για το λόγο δε αυτό, δυνάμει του άρθρου 38 Ν.3251/2004, καταργούνται όλες οι προγενέστερες συμβάσεις περί έκδοσης που είχε συνάψει η Ελλάδα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατ' αποτέλεσμα, εφόσον δεν αντίκειται προς το Σύνταγμα η έκδοση ημεδαπών, το ίδιο συμπέρασμα δεν μπορεί παρά να ισχύει και για την παράδοση των εκζητουμένων ημεδαπών σε κράτος μέλος της ΕΕ, στο πλαίσιο εκτέλεσης ΕΕΣ. Άλλωστε, το επιχείρημα αυτό επιρρώνεται και από τη σύγκριση της ελληνικής με τις προαναφερθείσες έννομες τάξεις - πολωνική, γερμανική και κυπριακή - , στις οποίες υπήρχε ρητή πρόβλεψη της απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπών σε κείμενο με υπέρτερη τυπική ισχύ (Σύνταγμα) και όχι σε έναν κοινό τυπικό νόμο, ο οποίος μπορεί να

²⁶⁷ Σχετικά με την αρχή αυτή βλ. μεταξύ άλλων σε Χαραλαμπίκη Α., *Διάγραμμα Ποινικού Δικαίου: Γενικό Μέρος*, Σάκκουλας: Αθήνα, 2003. Η εν λόγω αρχή προβλέπεται στο άρθρο 6 ΠΚ.

²⁶⁸ Άρθρο 8 Συντάγματος.

²⁶⁹ Βλ. Βασιλακάκη Ευάγγελο, ΕΣΔΑ και έκδοση, *ΠοινΔικ2004*, σελ. 204.

²⁷⁰ Βλ. Παραρά Παναγιώτη, Το Σύνταγμα και το ΕΕΣ. Το Σύνταγμα δεν θέτει ούτε έμμεσα τον κανόνα ότι ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να επιτρέπει την έκδοση ημεδαπού που διώκεται για κοινά εγκλήματα, *Το Βήμα*, 13-01-2002. Ανακτήθηκε 15/10/2016 από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=139531>.

τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή με νόμο ίδιας ή ανώτερης ισχύος, όπως στην Ελλάδα, όπου αυτή η αρχή ενσωματώθηκε στον ΚΠΔ. Εάν, λοιπόν, ο συντακτικός νομοθέτης επιθυμούσε τη συνταγματική θεσμοθέτηση της απαγόρευσης της αρχής αυτής, θα το είχε πράξει με την αναθεώρηση του 2001, δεδομένου ότι η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 Σ δεν ανήκει στις μη αναθεωρήσιμες διατάξεις²⁷¹.

Παράλληλα, η νομολογία έδειξε επίσης να μη συμερίζεται την άποψη περί αντισυνταγματικότητας της έκδοσης ημεδαπών. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση 591/2005 του Ακυρωτικού μας²⁷² που αφορούσε την πρώτη παράδοση εκζητούμενου Έλληνα πολίτη στην Ισπανία με βάση το νέο νόμο, στην οποία αρνήθηκε την αντισυνταγματικότητα της έκδοσης ημεδαπού, αναφερόμενο και στις σχετικές δεσμεύσεις που ανέλαβε η χώρα μας βάσει της κρίσιμης απόφασης – πλαίσιο²⁷³. Έπειτα, με την απόφαση 2135/2005 αποφάνθηκε ότι η απαγόρευση έκδοσης ή παράδοσης ημεδαπών δεν προκύπτει από το Σύνταγμα, ενώ η ρύθμιση του άρθρου 438 περ. α' ΚΠΔ δεν έχει πλέον λόγο ύπαρξης μεταξύ των κρατών – μελών της ΕΕ, όπου κυριαρχεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών, η οποία στηρίζεται στο σεβασμό των θεμελιωδών ελευθεριών και των αρχών του κράτους δικαίου και δε δικαιολογεί δυσπιστία στις αλλοδαπές δικαστικές αρχές. Σε επόμενη απόφασή του²⁷⁴ αποφάνθηκε επιπλέον ότι η έκδοση ημεδαπού δεν αντιβαίνει ούτε στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ ούτε στη ΣΕΕ, ενώ δεν υφίσταται και συνταγματικό έθιμο απαγόρευσης έκδοσης ημεδαπού.

Οι εσωτερικές δικαστικές εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο, σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, σε σχέση με το ΕΕΣ, επηρέσαν ευθέως και την εφαρμογή του Ν. 3251/2004. Είδαμε νωρίτερα τις συνταγματικές ενστάσεις ως προς την έκδοση ημεδαπών του Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Κύπρου, αλλά και του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Πολωνίας. Η κήρυξη του γερμανικού νόμου για το ΕΕΣ ως αντισυνταγματικού και

²⁷¹ Άρθρο 110 παρ. 1 Σ.

²⁷² Εκτενή σχόλια στην απόφαση βλ. από τους Αναγνωστόπουλο ό.π., σελ. 855 επ., Συμεωνίδου – Καστανίδου, ό.π., σελ. 587 επ.

²⁷³ Συγκεκριμένα, η απόφαση αναφέρει ότι «..ουδεμία υπάρχει αντίφαση του ως άνω ΕΕΣ, εν όψει του ότι ο εκκαλών είναι υπήκοος Έλληνας, προς οιαδήποτε διάταξη του Σ και δη προς εκείνες του άρ. 5 παρ. 2 και 4, άλλωστε ο προβλέπων, κατ'αρχήν, την εκτέλεση τούτου και εις βάρος Ελλήνων (ημεδαπών) Ν. 3251/2004, άρ. 11 στοιχ. στ' και η', εξεδόθη εις εκτέλεση των αναληφθεισών ομοφώνως από όλες τις χώρες – μέλη της ΕΕ δεσμεύσεων βάσει των αποφάσεων – πλαίσιο της 13.06.2002...».

²⁷⁴ ΑΠ 2149/2005 (ΝΟΜΟΣ).

ανίσχυρου, επέφερε άμεσα έννομες συνέπειες και στη χώρα μας²⁷⁵. Πρώτον, τα ΕΕΣ των γερμανικών αρχών που απευθύνονταν στη χώρα μας έπασχαν από την ίδια την έκδοσή τους, ως εκδοθέντα παράνομα και ακύρως επί τη βάσει ακυρωθέντος και ανίσχυρου νόμου. Δεύτερον, η αρχή της αμοιβαιότητας, που απορρέει ευθέως από το άρθρο 39 παρ. 1 εδ. β του Ν. 3251/2004²⁷⁶, επέβαλε την απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών στη Γερμανία, εκζητουμένων δυνάμει γερμανικού ΕΕΣ. Επομένως, δεν επιτρεπόταν πλέον η έκδοση από τη χώρα μας Ελλήνων πολιτών στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας μέχρι την αναθεώρηση του Συντάγματός της, δυνάμει του νόμου για το ΕΕΣ²⁷⁷, παρά μόνο μη ημεδαπών πολιτών²⁷⁸.

Η ελληνική δικαιοσύνη δε δικαιοδοτεί με συνταγματική ευρύτητα και προοπτική, αλλά αντίθετα επηρεαζόμενη από την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και με τις γενικότερες φιλοευρωπαϊκές θεωρήσεις, απεμπολώντας όμως τον πυρήνα της ελληνικής ποινικής έννομης τάξης που είναι η άσκηση της ποινικής εξουσίας επί των Ελλήνων καταρχήν πολιτών και κυρίως μέσω των ελληνικών ποινικών νόμων. Δεδομένου, επίσης, ότι η νομολογία των Δικαστηρίων και δη του Ανωτάτου Ακυρωτικού αποτελεί βασική πηγή δικαίου, το οποίο πολλές φορές μάλιστα διαπλάθει, εξειδικεύοντας αόριστες νομικές έννοιες και χρησιμοποιώντας ως μέσο την αναλογία (δικαίου ή νόμου), προκειμένου να καλύψει ερμηνευτικά κενά, θα μπορούσε ο Άρειος Πάγος, παρότι δεν υφίσταται, όπως προεκτέθηκε, ρητή συνταγματική απαγόρευση της έκδοσης ημεδαπών, να προβεί σε μια προσεκτικότερα διαμορφωμένη αιτιολογία ή επεξήγηση.

Από την άλλη, ο Έλληνας νομοθέτης, με τις επιλογές που έκανε στο Ν. 3251/2004, θεωρώντας προφανώς ότι πρόβλημα αντισυνταγματικότητας για την παράδοση Ελλήνων πολιτών δεν υπάρχει, άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο έκδοσης Ελλήνων πολιτών και σε τρίτες χώρες, εφόσον κατ' αυτόν δεν υπάρχει συνταγματική

²⁷⁵Βλ. την ad hoc γνωμοδότηση της Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, Εκτέλεση ΕΕΣ των γερμανικών αρχών σε βάρος ημεδαπού, *ΠοινΔικ*, 2005, σελ. 1312 επ., την ΑΠ 1902/2005 (ΝΟΜΟΣ) και την ΑΠ 2483/2005 (ΝΟΜΟΣ) με την οποία κρίθηκε ότι η Γερμανία δεν έχει εναρμονιστεί με την απόφαση – πλαίσιο, ενώ βάσει της αρχής της αμοιβαιότητας θα πρέπει και οι δυο χώρες να μπορούν να εκδώσουν με τις ίδιες προϋποθέσεις υπηκόους τους.

²⁷⁶«Στις περιπτώσεις αιτήσεων έκδοσης από χώρα μέλος της ΕΕ που δεν έχει ακόμα εναρμονιστεί με την απόφαση - πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εφαρμόζονται οι ισχύουσες περί εκδόσεως διατάξεις».

²⁷⁷Βλ. ΣυμβΕφΘεσ 1676/2005 (ΝΟΜΟΣ), που για τους λόγους αυτούς αποφάνθηκε ότι δεν πρέπει να εκτελεστεί ΕΕΣ της Εισαγγελίας του Hagen σε βάρος Έλληνα πολίτη, προκειμένου να συλληφθεί και να προσαχθεί στη Γερμανία για να ασκηθεί σε βάρος του ποινική δίωξη.

²⁷⁸Περαιτέρω βλ. ΣυμβΕφΘεσ 1677/2005 (ΝΟΜΟΣ).

απαγόρευση. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος αυτός θα έπρεπε να είχε ξεκαθαριστεί σε επίπεδο Συντάγματος, πότε και αν αυτή επιτρέπεται.

Παρά το γεγονός ότι το ΕΕΣ θεσπίσθηκε μετά τις τρομοκρατικές ενέργειες της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, η εφαρμογή του δεν περιορίζεται σε εγκλήματα τέτοιου είδους, αλλά εκτείνεται σε όλα τα εγκλήματα, εφόσον πληρούνται το minimum ποινής που θέτει η απόφαση - πλαίσιο. Στο σημείο αυτό υπογραμμίζεται ότι η συνδρομή του όρου αυτού κρίνεται, όχι όπως συνέβαινε κατά το παραδοσιακό σύστημα οριοθέτησης της ποινής, βάσει των δικαίων και των δύο συνεργαζομένων κρατών, αλλά βάσει του δικαίου του κράτους έκδοσης του ΕΕΣ. Το στοιχείο αυτό διευκολύνει τη διαδικασία παράδοσης, παρακάμπτοντας τις δυσκολίες που συνεπαγόταν το κλασικό σύστημα οριοθέτησης της ποινής.

Ως βάση της νομιμότητας κάθε περιορισμού της ελευθερίας του διωκόμενου στο εκζητούμενο κράτος στα πλαίσια της έκδοσης, θεωρήθηκε ανέκαθεν ότι πρέπει να υπάρχει η προϋπόθεση του διπλού αξιοποίνου. Τόσο γιατί δε θα μπορούσε διαφορετικά να δικαιολογηθεί η σύλληψη και κράτηση ενός ατόμου από τις αρχές του κράτους αυτού, αλλά και γιατί υπάρχει η ανάγκη να τηρηθεί η αρχή της αμοιβαιότητας μεταξύ δύο κρατών. Πρόκειται για μια αρχή με βαθύτατα ουσιαστικό χαρακτήρα. Όταν το παραδίδον κράτος επιτρέπει να τιμωρηθεί μια πράξη, η οποία είναι ελεύθερη στην επικράτειά του, όχι μόνο απιστεί προς τις αξιολογήσεις του, αλλά και καταστρατηγεί την αρχή n.c.n.p.s.l., την αρχή της νομιμότητας, που ανάγεται στην ίδια τη δημοκρατική αρχή. Διότι κάθε πολίτης έχει, μέσω της εκπροσώπησής του στο Κοινοβούλιο, τη δυνατότητα να συμπροσδιορίζει το τι αποτελεί έγκλημα και τι όχι, κάτι που δε μπορεί να συμβαίνει βέβαια, όταν το αξιόποιο συντρέχει μόνο στη βάση μιας ξένης προς αυτόν έννομης τάξης.

Με το ΕΕΣ, όπως είδαμε, η αρχή αυτή έχει υποστεί διάβρωση ευρύτατης μορφής, η έκταση της οποίας μάλιστα είναι δύσκολο να υπολογιστεί με ακρίβεια. Η διάσπαση της αρχής αυτής γεννά κρίσιμα ζητήματα δεδομένης της ευρείας ποικιλίας και διαφοροποίησης των ποινικών νόμων στην ΕΕ. Σε νομοθετικό επίπεδο δημιουργεί πολλά προβλήματα και είναι αυτονόητο ότι ο κατάλογος των 32 κατηγοριών εγκληματικών συμπεριφορών για τις οποίες καταργείται το διττό αξιόποιο δεν είναι σε θέση να άρει τα ποικίλα προαναφερθέντα ζητήματα. Κι αυτό διότι και ο ίδιος ο κατάλογος είναι εξαιρετικά ετερογενής και ετερόκλητος, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολλά ερωτηματικά για τη συγκεκριμένη επιλογή των 32 προαναφερθεισών κατηγοριών εγκλημάτων. Δεδομένου ότι η κατάργηση αυτής της

θεμελιώδους για τα δικαιώματα του κατηγορουμένου αρχής που διέπει το ποινικό δίκαιο θα πρέπει υποτίθεται να αφορά εγκλήματα διασυννοριακού χαρακτήρα και αυξημένης απαξίας, είναι απορίας άξιον για ποιο λόγο επελέγη να συμπεριληφθεί, επί παραδείγματι, το «έγκλημα» της «δολιοφθοράς»! Ειδικά σε ό,τι αφορά το τελευταίο χρειάζεται μεγάλη προσοχή, καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την «ποινικοποίηση» πορειών διαμαρτυρίας και διαδηλώσεων.

Η κατάργηση, λοιπόν, του ελέγχου του διπλού αξιοποίνου προϋποθέτει την καταρχήν προσέγγιση των ποινικών συστημάτων των επιμέρους χωρών, που όμως, παρά τις σχετικές προθέσεις της ΕΕ, είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί στην πράξη. Η διαφορετικότητα των ποινικών συστημάτων δεν μπορεί να υπερκεραστεί και επειδή η διατήρηση του διπλού αξιοποίνου μόνο περιφερειακά μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργεί υπέρ του εκζητούμενου, προτείνεται η εισαγωγή στη διαδικασία εκτέλεσης του ΕΕΣ της επιφύλαξης υπέρ της δημόσιας τάξης, η οποία επιτελεί διττό ρόλο: αφενός προασπίζει αναμφισβήτητα τον εκζητούμενο από επαπειλούμενες παραβιάσεις των θεμελιωδών του δικαιωμάτων, ενώ αφετέρου συμβαδίζει με τις εξελίξεις στον τομέα της ενωσιακής συνεργασίας, καθώς και με τις επιταγές του ευρωπαϊκού δικαίου.

Επιπρόσθετα, αναφορικά με τους λόγους άρνησης εκτέλεσης του εντάλματος που αφορούν στην αρχή *ne bis in idem*, επισημαίνεται ότι το ΔΕΚ, με μια σειρά αποφάσεων του, έχει ερμηνεύσει βασικά συστατικά στοιχεία της εν λόγω αρχής. Οι σχετικές αποφάσεις του πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των νόμων που ενσωματώνουν την απόφαση - πλαίσιο στις εσωτερικές έννομες τάξεις των κρατών μελών. Έτσι, κατ' ακολουθία της νομολογίας του ΔΕΚ, ο δυνητικός λόγος του άρθρου 4 παρ. 3 της απόφασης - πλαίσιο πρέπει να θεωρείται ως τμήμα του άρθρου 3 παρ. 2 της απόφασης - πλαίσιο και συνεπώς να κωλύει την εκτέλεση του ΕΕΣ όχι δυνητικά, αλλά υποχρεωτικά. Γενικά, η σημασία της αρχής *ne bis in idem* στο σύστημα του ΕΕΣ είναι ιδιαίτερη: ενώ κατά κανόνα στόχος είναι η επιβολή της εφαρμογής μιας απόφασης μέσω του καταναγκασμού, η *ne bis in idem* λειτουργεί προστατευτικά ως προς τον εκζητούμενο, προφυλάσσοντάς τον από τη δίωξη και την πιθανή καταδίκη.

Όσον αφορά δε τους λόγους άρνησης εκτέλεσης που σχετίζονται με την ιδιότητα του εκζητούμενου ως υπηκόου του κράτους εκτέλεσης του ΕΕΣ, παρατηρούνται συμπερασματικά τα εξής: Η ιδιότητα αυτή του εκζητούμενου αποτελούσε παραδοσιακά πρόσκομμα στην έκδοσή του, ιδίως λόγω της δυσπιστίας

των κρατών μεταξύ τους, αλλά και της έννοιας της εθνικής κυριαρχίας, κατά το κρατικογενές της νόημα. Στο πλαίσιο της ενωσιακής συνεργασίας, οι λόγοι ύπαρξης της απαγόρευσης έχουν εκλείψει. Πέραν τούτου, πρόκειται για απαγόρευση που έρχεται σε αντίθεση προς τη βασική αρχή του ΕΕΣ περί μη διάκρισης, για τους σκοπούς της παράδοσης, μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών, αλλά και προς την ίδια την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Εξάλλου, δεν μπορεί να παραγνωρισθεί ότι η απόφαση - πλαίσιο περιέχει διατάξεις, τις οποίες μπορεί να αξιοποιήσει το κράτος εκτέλεσης, ώστε οι υπήκοοί του να εκτίσουν στο κράτος καταγωγής τους τη στερητική της ελευθερίας ποινή/ μέτρο ασφαλείας που (θα) τους έχει επιβληθεί.

Ο Έλληνας νομοθέτης φρόντισε να ελαχιστοποιήσει τις πιθανότητες παράδοσης Ελλήνων σε άλλα κράτη μέλη. Έτσι, ο ημεδαπός μόνο κατ' εξαίρεση παραδίδεται και μόνο εφόσον συντρέχει μια από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Όταν η πράξη για την οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ δεν είναι έγκλημα σύμφωνα με τους ελληνικούς ποινικούς νόμους, και ανήκει στον κατάλογο των πράξεων για τις οποίες κάμπτεται το διττό αξιόποινο, υπό τον όρο ότι η πράξη δεν έχει τελεσθεί εξ ολοκλήρου ή εν μέρει σε ελληνικό έδαφος και β) Όταν η πράξη για την οποία έχει εκδοθεί το ΕΕΣ έχει τελεσθεί εξ ολοκλήρου εκτός Ελλάδος και η Ελλάδα δεν έχει ασκήσει δίωξη για την πράξη αυτή. Σε κάθε δε περίπτωση, η ποινή που έχει επιβληθεί σε ημεδαπό από άλλο κράτος μέλος εκτίεται πάντοτε στην Ελλάδα.

Αν και έχει υποστηριχθεί ευρέως στη θεωρία ότι η παράδοση ημεδαπών παραβιάζει το ελληνικό Σύνταγμα, έχει υποστηριχθεί και η αντίθετη άποψη, ότι δηλαδή συνταγματική απαγόρευση έκδοσης (άρα και παράδοσης) ημεδαπών δεν υφίσταται, καθώς όχι μόνο δεν υπάρχει ρητή απαγόρευση, αλλά ούτε και ερμηνευτικά μπορεί να συναχθεί κάτι τέτοιο. Αντίθετα, στην Κύπρο, την Πολωνία, και τη Γερμανία, το θέμα ετέθη επί εντελώς διαφορετικής βάσης, καθώς στα Συντάγματα των κρατών αυτών υπήρχε ρητά εκπεφρασμένη βούληση του συνταγματικού νομοθέτη να απαγορεύσει την έκδοση των υπηκόων.

Από όσα εκτέθηκαν μπορεί να λεχθεί ότι μέσα από τέτοια εργαλεία, όπως το ΕΕΣ, η ΕΕ φαίνεται να ενδιαφέρεται αποκλειστικά και μόνο για την, με κάθε τίμημα, περιστολή της εγκληματικότητας, χωρίς αντίστοιχη πρόνοια για την ανάδειξη ανάλογων εγγυήσεων υπέρ του ατόμου. Όταν όμως το μείγμα (δηλ. η δοσολογία αντεγκληματικής και φιλελεύθερης όψης του ποινικού δικαίου) αλλάζει, το αποτέλεσμα κατά πάσα πιθανότητα ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Αποτελεί, λοιπόν, ιστορικό καθήκον να ληφθούν υπόψη οι

δικαιοκρατικές αρχές κατά τη διαδικασία ενοποίησης του ποινικού δικαίου, καθώς η μονόπλευρη τόνωση της αντεγκληματικής λειτουργίας χωρίς ισόρροπη ενίσχυση της εγγυητικής – φιλελεύθερης θα συνεχίσει να προκαλεί ανησυχία και αντιδράσεις. Ως εκ τούτου, ο ενιαίος ΧΕΑΔ δεν μπορεί να αναπτύσσεται μονόπλευρα ως πεδίο καταστολής αλλά οφείλει να παραμείνει και ένα πεδίο επαλήθευσης των δικαιωμάτων²⁷⁹.

Όλα αυτά βεβαίως δε θα πρέπει να προκαλούν έκπληξη, καθόσον η ΕΕ είχε πάντοτε κεκτημένη ταχύτητα στις διαδικασίες ολοκλήρωσής της, χωρίς να δύναται να θεμελιώνει τα βήματά της και χωρίς να έχει την απαραίτητη δομή για να αντιμετωπίσει τις επερχόμενες προκλήσεις. Το ΕΕΣ, για να είναι πολιτικά εφικτό και να μπορεί να εξασφαλίζει μια αποτελεσματική και δίκαιη διαδικασία, θα πρέπει να υποστηρίζεται από μια ευρύτερη εναρμόνιση και ακολουθία μεταξύ του ουσιαστικού και του δικονομικού δικαίου των κρατών μελών και από ένα ενωσιακό νομικό πλαίσιο, όπου τα ατομικά δικαιώματα και οι δικονομικές εγγυήσεις θα είναι κατοχυρωμένα. Όλες αυτές οι επιφυλάξεις δεν αφορούν βέβαια τον πυρήνα της λογικής του ΕΕΣ, το οποίο είναι πράγματι ένα χρήσιμο εργαλείο, όταν εφαρμόζεται όμως εγγυητικά και σεβόμενο τις συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, κατά το άρθρο 4 παρ. 2 ΣΕΕ/Λ.

Δεδομένων όμως των διεθνών εξελίξεων, με τα τρομοκρατικά χτυπήματα του ISIS²⁸⁰, οι περισσότεροι δράστες των οποίων είχαν την ιθαγένεια κράτους μέλους της ΕΕ (γαλλική, βελγική), με το αέναο δίλημμα «ασφάλεια ή ελευθερία» να πλανάται και τις συζητήσεις γύρω απ' αυτό να καθίστανται σήμερα πιο επίκαιρες από ποτέ, η ΕΕ φαίνεται πως έχει επιλέξει να θυσιάσει τη δεύτερη στο βωμό της πρώτης, κάτι που αν τελικώς αληθεύει, θα αποτελεί ένα μεγάλο πισωγύρισμα στην ιστορία τόσο του ευρωπαϊκού δικαίου όσο και των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων. Θα κλείσουμε, λοιπόν, την παρούσα μελέτη με ένα ρητό του Thomas Jefferson²⁸¹: «Ο λαός που θυσιάζει την ελευθερία του για την ασφάλειά του δεν αξίζει ούτε τη μία ούτε την άλλη και τελικά χάνει και τις δύο».

²⁷⁹Βλ. Καλφάκη Γρηγόριο, Το ΕΕΣ Μονοδιάστατη ενοποίηση των ευρωπαϊκών κατασταλτικών μηχανισμών;, *ΠοινΔικ*, 2006, σελ. 199.

²⁸⁰Βλ. Καλφάκη Γρηγόριο, Η τρομοκρατία και η Ελλάδα, *Το Βήμα*, 25-3-2016, Ανακτήθηκε 26/10/2016 από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=787516>, όπου επισημαίνεται: «...Σίγουρα δεν πρέπει να είμαστε ανεκτικοί απέναντι στο αδίστακτο τρομοκρατικό μόρφωμα του ISIS που έχει θεοποιήσει το γνωστό σύνθημα του ισπανού δικτάτορα Φράνκο "Viva la muerte" (ζήτω ο θάνατος)! Από την άλλη πλευρά ωστόσο είναι απαραίτητο να μη κατεδαφίσουμε τις "ανοικτές μας κοινωνίες" - για να θυμηθούμε λίγο τον Καρλ Πόπερ - και τη δικονομική μας νομοθεσία (άρθρο 253Α του ΚΠΑ)...».

²⁸¹Thomas Jefferson (1743 - 1826). 3ος Πρόεδρος ΗΠΑ.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αναγνωστόπουλος Ηλίας, Η έννοια της «δίωξης» στα άρθρα 11 εδ. η' και 12 εδ. α' του Ν. 3251/2004 (Με αφορμή την υπ' αριθμ. 591/2005 απόφαση του Αρείου Πάγου και την απόφαση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 18ης Ιουλίου 2005), *ΠοινΧρ ΝΕ*, σελ. 855-858.

Αναγνωστόπουλος Ηλίας, *Ne bis in idem: Ευρωπαϊκές και διεθνείς όψεις*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2008.

Ανδρουλάκης Νικόλαος, *Ποινικόν δίκαιον, Γενικόν μέρος II, (Πανεπιστημιακαί παραδόσεις)*, Αθήνα: Σάκκουλα, 1986.

Βαρβιτσιώτη – Μανωλοπούλου Αικατερίνη, *Οι διεθνείς συμφωνίες εκδόσεως εγκληματιών από τις οποίες δεσμεύεται η Ελλάδα*, Τετράδια Διεθνούς Δικαίου, Αθήνα: Σάκκουλα, 1983.

Βασιλακάκης Ευάγγελος, ΕΣΔΑ και έκδοση, *ΠοινΔικ*, 2004, σελ. 204 επ.

Βασιλακάκης Ευάγγελος, *Το αλλοδαπό δίκαιο στην ποινική δίκη*, Σάκκουλας: Θεσσαλονίκη, 1999.

Βασιλακάκης Ευάγγελος, 9+1 σκέψεις για το ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως, *ΠοινΔικ*, 2006, σελ 204 επ.

Βρέλλης Σπυρίδων, *Ιδιωτικό διεθνές δίκαιο*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2008.

Ζούμπου Αγγελική, *Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δικαστικών αποφάσεων: Το παράδειγμα του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης* (Μεταπτυχιακή εργασία). Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 2009.

Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία, Corpus Juris και τυποποίηση του ποινικού φαινομένου στο χώρο της ΕΕ, *Υπερ*, 1999, σελ. 621 επ.

Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία, Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης: Οι ρυθμίσεις του ν. 3251/2004 και η μετάβαση από την έκδοση στην «παράδοση», *ΠοινΔικ*, 2004, σελ. 1294-1310.

Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία, Οι γενικές αρχές του ποινικού δικαίου στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου - Προς ένα δικαιοκρατούμενο ποινικό δίκαιο των εθνών?, *ΠοινΔικ*, 2002, σελ. 1066 επ.

Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία, Ο νόμος για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και την τρομοκρατία και οι δηλώσεις πίστης στο Σύνταγμα, *ΠοινΔικ*, 2004, σελ. 836 επ.

Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία, Παρατηρήσεις στην απόφαση του ΔΕΚ της 3.5.2007 επί της υποθέσεως C-303/2005, *ΠοινΔικ*, 2007, σελ. 576-580.

Καϊάφα - Γκμπάντι Μαρία, Το ευρωπαϊκό εγχείρημα διαμόρφωσης κοινών ποινικών κανόνων – οι ουσιαστικές διατάξεις του Corpus Juris κατά το νέο τροποποιημένο σχέδιο των προτάσεων της Φλωρεντίας, *ΠοινΧρ*, 2001, σελ. 97 επ.

Καλφέλης Γρηγόριος, Έκδοση Ελλήνων πολιτών, *ΠοινΔικ*, 2007, σελ. 1188 επ.

Καλφέλης Γρηγόριος, Η τρομοκρατία και η Ελλάδα, *Το Βήμα*, 25-3-2016, Ανακτήθηκε 26/10/2016 από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=787516>

Καλφέλης Γρηγόριος, Το ΕΕΣ Μονοδιάστατη ενοποίηση των ευρωπαϊκών κατασταλτικών μηχανισμών, *ΠοινΔικ*, 2006, σελ. 199 επ.

Καρανικόλας Σπυρίδων, *Η επίδραση του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στην ελληνική ποινική έννομη τάξη*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

Καρράς Αργύριος, *Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα, Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2007.

Κιούπης Δημήτριος, Ο Ν. 3251/2004 – Μια σύντομη παρουσίαση των βασικών του σημείων, *ΠοινΛογ*, 2004, σελ. 972-976.

Κιούπης Δημήτριος & Παπαδοπούλου Ρεβέκκα-Εμμανουέλα & Μουζάκης Διονύσιος, *Το Ποινικό Δίκαιο Μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

Κυριτσάκη Ιωάννα, *Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και η αρχή του διττού αζιμοπίνου*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2009.

Κυριτσάκη Ιωάννα, Η εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στην πράξη – προβλήματα και προοπτικές, *Αρμενόπουλος*, 67.7, 2013, σελ. 1217-1236.

Μαργαρίτης Λάμπρος, Corpus Juris και ελληνική ποινική δικονομική τάξη, *Υπερ*, 1999, σελ. 1103 επ.

Μουζάκης Διονύσιος, *Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2009.

Μπανιτσιώτη Αναστασία, *Η Απόφαση – Πλαίσιο για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και η ενσωμάτωσή της στην ελληνική έννομη τάξη. Προβληματισμοί, ανησυχίες, προβλέψεις* (Μεταπτυχιακή εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, 2007.

Μπέκας Ιωάννης, Ευθανασία: έγκλημα ή καθήκον?, *ΠοινΛογ*, 2001, σελ. 734 επ.

Μυλωνόπουλος Χρίστος, Αλλοδαπή ποινική απόφαση και ne bis in idem, *ΠοινΧρον*, 1996, σελ. 728 επ.

Μυλωνόπουλος Χρίστος, Η αρχή της ειδικότητας στην έκδοση, *ΠοινΧρ*, 1993, σελ. 117 επ.

Μυλωνόπουλος Χρίστος, *Ποινικό δόγμα και διεθνοποίηση της ποινικής δικαιοσύνης. Πρόοδος η Οπισθοδρόμηση*; Ανακτήθηκε από:

<http://www.mylonopoulos.gr/media/files/9->

[%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CF%8C%CE%B3%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82.docx](http://www.mylonopoulos.gr/media/files/9-%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B4%CF%8C%CE%B3%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B7%CF%82.docx)

Νικολούδης Παναγιώτης, ΕΕΣ – Πότε και πώς είναι δυνατή η «παράδοση» ημεδαπού σύμφωνα με το ν. 3251/2004, *ΠοινΧρ*, 2005, σελ. 385-388.

Ορφανός Σάββας, *Η απόφαση πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ για το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και ο ελληνικός νόμος ενσωμάτωσης (Ν.3251/2004) (Μεταπτυχιακή εργασία)*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, 2016.

Παπαδαμάκης Αδάμ, *Ποινική Δικονομία. Θεωρία-Πράξη-Νομολογία*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2006.

Παπαγιάννης Δονάτος, *Ο ευρωπαϊκός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Αστυνομική και δικαστική συνεργασία. Schengen και Europol*, Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα, 2001.

Παπαχαλαράμπος Χάρης, Η αρχή ne bis in idem, Συμφωνία Schengen και τα άρθρα 8 και 6 ΠΚ, *ΠοινΔικ*, 1999, σελ. 852 επ.

Παπαχαλαράμπος Χάρης, Το ποινικό δίκαιο του «εχθρού», *ΠοινΔικ*, 2002, σελ. 190.

Παραράς Παναγιώτης, Το Σύνταγμα και το ΕΕΣ. Το Σύνταγμα δεν θέτει ούτε έμμεσα τον κανόνα ότι ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να επιτρέχει την έκδοση ημεδαπού που διώκεται για κοινά εγκλήματα, *Το Βήμα*, 13-01-2002. Ανακτήθηκε από <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=139531>.

Παρασκευόπουλος Νικόλαος, Το Corpus Juris στα πλαίσια της Διεθνούς Αντεγκληματικής Πολιτικής στη στροφή του 2000, *Υπερ*, 1999, σελ. 605 επ.

Παύλου Στέφανος, Το Ποινικό Δίκαιο και οι «Αποφάσεις – Πλαίσιο» της Ε.Ε. Μια ακόμα (επικίνδυνη) πύλη εισόδου του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου στο ελληνικό, *ΠοινΧρ*, 2004, σελ. 961 επ.

Περιστεράκη Αναστασία, Τα οικονομικά εγκλήματα κατά της Ε.Ε. - Corpus Juris, *ΠοινΔικ*, 2002, σελ. 204 επ.

Περράκης Στέλιος & Κοτζιάς Νικόλαος, *Στόχοι και τακτικές στη Διακυβερνητική Διάσκεψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 1996-1997*, Αθήνα – Κομοτηνή: Σάκκουλα, 1999.

Σαχπεκίδου Ευγενία, *Ειδικά μαθήματα δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, 2011.

Σαχπεκίδου Ευγενία, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2011.

Σπινέλλης Διονύσιος, Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ευρώπη και ειδικότερα η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, *Crime In Crisis. Τιμητικός Τόμος Νέστορα Κουράκη*. Ανακτήθηκε από http://crime-in-crisis.com/%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CE%B5-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CF%85%CF%80/#_ftn10

Σπινέλλης Διονύσιος, Παρελθόν και Μέλλον της Έκδοσης στην Ευρώπη (Από την περίπτωση του Ρήγα στις περιπτώσεις Οτσαλάν και Πινοσέτ), *ΠοινΧρ*, 2001, σελ.675 επ.

Σπινέλλης Διονύσιος, Το Corpus Juris για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, *Υπερ*, 1999, σελ. 3 επ.

Σπινέλλης Διονύσιος, Υπερ-εθνική ισχύς της αρχής ne bis in idem. Προστασία του ατόμου από πολλαπλές διώξεις σε διάφορες χώρες, *ΠοινΧρον ΝΔ* ', σελ. 673 επ.

Στάγκος Πέτρος, Η ορθή νομική βάση για τη θέσπιση του Corpus Juris υπό τους όρους της ΣΕΚ, *Υπερ*, 1999.

Στεργιούλης Ευάγγελος, Europol: Η καταπολέμηση του εγκλήματος της κλοπής οχημάτων - Επιχείρηση «VICTOR», *ΠοινΔικ*, 2000, σελ. 189.

Στεργιούλης Ευάγγελος, Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol), *ΠοινΔικ*, 1998, σελ. 578 επ.

Συκιώτου – Ανδρουλάκη Αθανασία, Τα δύο σχέδια του Corpus Juris και η προοπτική μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, *ΠοινΧρ*, 2000, σελ. 389 επ.

Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, Για ένα νέο ορισμό του οργανωμένου εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, *ΠοινΧρον*, 2006, σελ. σελ. 865 επ.

Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, ΕΕΣ και παράδοση ημεδαπών με σκοπό δίωξης, *ΠοινΔικ*, 2005, σελ. 587 επ.

Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, Εκτέλεση ΕΕΣ των γερμανικών αρχών σε βάρος ημεδαπού, *ΠοινΔικ*, 2005, σελ. 1312-1315.

Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, *Η Άμβλωση ως πρόβλημα του ποινικού δικαίου*, Αθήνα: Σάκκουλα, 1984.

Συμεωνίδου – Καστανίδου Ελισάβετ, Ο νόμος για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Βασικά χαρακτηριστικά και πρώτη ερμηνευτική προσέγγιση, *ΠοινΔικ*, 2004, σελ. 773-786.

Τριανταφύλλου Αναστασία, *Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης: Ερμηνεία - Πρακτική εφαρμογή - Προβληματισμοί* (Μεταπτυχιακή εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη, 2013.

Τσόλκα Όλγα, Απάτη σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Άρθρο τέταρτο του νόμου 2803/2000, *ΠοινΧρ ΝΑ*’, 2001, σελ. 750–758.

Τσόλκα Όλγα, Ζητήματα εφαρμογής του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης υπό το πρίσμα της δικαστικής προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων, *Εισήγηση στο επιμορφωτικό συνέδριο που διοργανώθηκε από την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών και έλαβε χώρα στην Θεσσαλονίκη, 25-26.10.2011*.

Τσόλκα Όλγα, Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: Ένα «φιλόδοξο» μέσο για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *ΠοινΧρ ΝΒ*’, 2002, σελ. 103-111.

Τσόλκα Όλγα, Η πορεία προς το Corpus Juris: Παράγοντας αναδιαμόρφωσης της δικονομικής προστασίας του κατηγορουμένου, σε: *Οι ποινικές επιστήμες στον 21ο αιώνα. Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Δ. Σπινέλλη*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2001.

Τσόλκα Όλγα, «Ne bis in idem» και εσωτερικό δυαδικό σύστημα κυρώσεων για την «αυτή παράβαση»: Μια σύνθετη προβληματική εν μέσω «διασταυρώσεων» της ΕΣΔΑ με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, *ΠοινΧρ*, 2015, σελ. 625 επ.

Τσόλκα Όλγα, Problems and obstacles due to different legal wording of certain offences under the law of member the states (: Προβλήματα και εμπόδια συνεπεία της διαφορετικής νομικής διατύπωσης βασικών εγκλημάτων στα κράτη μέλη). Σε *42nd Plenary Meeting of the European Judicial Network. Achiveing better understanding of national laws focusing on practical implementation of the European Arrest Warrant. Αθήνα, 23-25 Ιουνίου 2014*.

Φυτράκης Ευτύχης, Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης σε εφαρμογή: Νέες εξελίξεις, νέες ανησυχίες, *ΠοινΔικ*, 2006, σελ. 210-220.

Φράγκος Κωνσταντίνος, *Έκδοση - Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης*, Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα, 2015.

Χαραλαμπίκης Αριστοτέλης, *Διάγραμμα Ποινικού Δικαίου: Γενικό Μέρος*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2003.

Χρυσικός Δημοσθένης, *Η έκδοση ως θεσμός του ποινικού δικαίου. Ανάλυση και ερμηνεία υπό το πρίσμα της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου*, Αθήνα: Σάκκουλα, 2003.

Χρυσικός Δημοσθένης, *Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος, Ποινολογ*, 2001, σελ. 313 επ.

Ψαρούδα – Μπενάκη Άννα, *Προς ένα «ευρωπαϊκό» ποινικό δίκαιο*, *ΠοινΧρον*, 2003, σελ. 961 επ.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Alegre Susie & Leaf Marisa, Mutual recognition in European judicial cooperation A step too far too soon? Case study – the European arrest warrant, *European Law Journal*, 2004, pp. 208, 214.

Bantekas Ioannis, *The principle of mutual recognition in EU criminal law*, *European Law Review*, 2007, pp. 365-385.

Bassiouni Mahmoud Cherif, *International Extradiction and World Public Order*, Leiden: A.W. Sijthoff, 1974.

De Groot Selma, Mutual trust in (european) extradition law. In Blextoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005.

Deen- Racsmany Zsyzsanna, The European Arrest Warrant and the Surrender of Nationals Revisited: The Lessons of Constitutional Challenges, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 14.3, 2006, σελ. 271-306.

Fichera Massimo, The European Arrest Warrant and the Sovereign State: A Marriage of Convenience?, *European Law journal*, 15.1, January 2009, σελ.70-97.

Jescheck Hans-Heinrich, Δυνατότητες και όρια ενός ποινικού δικαίου για την προστασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μετάφρ. Λίβου, *ΠοινΧρ ΜΖ*, 1997, σελ. 483.

Keijzer Nico, The double criminality requirement. In Blextoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005.

Klimek Libor, *European Arrest Warrant*, Springer International Publishing Switzerland, 2015.

Kowalik-Bańczyk K., Should we polish it up? The Polish Constitutional Tribunal and the idea of supremacy of EU Law, *German Law Journal*, Vol. 6, No. 10, pp. 1355-1366.

Krapac Davor, Verdicts in absentia. In Blextoon Rob & van Ballegooij Wouter F.W (Eds), *Handbook on the European arrest warrant*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2005.

Mitsilegas Valsamis, *EU Criminal Law*, Oxford: Portland, OR Hart Pub., 2009

Mölders Simone, European arrest warrant is void – The decision of the German Federal Constitutional Court of 18 July 2005, *German Law Journal*, Vol. 6, No. 1, pp. 45-58.

Möstl Markus, Preconditions and limits of mutual recognition, *Common Market law Review*, 47, 2010, σελ 405-436.

Sarmiento Daniel, The German Constitutional Court and the European Arrest Warrant: The latest twist in the judicial dialogue, *EU Law Analysis. Expert insight into EU law developments*, 27 January 2016. Ανακτήθηκε από <http://eulawanalysis.blogspot.gr/2016/01/the-german-constitutional-court-and.html>

Sievers Julia, *Managing diversity: The E.A.W. and the potential of mutual recognition as a mode of governance in EU Justice and Home Affairs*, Bremen: University of Bremen, 2007. Ανακτήθηκε από www.unc.edu/euce/eusa2007/papers/sievers-j-08i.pdf

Sinn Arndt & Wörner Liane, The E.A.W. and its implementation in Germany – Its Constitutionality, Laws and current developments, *ZIS 5/2007*. Ανακτήθηκε από http://www.zis-online.com/dat/artikel/2007_5_135.pdf.

Vervaele John, The transnational ne bis in idem principle in the EU mutual recognition and equivalent protection of human rights, *Utrecht Law Review*, 1.2, December 2005, pp. 100-118.

Vogel Joachim, Internationales und europäisches ne bis in idem. In A. Hoyer / H.-E. Müller / M. Pawlik / J. Wolter (Hrsg.), *Festschrift für Friedrich-Christian Schroeder zum 70. Geburtstag*, C.F. Müller Verlag, Heidelberg, 2006, σελ. 877-893.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.altalex.com>, «ALTALEX», Πύλη Νομικών Πληροφοριών.

www.areiospagos.gr, Επίσημη Ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου.

http://www.bundesverfassungsgericht.de/EN/Homepage/home_node.html,

Ομοσπονδιακό Γερμανικό Συνταγματικό Δικαστήριο.

<http://coe.int/>, Συμβούλιο της Ευρώπης.

<http://www.const-court.be/>, Συνταγματικό Δικαστήριο του Βελγίου.

http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/el/, Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

<http://www.cylaw.com/>, Κυπριακή Βάση Νομικών Δεδομένων.

<https://e-justice.europa.eu/home.do?plang=el&action=home>, Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

<http://www.et.gr/>, Ιστοσελίδα Εθνικού Τυπογραφείου.

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>, Ηλεκτρονική Πρόσβαση στο δίκαιο της ΕΕ.

<http://www.eurojust.europa.eu/Pages/home.aspx>, Επίσημος Ιστότοπος της Eurojust.

http://europa.eu/rapid/press-release PRES-98-150_el.htm, Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

<http://www.hellenicparliament.gr/>, Ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων.

[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{), Αναζήτηση Αποφάσεων ΕΔΔΑ.

<http://lawdb.intrasoftnet.com/>, «ΝΟΜΟΣ», Βάση Νομικών Δεδομένων.

<http://www.nchr.gr/>, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

<http://www.poinikachronika.gr/>, Ποινικά Χρονικά.

<http://trybunal.gov.pl/en/>, Πολωνικό Συνταγματικό Δικαστήριο.